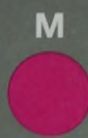

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A

1

2

3

4

5

6

M

8

9

10

11

12

13

14

15

B

17

18

19

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

JAWNE
POUENIE

Egz. Nr. 2

Płk mgr Kazimierz GŁODŃSKI

**METODYKA KSZTAŁCENIA
SŁUCHACZY AKADEMII SZTABU
GENERALNEGO WP DO PROWADZENIA
PRACY PARTYJNO-POLITYCZNEJ
W DZIAŁANIACH BOJOWYCH**

Rozprawa doktorska

12110

WARSZAWA 1983

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

JAWNE
POUFNE

Egz. Nr. 2

Plk mgr Kazimierz GŁODOWSKI

**METODYKA KSZTAŁCENIA
SŁUCHACZY AKADEMII SZTABU
GENERALNEGO WP DO PROWADZENIA
PRACY PARTYJNO-POLITYCZNEJ
W DZIAŁANIACH BOJOWYCH**

Rozprawa doktorska

12110

JAWNE

Egz.nr2

Przekl. Prot. 779/21.08.95. *[Signature]*

Płk mgr Kazimierz GŁODOWSKI

METODYKA KSZTAŁCENIA SŁUCHACZY AKADEMII SZTABU
GENERALNEGO WOJSKA POLSKIEGO DO PROWADZENIA PRACY
PARTYJNO-POLITYCZNEJ W DZIAŁANIACH BOJOWYCH

Rozprawa doktorska

Rozprawa napisana
pod kierunkiem naukowym

płk prof.dr hab. Czesława STACIŃY

Wstęp str 4-10

Rozdział I

ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE

1. Hipoteza robocza i cel badań 11-14
2. Metody badawcze 14-22
3. System pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych na tle postępu naukowo-technicznego i organizacyjnego 22-31
4. Niektóre problemy teoretyczne pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych w świetle badań systemowych... 22-31

Rozdział II

ZAKRES, WARUNKI I ETAPY ROZWOJU PRZEDMIOTU PRACY PARTYJNO-POLITYCZNEJ W ASG WP

1. Powstanie ASG WP - uczelni kształcącej kadry dowódczo-sztabowe armii typu socjalistycznego 41-46
2. Dobór kadry dydaktyczno-naukowej do uczelni 47-50
3. Charakterystyka przedmiotu pracy partyjno-politycznej w pierwszym okresie działalności akademii /lata 1947-1955/ 50-56
4. Cele i kierunki działalności ideowo-wychowawczej do 1956 roku 56-63
5. Warunki wprowadzenia zmian w programie rozwoju przedmiotu pracy partyjno-politycznej /lata 1956-1964/..... 63-68
6. Przesłanki wprowadzaniu przedmiotu pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych do systemu studiów akademickich 68-73
7. Kierunki doskonalenia studiów z zakresu pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych /lata 1965-1972/..... 73-76
8. Podstawowe czynniki rozwoju przedmiotu pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych/lata 1973-1977/..... 76-78

9. Kierunki doskonalenia programu pracy partyjno-politycznej /lata 1977-1980/	79-82
---	-------

Rozdział III

PRACA PARTYJNO-POLITYCZNA W AKTUALNYM SYSTEMIE STUDIÓW ASG WP

1. Wymogi pracy partyjno-politycznej w procesie studiów na tle współczesnych warunków społeczno-politycznych	83-93
2. Funkcje i rola pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych w systemie studiów w ASG WP.	93-110

Rozdział IV

CELE, METODY I FORMY NAUCZANIA PRZEDMIOTU PRACY PARTYJNO-POLITYCZNEJ W ASG WP

1. Dydaktyczno-wychowawcze cele kształcenia słuchaczy ASG WP	111-118
2. Metody i formy kształcenia słuchaczy ASG WP w zakresie pracy partyjno-politycznej	119-126
3. Interdyscyplinarne uwarunkowania pracy partyjno-politycznej z uwagi na cele kształcenia taktyczno-operacyjnego	127-137
4. Niektóre warunki sprawności funkcjonowania systemu pracy partyjno-politycznej	137-145
ZAKOŃCZENIE	146-157
BIBLIOGRAFIA	158-165
ZAŁĄCZNIKI	166-198

W S T Ź P

Należy podkreślić, że eksponowana w rozprawie problematyka pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych jest zintegrowana z szeroko rozumianą nauką wojenną i problematyką ćwiczebną. Dodać trzeba, że dokonujące się zmiany w dziedzinie techniki, życia społecznego i w nauce wojennej wywołują konieczność poszukiwania nowych rozwiązań w dowodzeniu wojskami.

Tego rodzaju rozwiązania są potrzebne, ponieważ zakłada się, że duże nasycenie współczesnych armii klasycznymi środkami walki, wsparte możliwością użycia broni jądrowej, będzie implikować określone reakcje i zachowania żołnierzy na przyszłym polu walki. Stąd do niebywalej rangi wzrasta znaczenie mistrzowskiego opanowania techniki bojowej oraz moralno-politycznego i psychicznego przygotowania ludzi do działań bojowych. Należy podkreślić, że wzrastającą rolę człowieka w aspekcie moralno-politycznych i psychicznych uwarunkowań w przyszłych działaniach bojowych warunkują współczesne doktryny wojenne.

Walory moralno-bojowe należy rozpatrywać jako całość wartości moralnych człowieka, jego przekonań politycznych i etycznych, odpowiednich zalet charakteru, siły woli, inteligencji, wiedzy i nawyków, przewijających się w umiejętnym i ofiarnym wykonywaniu obowiązku żołnierskiego.

Dlatego wszechstronne przygotowanie kadr dowódczo-sztabowych do działań na przyszłym polu walki jest zasadniczym celem procesu dydaktyczno-wychowawczego w uczelniach wojskowych, a m.in. w Akademii Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. Z dyrektywy Ministra Obrony Narodowej, wytycznych Szefa Głównego Zarządu Politycznego Wojska Polskiego oraz kierunków rozwoju studiów Akademii Sztabu Generalnego wynika, że doskonalenie umiejętności prowadzenia pracy

partyjno-politycznej w działaniach bojowych jest jednym z ważnych problemów kształcenia przyszłych dowódców i oficerów sztabu w uczelni.

W zakres pracy partyjno-politycznej wchodzi zarówno problemy, procesy i zjawiska które można sprowadzić do zachowań bądź działań ludzi związanych z walką zbrojną oraz problemy, które bezpośrednio zachowania i działania warunkują. W procesie dydaktyczno-wychowawczym Akademii obserwuje się przede wszystkim w czasie ćwiczeń coraz silniejszy związek między rozwiązaniami w dziedzinie taktyczno-operacyjnej i społeczno-ekonomicznej, a mechanizmami kształcenia wyobraźni przyszłych dowódców i pracowników sztabu, a zwłaszcza - uwzględniania przez nich całego kompleksu zagadnień ideowo-politycznego i psychicznego przygotowania żołnierzy do walki zbrojnej.

Należy podkreślić, że świadomość ideowo-polityczna, patriotyzm i internacjonalizm, przekonania o słuszności sprawy, hart, odporność fizyczna i psychiczna a więc walory moralno-bojowe oraz odpowiednie przygotowanie fachowe są podstawowymi wymogami stawianymi współczesnemu dowódcy i oficerowi sztabu. W tym kontekście istnieje uzasadniona konieczność naukowego przeanalizowania metodyki kształcenia i przygotowywania absolwentów Akademii w poszczególnych okresach jej funkcjonowania do prowadzenia działalności polityczno-wychowawczej w czasie działań bojowych i ustalenia na tej podstawie określonych kierunków oraz postulatów doskonalenia tej działalności.

Potrzeba pogłębienia i rozszerzenia badań nad metodyką kształcenia słuchaczy w zakresie pracy ideowo-wychowawczej wymaga jednocześnie doskonalenia form i metod przygotowania dowódców i oficerów sztabu do tej pracy na wypadek wojny. Te właśnie problemy są przedmiotem niniejszej rozprawy.

Na podstawie analizy powyższej problematyki konfrontowanej z praktyką zweryfikowano pozytywnie hipotezę głoszącą, że Akademia sztabu Generalnego nie tylko zapoznaje słuchaczy z problematyką pracy partyjno-politycznej, lecz również i to w głównej mierze - uczy oraz przygotowuje dowódców i oficerów sztabu do jej prowadzenia, kierowania i organizowania w działaniach bojowych, a także w warunkach pokojowego szkolenia wojsk.

Z analizy dotychczasowego procesu kształcenia słuchaczy akademii w zakresie pracy partyjno-politycznej wyłaniają się następujące pytania: 1. Jakie zagadnienia wynikające z istoty pracy partyjno-politycznej wymagają nowych rozwiązań dotyczących lub zwrócenia szczególnej uwagi na ich doskonalenie w sensie prakseologicznym. 2. W jakim zakresie można przyjąć dotychczasowy dorobek dydaktyczny w przedmiocie pracy partyjno-politycznej, a w jakim zakresie go rozszerzać i pogłębiać?

Odpowiedzi na powyższe pytania uzyskane w toku przeprowadzonych badań zostały ujęte w treści rozprawy. Przedmiotem naszych szczególnych zainteresowań była skuteczność prowadzenia partyjno-politycznej pracy przez dowódców i oficerów sztabu na przyszłym polu walki. W związku z tym analizie poddano procedury uczenia i nauczania słuchaczy oraz metody i formy, jej prowadzenia. Punktem wyjścia była analiza podstawowych założeń i warunków działalności dydaktycznej w przedmiocie pracy partyjno-politycznej skierowanej na osiągnięcie jednego z głównych celów procesu kształcenia słuchaczy Akademii. Wynikała stąd potrzeba uporządkowania zagadnień stanowiących treść pracy partyjno-politycznej oraz metod jej realizacji.

W rozważaniach na powyższy temat wystąpiły pewne trudności, spowodowane różnorodnymi przyczynami wynikającymi głównie z tego że:

- przedmiot pracy partyjno-politycznej nie ma jak dotąd kompleksowego, teoretycznego opracowania, dotyczy to zwłaszcza systemowego ujęcia jego treści i metodologii w czasie działań bojowych z uwzględnieniem integracji z procesem dowodzenia;
- potrzeba podjęcia powyższego tematu wystąpiła na bazie rosnących zadań pracy ideowo-wychowawczej w siłach zbrojnych oraz zmieniających się wciąż warunków i wymogów współczesnego pola walki, konieczności doskonalenia dowodzenia, pracy sztabów i organów partyjno-politycznych;
- warunki szkoleniowe w jakich wykonuje swoje zadanie wojsko, a także ciągły rozwój technicznych środków walki oraz związane z tym wymagania w zakresie fizycznych i psychicznych dyspozycji żołnierzy, spowodowały, że zachodzi konieczność rozpracowania form i metod pobudzania ludzi do sprawnego działania przez wszystkie ogniwa organizacyjne wojska ujmowane systemowo pod kierownictwem dowódców i organów partyjno-politycznych.

W literaturze z zakresu pracy partyjno-politycznej i dowodzenia stwierdza się, że /.../ "sprawne, umiejętne dowodzenie jest koniecznym, lecz niewystarczającym warunkiem zwycięstwa, natomiast dowodzenie niesprawne i nie umiejętne jest wystarczającym warunkiem niepowodzenia"^{1/}, ale tak sformułowany warunek odnosi się do teoretycznego ujęcia sprawności, a nie do związku między dowodzącymi a dowodzonymi, od którego zależą dopiero praktyczne wyniki sprawności. Elementem istotnym dla tego związku jest praca ideowo-wychowawcza i jej poziom.

1/ L.KULESZYŃSKI - Dowodzenie wojskami a cybernetyka
Warszawa 1967 r. MON s.11.

Zatem, jeśli skuteczne dowodzenie jest wynikiem sprawnej działalności, to w świetle tego na uwagę zasługuje doniosłość kształcenia dowódców i oficerów sztabu w zakresie doskonalenia form i metod skutecznego oddziaływania na ludzi, a zwłaszcza podtrzymywania wyników motywacyjno-pobudzających czemu służy racjonalnie zorganizowana praca partyjno-polityczna. W kontekście powyższych wywodów należy dodać, że temat pracy jest następstwem długoletniego zainteresowania autora problemami z zakresu organizacji i prowadzenia pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych oraz zachowań człowieka w sytuacjach trudnych na ewentualnym polu walki.

Dlatego w pracy tej przyjęto niżej prezentowany układ problemowy: W rozdziale pierwszym sformułowano podstawowe założenia metodologiczne przyjęte przez autora rozprawy, a zwłaszcza hipotezę roboczą i ustalony cel badań, a także rozpatrzono niektóre problemy teoretyczne pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych w świetle badań systemowych. Zarazem podjęto próbę określenia systemu pracy partyjno-politycznej.

Treścią rozdziału drugiego jest analiza zakresu, warunków i etapów rozwoju przedmiotu pracy partyjno-politycznej w Akademii Sztabu Generalnego Wojska Polskiego w latach 1947-1980, ze szczególnym uwzględnieniem ostatniego okresu. Takie ujęcie pozwoliło jednocześnie wzbogacić wiedzę o dorobku akademii, zwłaszcza jej rozwoju naukowo-dydaktycznym na przestrzeni 33 lat w przedmiocie pracy partyjno-politycznej. Metoda taka pozwoliła zarazem jak sądzę, sformułować określone wnioski dotyczące zagadnień o charakterze poznawczym i praktycznym, mające wpływ na efektywność kształcenia w zakresie pracy partyjno-politycznej oraz przygotowanie dowódców i oficerów sztabu do jej prowadzenia w warunkach współczesnego pola walki.

W rozdziale trzecim określono wymogi, funkcje i rolę pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych w strukturze aktualnego systemu studiów oraz główne jej założenia merytoryczne i metodyczne. Zarazem scharakteryzowano treść zajęć z zakresu pracy partyjno-politycznej zintegrowanej racjonalnie z teorią i praktyką dowodzenia związkami w czasie ćwiczeń, dzięki czemu absolwent ASG uzyskuje wiedzę niezbędną do samodzielnego prowadzenia tej pracy na przyszłym polu walki. W rozdziale zawartym analizą objęto cele, metody i formy nauczania przedmiotu pracy partyjno-politycznej w ASG WP. W rozdziale tym konsekwencje dydaktyczne, wynikające z rozważań poprzednich pozwoliły wyodrębnić dydaktyczno-wychowawcze cele kształcenia. Zarazem zwrócono uwagę przede wszystkim na metody i formy kształcenia zapewniające osiągnięcie ustalonych celów. Dokonano również analizy struktury w kontekście z układem treści nauczania pracy partyjno-politycznej oraz scharakteryzowano jej współzależność interdyscyplinarną i korelacje z innymi przedmiotami nauczania w akademii.

W ten sposób analizowany problem badawczy przedstawiono jako nieodłączny element systemu kształcenia kadr dowódczo-sztabowych.

Podjęcie tematu rozprawy doktorskiej jest uzasadnione potrzebą szerszego spojrzenia na pracę partyjno-polityczną i płynące stąd próby poszukiwań związku zachodzącego pomiędzy celami a metodami kształcenia w ujęciu interdyscyplinarnym i systemowym. Dlatego też w sferze szczególnego zainteresowania autora znalazły się problemy z obszaru systemowego ujęcia problematyki pracy partyjno-politycznej oraz jej funkcji motywacyjno-integracyjnej w zakresie dowodzenia wojskami. Wyodrębnienie tej funkcji umożliwiło przyjęcie kierunku badawczego, któremu podporządkowano pozostałe

kwestie z zakresu metodyki nauczania przedmiotów społeczno-politycznych słuchaczy kształcących się w Akademii Sztabu Generalnego Wojska Polskiego.

Zdając sobie sprawę z mnogości problemów, które składają się na całokształt zagadnień pracy partyjno-politycznej, autor miał pełną świadomość, tego, że nie udało się uniknąć pewnych niedociągnięć, że nie mógł rozważyć wszystkich związanych z tą pracą zagadnień. Dlatego w rozprawie wskazano te kwestie, które mogą być przedmiotem dalszych badań.

W czasie prowadzonych analiz i dociekań napotkano na wiele trudności w realizacji postawionych celów, dlatego nie pomniejszając swego wysiłku, szczególną wdzięczność wyraża autor tym, którzy swą radą i życzliwością, a także rzetelnością krytyki przyczynili się do powstania niniejszej pracy.

Dziękuję szczególnie pracownikom naukowo-dydaktycznym Katedr Sztuki Operacyjnej, Taktyki Ogólnej, Dowodzenia oraz wszystkim katedrom specjalistycznym Wydziału Wojsk Lądowych ASG WP. za krytyczne, ale rzeczowe ustosunkowanie się do rozwiązywanych problemów, bowiem była to konstruktywna pomoc, dzięki której praca ta przyjęła ostatecznie prezentowany kształt.

ROZDZIAŁ I

ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE

1. Hipoteza robocza i cel badań

Spśród wielu motywów działalności naukowej / rozumianej w znaczeniu funkcjonalnym /^{1/} dwa mają szczególne znaczenie - motyw epistemologiczny i społeczny.

Motyw epistemologiczny wynika z dążenia do obiektywnego poznania i zrozumienia rzeczywistości, będącej w sferze zainteresowania podmiotu działającego. Natomiast motyw społeczny wynika z waloryzacji społecznej charakteryzującej się przydatnością wyniku ocenianego pozytywnie przez szerszy krąg zbiorowości ludzkiej. Motywy te stanowią przedmiot dociekań usprawniających działalność dydaktyczną, ale podstawowym założeniem procesu kształcenia umiejętności jest przywiązywanie zasadniczego znaczenia do motywacji poznawczej w działaniu organizacyjnym.

Szczególne znaczenie działalności organizacyjnej dostrzegamy w metodyce kształcenia, od której zależy stworzenie warunków umożliwiających pełniejsze zaangażowanie się studiujących w procesie kształcenia.

Rejestr problemów, odnoszących się do metodyki nauczania pracy partyjno-politycznej w ASG WP jest obszerny, toteż sferę szczególnego zainteresowania w tej pracy ograniczono do podstawowego kryterium efektywności i sprawności jej prowadzenia na przyszłym polu walki w ujęciu systemowym.

1/ Zob. S.J. SOKOŁOWSKI - Problemy efektywności badań naukowych. Materiały z sympozjum naukowego, Warszawa 1971 r. WAP str.11.

Teoretyczną wykładnią skuteczności jej nauczania w procesie studiów jest następująca: tylko takiemu działaniu przypiszemy walor skuteczności, /..../ " które w jakimś stopniu prowadzi do skutku zamierzonego jako cel ". Miarą więc skuteczności procesu kształcenia jest stopień zbliżenia się do celu, osiągnięcia, umożliwienia lub ułatwienia osiągnięcia go ^{2/}.

Możemy uzupełnić powyższe określenie stwierdzeniem, że stopień skuteczności kształcenia wraasta wraz z poprawnie określonym celem, odpowiednio do jego użyteczności sprawczej. Nie wystarczy w procesie kształcenia rejonalne realizowanie celów, ale wymagane jest także poprawne ich określanie. Z punktu widzenia prowadzonych rozważań dwa problemy nabierają zasadniczego znaczenia, pierwszy - mający na uwadze współzależność zachodzącą pomiędzy celami, wynikającymi z przedmiotu pracy partyjno-politycznej a metodami jej nauczania, prowadzącymi do skutku zamierzonego jako cel, i drugi - jak zużytkować prawa i prawidłowości uogólnione w naukach wojskowych i społeczno-politycznych, które zajmują się sprawnym działaniem w przedmiocie kształcenia.

Rozważania i analiza teoretyczna problematyki pracy partyjno-politycznej prowadzi do założenia, że - jeżeli problemy, wynikające z poznania przedmiotu mogą stanowić cele dla procesu kształcenia w tymże przedmiocie, to liczba wyodrębnionych problemów wyznacza kierunki poszukiwań metod kształcenia, prowadzących do osiągnięcia celów. Zgodnie z powyższymi założeniami teoretycznymi pragniemy w pracy zweryfikować następującą tezę, że Akademia Sztabu Generalnego Wojska Polskiego nie tylko zapoznaje słuchaczy w procesie

2/ J. ZIELENIŃSKI - Organizacja zespołów ludzkich, wstęp do teorii organizacji i kierowania, Warszawa 1965 PWN str. 225.

kształcenia z problematyką pracy partyjno-politycznej w toku działań bojowych, lecz w głównej mierze uczy i przygotowuje absolwentów do jej organizowania, kierowania i prowadzenia.

Hipoteza robocza nakazuje skonkretyzować cele badawcze do sytuacji bardziej operacyjnej, mającej znamiona praktycznej realizacji programu z przedmiotu pracy partyjno-politycznej w dostosowaniu do działań bojowych. Wiąże się to również z niżej prezentowanymi funkcjami poznawczymi nauki w odniesieniu do analizowanych problemów.

1. Na uwagę zasługuje funkcja diagnostyczna umożliwiająca zbadanie i ustalenie wiedzy o stanie pracy partyjno-politycznej oraz jej metodyce. Wynika stąd, że należy określić kierunki i cele kształcenia oraz wypracować i doskonalić metody kształcenia kadr dowódczo-sztabowych w zakresie prowadzenia pracy partyjno-politycznej na wypadek wojny;
2. Funkcja prognostyczna - polegająca na weryfikacji wyników analizy i refleksji teoretycznych, a także badań empirycznych, w celu zaakceptowania dotychczasowego dorobku metodycznego lub podjęcia problemów, które z różnych względów nie były dotąd rozważane;
3. Funkcja instrumentalno-techniczna, która dla zrealizowania wytyczonych celów nakazuje stosować odpowiednie metody badawcze oraz skuteczny sposób postępowania. Wynika stąd zasadność zastosowania metod badawczych właściwych dla uczelni typu dowódczego w zakresie doskonalenia procesu kształcenia z dziedziny pracy partyjno-politycznej jako funkcji motywacyjno-integracyjnej w ramach systemu dowodzenia.

W niniejszej pracy położono szczególny nacisk na problemy kształcenia w zakresie organizacji, kierowania i prowadzenia pracy partyjno-politycznej. Występująca ściśle z tym problematyka stanowi przedmiot zainteresowania autora.

2. Metody badawcze

Osiągnięcia współczesnej dydaktyki ogólnej w tym również i dydaktyki wojskowej w dziedzinie metod badawczych pozwalają w zasadzie uzyskać odpowiednie informacje niezbędne - do oceny stanu rzeczy w obszarze badanej rzeczywistości, aby na tej podstawie możliwe było sformułowanie twierdzenia o prawidłowościach przebiegu kształcenia kadr dowódczo-sztabowych, prognozowanie wynikających stąd celów i metod kształcenia w przedmiocie nas interesującym.

Potrzeba obiektywnego poznania dydaktycznych wartości, wynikających ze współzależności celów i metod kształcenia wymagała zastosowania szeregu metod badawczych takich jak: studium literatury, badanie dokumentów dyrektywnych i normatywnych, obserwacja, badanie opinii i w poszczególnych wypadkach eksperyment.

a/ studium literatury - obejmowało te dyscypliny i specjalności, które bezpośrednio bądź pośrednio można spożytkować do formułowania określonych problemów i wniosków przydatnych w kształceniu słuchaczy z dziedziny pracy partyjno-politycznej w działkach bojowych.

Z uwagi na ważność i charakter rozpatrywanego problemu wyeksponowano następujące działy literatury: taktyczno-operacyjną, pamiętnikarską z okresu wojen, psychologiczno-socjologiczną, dydaktyczno-wychowawczą, prakseologiczną, z teorii organizacji i kierowania oraz zajmującą się problemami pracy partyjno-politycznej i dowodzenia. Umożliwiło to ustalenia kategorii pojęciowych,

stanowiących podstawę do odzwierciedlenia istotnych związków i stosunków zachodzących między problemami dowodzenia i pobudzania ludzi do działania w sytuacji pola walki, oraz / zakładając potrzebę interdyscyplinarnego podejścia do problematyki pracy partyjno-politycznej i metodyki jej kształcenia/, określenie poszczególnych zakresu pojęć - stosowanych w teorii i praktyce pracy partyjno-politycznej; zdefiniowanie systemu pracy partyjno-politycznej oraz metodyki kształcenia i przygotowania absolwentów ASG do jej prowadzenia w działaniach bojowych; poszukiwanie środków do formułowania założeń praktycznego rozwiązywania problematyki, która jest przedmiotem naszych rozważań głównie od strony działalności dowódcy.

Krytyczna analiza literatury miała istotne znaczenie ze względu na konieczność uwolnienia się od ocen emocjonalnych, czasówkowych nie uwzględniających całościowego, systemowego podejścia do problematyki oddziaływania na stan moralno-polityczny i psychiczny ludzi działających w sytuacjach trudnych stressowych - głównie na przyszłym polu walki. Jest to problem o znaczeniu zasadniczym, gdy tworząc uogólnienia oczekujemy weryfikacji twierdzeń, sformułowanych w hipotezie roboczej.

Dotychczasowa literatura przedmiotu koncentruje główną uwagę na prowadzeniu pracy partyjno-politycznej jedynie przez aparat partyjno-polityczny nie zawsze w ścisłym związku z tłem taktyczno-operacyjnym. W naszych rozważaniach natomiast przyjmujemy systemowe jej prowadzenie przez wszystkich w celu realizacji postawionych zadań jakie wykonują wojska na współczesnym polu walki.

Analizy i porównania oraz wnioskowanie konstantujące przydatność lub nieprzydatność twierdzeń występujących w literaturze przedmiotu, posłużyły do oceny stopniowo konkretyzowanych sformułowań, kierunkujących kształcenie oficerów liniowych w przedmiocie

pracy partyjno-politycznej. Pozwoliło to również na uszczegółowienie twierdzeń teoretycznych dla potrzeb naszych rozważań. Chodziło zwłaszcza o to, aby uzyskać materiał stanowiący podstawę do prognozowania pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych oraz poszukiwania nowych rozwiązań w kształceniu kadr dowódczo-sztabowych dla wojsk operacyjnych.

Szczególnie przydatne dla rozpatrywanego przedmiotu okazały się wyniki analizy literatury dydaktycznej opracowanej dla potrzeb szkolnictwa wyższego, głównie z dziedziny metod i form kształcenia w uczelni typu dowódczego.

Konfrontacja literatury z zakresu pracy partyjno-politycznej, teorii organizacji i kierowania, dowodzenia i dydaktyki pozwoliła spojrzeć szerzej na efektywność kształcenia w przedmiocie pracy partyjno-politycznej i w sposób kompleksowy sformułować uwagi do teoretycznych podstaw metodyki pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych.

b/ Badanie dokumentów - miało na celu ustalenie najistotniejszych związków, zachodzących pomiędzy celami kształcenia a efektami przygotowania absolwentów ASG do wykonywania swych obowiązków w zakresie umiejętności organizowania, kierowania i prowadzenia pracy partyjno-politycznej w czasie ćwiczeń i ich praktycznej pracy w jednostkach wojskowych.

Przeanalizowano dokumenty dyrektywne i normatywne a zwłaszcza programy studiów z przedmiotu pracy partyjno-politycznej od strony ich układu i treści w ASG od 1947 roku do 1960.

W toku badania programów dokonano oceny opracowań metodycznych, skryptów i podręczników oraz ćwiczeń zwracając uwagę na treść, formy i metody pracy partyjno-politycznej i ich udział w procesie kształcenia akademickiego. Dokonano również analizy

regulaminów, instrukcji zarządzeń i wytycznych od strony adaptacji i wykorzystania w procesie kształcenia w ASG.

Wyniki analizy tego materiału stanowiły podstawę do ustalenia miejsca przedmiotu pracy partyjno-politycznej w systemie studiów i pozwoliły określić podstawowe cele i metody stosowane w procesie kształcenia słuchaczy z zakresu pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych. Tego typu metoda badawcza okazała się bardzo przydatna w konkretyzowaniu problemów i analizowaniu programu przedmiotu pracy partyjno-politycznej. Dzięki przychylności Komendy ASG, oraz kierownictwa poszczególnych katedr można było ^{na} bieżąco uzupełniać i doskonalić program pracy partyjno-politycznej oraz wprowadzać coraz to nowe treści jak również formy i metody kształcenia słuchaczy.

Empiryczna diagnoza funkcjonowania systemu pracy partyjno-politycznej i jej metodyki stanowiła podstawę sformułowania uogólnień o charakterze użytkowym, które praktycznie realizowano w tym przedmiocie. Istotną rolę spełniała analiza dokumentów w określeniu warunków charakterystycznych dla pracy partyjno-politycznej. Ustalono, że warunki te są determinowane przez stany napięć polityczno-militarnych i kierunki szkolenia oraz przygotowania dowódców i oficerów sztabu do wykonywania obowiązków dowódczych. Dalsze dociekania pozwoliły opracować program pracy partyjno-politycznej, mający charakter empiryczny, z uwzględnieniem tych dziedzin wiedzy i metod jej doskonalenia, które są możliwe do realizowania w czasie działań bojowych. Ustalono również i uzasadniono, tezę, że praca partyjno-polityczna jest elementem dowodzenia a funkcja motywacyjno-pobudzająca ludzi do działań wyznacza treści pracy ideowo-wychowawczej w systemie dowodzenia.

Przebadana dokumentacja posłużyła m.in. do opracowania zakresu typowych obowiązków dowódcy, oficerów sztabu i dowódców rodzaju wojsk w zakresie pracy ideowo-politycznej prowadzonej przez

nich w czasie działań bojowych. Określono także zakres systemu pracy partyjno-politycznej i jego zależności w strukturze całego układu stanowiącego system dowodzenia.

O ile więc studium literatury dało podstawy teoretyczne do określenia celów kształcenia w przedmiocie pracy partyjno-politycznej to badania dokumentów dyrektywnych i normatywnych stworzyły możliwość ich dalszego uszczegółowienia do postaci operacyjno-taktycznej związanej z wykonywaniem zadań bojowych przez związki taktyczne i operacyjne.

Uzyskane dane z analizy dokumentów pozwalały też zweryfikować założenia teoretyczne w procesie kształcenia. W tym celu przeanalizowano - programy i opracowania metodyczne pod kątem celów, treści oraz form i metod kształcenia a wyniki dały podstawy do wnioskowania o zastanym lub postępującym procesie kształcenia i prognozowanie, co do dalszych zmian w programie zgodnie z rozwijającym się systemem pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych.

c/ Obserwacja - prowadzona była podczas ćwiczeń i zajęć taktyczno-operacyjnych realizowanych w ASG ze słuchaczami i kadrami oraz poprzez udział w ćwiczeniach organizowanych przez Instytucje centralne MOH oraz okręgi wojskowe i związki taktyczne. Obserwacje te pozwoliły zgromadzić poważny materiał o charakterze diagnostycznym i prognostycznym. Wykorzystując możliwości obserwacji przypadkowej lub zamierzonej mogliśmy badać proces kształcenia w warunkach naturalnych. Obserwacji poddano działalność komórek funkcjonalnych w ćwiczeniach dowódczo-sztabowych, ćwiczeniach głównych i doskonalących oraz specjalistycznych prowadzonych zarówno w ASG jak również z wojskami. Obserwacje te miały na celu ustalenie zakresu działań poszczególnych komórek w odniesieniu do przedmiotu pracy partyjno-politycznej i form jej prowadzenia przez ćwiczące sztaby i komórki organizacyjne. Interesowano się

głównie działaniem dowódców i szefów rodzajów wojsk w zakresie zbierania, analizowania i oceny sytuacji moralno-bojowej jednostek oraz umiejętności stawiania zadań przez dowódców dla niższych szczebli dowodzenia i aparatu partyjno-politycznego w zakresie pracy ideowo-politycznej i wychowawczej. Interesowano się również obiegami informacji, umiejętnością wypracowywania wniosków i propozycji do decyzji dowódcy opracowywanych przez aparat partyjno-polityczny oraz umiejętnością dowódców w zakresie prawidłowego spożytkowania tych wniosków i ich uwzględniania w podejmowanych decyzjach.

W procesie dydaktycznym ASG obserwacji poddane zostały następujące kwestie szczegółowe: najczęściej stosowane metody kształcenia w przedmiocie pracy partyjno-politycznej i ich uwarunkowania; stopień zastosowania i korelacji pracy partyjno-politycznej z przedmiotami taktyczno-operacyjnymi przy rozstrzyganiu problemów decyzyjnych; modyfikacja metod ze względu na postęp w systemie pracy partyjno-politycznej; zaangażowanie merytoryczne i emocjonalne kadry dydaktycznej i słuchaczy wywoływane różnorodnością stosowanych metod przez wykładowców zakładu pracy partyjno-politycznej i kierowników grup taktycznych.

Z uwagi na wielorakość zadań w zakresie obserwacji zamierzonej zastosowano obserwację uczestniczącą i zewnętrzną. Pierwszy rodzaj obserwacji prowadzony był przez autora i wykładowców zakładu pracy partyjno-politycznej oraz słuchaczy odbywających praktyki w czasie ćwiczeń w jednostkach wojskowych. Obserwację zewnętrzną prowadzono w czasie ćwiczeń szkieletowych, dowódczo-sztabowych i jednostkach wojskowych oraz w procesie zajęć dydaktycznych - głównie podczas ćwiczeń grupowych.

Zebrany materiał z obserwacji stanowił podstawę do prognozowania usprawniającego proces kształcenia w zakresie pracy partyjno-politycznej. Służył on także do porównania danych, uzyskanych na drodze analizy dokumentów i badań opinii.

d/ Badanie opinii - prowadzone było przy pomocy ankiety skierowanej do słuchaczy na każdym roku studiów, a także poprzez wywiad ustny. Celem badań było ustalenie stopnia zgodności zachodzącego pomiędzy zamierzeniami i oficjalnymi ocenami treści nauczania pracy partyjno-politycznej a rzeczywistymi ocenami przydatności tego przedmiotu w procesie studiów. Skoncentrowano się na następujących zagadnieniach:

- przydatność tematyki pracy partyjno-politycznej dla dowódców w rozwiązywaniu problemów przyszłego pola walki;
- zakres przedsięwzięć koncepcyjno-organizacyjnych w ramach ćwiczeń wykonywanych przez komórki ćwiczące w zakresie pracy partyjno-politycznej;
- przydatność wspólnych ćwiczeń prowadzonych przez ASG WP z udziałem słuchaczy WAP;
- współdziałanie organów partyjno-politycznych z komórkami sztabu oraz rodzajami wojsk i służb;
- ilościowa i jakościowa ocena wartości moralno-bojowych wojsk;
- rozpoznanie polityczne i jego znaczenie w procesach decyzyjnych dowódców;
- kształtowanie i zaspakajanie potrzeb stymulujących i integrujących działalność zespołową;
- znaczenie wniosków i propozycji dla procesów decyzyjnych z zakresu pracy partyjno-politycznej;
- formy i metody pracy ideowo-wychowawczej prowadzonej w sytuacjach trudnych - stresowych głównie po użyciu broni masowego rażenia;

-- przedsięwzięcia dydaktyczne w zakresie doskonalenia pracy partyjno-politycznej.

Dażono również do ustalenia zakresu i przydatności przedmiotów społeczno-politycznych, realizowanych ze słuchaczami ASG oraz ich zespolenia / skorelowania/ z przedmiotami taktyczno-operacyjnymi w procesie kształcenia. Analiza badań opinii stanowiła podstawę dociekań oraz doskonalenia programu pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych. Opracowany model nauczania pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych mimo pewnych krytycznych uwag jest ogólnie akceptowany przez słuchaczy absolwentów ASG oraz poddyplomowych kursów przeszkolenia, głównie poddyplomowego studium operacyjno-strategicznego.

e/ Eksperyment - jako metoda badawcza - był szeroko stosowany w naszych badaniach, ze względu na podstawowe cele.

Eksperymentowaniu poddane były treści, metody kształcenia oraz formy realizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego w analizowanym zakresie przedmiotowym, z uwzględnieniem warunków współczesnego pola walki. Zwracano uwagę na przedsięwzięcia dowódców, sztabu i organów dowodzenia w warunkach ograniczonej ilości lub deficytu informacji, tworzone sytuacje i warunki, które nauszały do poszukiwań nowych form i metod oddziaływania na ludzi w warunkach skomplikowanych. Stwarzano słuchaczom warunki umożliwiające wykazanie się inwencją zwłaszcza w sytuacjach trudnych w których rozwija się wyobraźnia taktyczno-operacyjna oraz wyobraźnia dotycząca możliwego zachowania się ludzi na współczesnym polu walki.

Na podstawie zebranych i uogólnionych materiałów z obserwacji i eksperymentu możemy stwierdzić, że "zmieniający" się proces kształcenia z przedmiotu pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych jest uwarunkowany celami wynikającymi z systemu organizacyjnego wojska, nasycenia armii techniką bojową, zmianami zachodzą-

ych w sztuce operacyjnej i taktyce walki. W tym kontekście warunkowane są szersze lub węższe cele, które rzutują wprost na treść, formy i metody kształcenia przyszłych dowódców i oficerów sztabu. Współzależność zachodząca pomiędzy celami a treściami i metodami kształcenia pozwala wnioskować o realności podejścia systemowego do badań w przedmiocie pracy partyjno-politycznej. Opierając się na wielu materiałach badawczych w pracy tej poczyniono próbę systemowego ujęcia procesu kształcenia pracy partyjno-politycznej. W tym też aspekcie opisane metody mają charakter raczej technik badawczych pozwalających zbierać i uogólnić materiał w dziedzinie kształcenia absolwentów ASG i przygotowania ich na miarę potrzeb współczesnego pola walki do efektywnego i sprawnego prowadzenia pracy partyjno-politycznej i ideowo-wychowawczej.

2. System pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych na tle postępu naukowo-technicznego i organizacyjnego.

Współczesny postęp naukowo-techniczny i organizacyjny sprzyja szybkiemu rozwojowi sił zbrojnych oraz wywiera szczególny wpływ na jakościowe zmiany uzbrojenia i wojskowego sprzętu technicznego co z kolei prowadzi do zmian w taktyce, sztuce operacyjnej, strategii i organizacji wojsk, jak również stymuluje postęp w systemie pracy partyjno-politycznej. Cechą charakterystyczną współczesnej walki jest zwiększenie jej rozmachu przestrzennego. Jest to skutek wprowadzenia broni jądrowej, pełnego przebrojenia technicznego wojsk i gwałtownego zwiększenia ich możliwości bojowych. Rozmach przestrzenny działań bojowych jest uwarunkowany nasyceniem pola walki środkami ogniowymi o dużej sile rażenia, które powodują masowe straty w ludziach i technice, a masowe użycie techniki bojowej na wpływ na wysoki stopień ruchliwości walczących wojsk.

Różnorodność stosowanych sposobów prowadzenia walki, co

stanowi nową jej cechę - wynika z dużej dynamiki i szybkiego przebiegu działań bojowych. Sytuacja we współczesnej walce może zmieniać się tak gwałtownie, że bez umiejętności szybkiego przechodzenia od jednego rodzaju działań bojowych do drugiego, bez mistrzowskiego stosowania różnorodnych sposobów prowadzenia walki, trudno liczyć na zwycięstwo.^{3/} Dlatego dowódcy, sztaby, aparat partyjno-polityczny i wojska powinni być gotowi nie tylko do prowadzenia różnych rodzajów działań bojowych i szybkiego przechodzenia od jednego do drugiego, ale jednocześnie stosować sposoby właściwe różnym rodzajom działań np. nacierać na głównym kierunku i umiejętnie bronić się na drugorzędnym, wiązać przekazanie obrony z uderzeniami na skrzydła i tyły, a także z działaniami rajdowymi w głębi obrony.

Zwiększenie ruchliwości wojsk i dynamiki działań bojowych zmuszają dowódcę do bardziej operatywnego myślenia taktycznego, umiejętnego łączenia centralizacji dowodzenia z inicjatywą dowódców i sztabów podległych wojsk. W związku ze skomplikowanym charakterem współczesnej walki i sposobami jej prowadzenia wyraźnie zwiększa się rola czasu oraz ekonomiczność jego wykorzystania, bowiem nawet nieznaczne opóźnienie w realizacji przedsięwzięć nie cierpiących zwłoki może stać się przyczyną poważnych strat w stanie osobowym i technice oraz spowodować niewykonanie zadania bojowego.

Wszystko to zwiększa wymagania w stosunku do dowódców, sztabów aparatu partyjno-politycznego oraz wojsk. Dowódcy i sztaby oraz pracownicy aparatu partyjno-politycznego powinni umieć

3/ P. Bierozkin. Rola i miejsce taktyki we współczesnej wojnie - Krasnaja Zwiezda nr 286 1978r.

szybko reagować na zmiany w sytuacji, przejawiając przy tym inicjatywę, zdecydowanie, twórczość i samodzielność. Wojska powinny być w stałej gotowości do wykonania każdego zadania wynikającego ze zmiany sytuacji. Wyższe wymagania stawia się też dowódcom, sztabom, aparatowi partyjno-politycznemu i żołnierzom, jeśli chodzi o kształcenie nawyków, dyscyplinę, kształtowanie wartości moralnych i psychicznych. Nauka wojenna wychodzi z założenia, że powodzenie w walce osiągają ludzie uzbrojeni we współczesną technikę i doskonale nią władający, ideowo niezłomni, przekonani o skuteczności sprawy, o którą walczą. Dlatego m.in. właśnie znaczenie zwiększa się znaczenie pracy partyjno-politycznej w umacnianiu wartości moralno-bojowych żołnierzy i ich odporności psychicznej w walce.

Uważamy, że jedną z istotnych form postępu w systemie dowodzenia i pracy partyjno-politycznej jest optymalizacja procesów informacyjno-decyzyjnych. Jest to hierarchicznie wyższa forma doskonalenia organizacji i kierowania pracą partyjno-polityczną, od tradycyjnego poprawiania i usprawniania, obejmującego wszelkie pozytywnie oceniane zmiany. Wynika stąd potrzeba preferowania tej formy postępu w systemie dowodzenia i pracy partyjno-politycznej przed dotychczasowym ujęciem częściowym, analitycznym i "doraźnym".

Koncentrując uwagę na przemianach w nauce stwierdzamy, że sama nauka stała się przedmiotem wnikliwych badań, prowadzonych z naukoznawczego i metodologicznego punktu widzenia. Zmiany w nauce polegają na przyjęciu określonej metody systemowego traktowania zagadnień polegających na:

- całościowym ujmowaniu rzeczywistości zamiast we fragmentach;
- rozpatrywaniu problematyki interdyscyplinarnej w ramach nauki wojennej, zwłaszcza taktyki, sztuki operacyjnej i pracy partyjno-politycznej;

- rozszerzaniu zakresu problematyki abstrakcyjnej / w ramach filozofii, psychologii, socjologii, ekonomii/.

Jest sprawą oczywistą, że rozwój działalności naukowej charakteryzuje nie tylko rozszerzający się zakres rozwiązywanych problemów, lecz także zwiększanie uwagi na sposoby i metody tej działalności. Podkreślenia wymaga także pojawienie się nowej charakterystycznej postawy teoretycznej i metodologicznej, określonej mianem postawy systemowej, a także uzasadnienie przyjęcia jej w niniejszej pracy. Podejście systemowe znajduje się aktualnie w centrum współczesnych zagadnień poznawczych i praktycznych.

Systemowe podejście do badań - pozwala na rozpatrywanie skłonnych problemów pracy partyjno-politycznej z wielu punktów widzenia. Jednym z nich jest przewyciężenie cząstkowego rozpatrywania problemów związanych z oceną moralno-bojową oraz utrzymywaniem określonej aktywności ludzi celem wykonania zadania bojowego. Analizowaliśmy przedmiot kształcenia kadr dowódczo-sztabowych i ich przygotowywanie do prowadzenia działalności ideowo-wychowawczej - nie w aspekcie formalno-instytucjonalnym, lecz merytorycznym ze względu na realizację podstawowego celu-zwycięstwa nad przeciwnikiem w ewentualnych działaniach bojowych. Tak więc badania obejmowały problemy, które występują i będą występowały w działaniach bojowych a nie instytucje i organy, które obligatoryjnie tymi problemami się zajmują.

W ten sposób - jak się wydaje - można przewyciężyć nie-dobre tradycje wąskiej a zarazem niekorzystnej specjalizacji pewnych wyspecjalizowanych organów, mających monopol na pracę partyjno-polityczną. Podejście systemowe umożliwiło więc rozpatrywanie pracy partyjno-politycznej oraz jej metodyki w aspekcie interdyscyplinarnym, dzięki temu formułowane wnioski mają głębszy walor, przede wszystkim praktyczny.

Z podejściem systemowym do badań wiążą się określone trudności a zwłaszcza w początkowym okresie, kiedy liczba elementów w systemie i sprzężeń między nimi jest dość duża, gdy jednocześnie sam system nie w pełni rozpracowany jest pod względem teoretycznym i praktycznym. Mimo to uważamy, że podejście systemowe bardzo razowo narusza uporządkowany sposób rozpatrywania problemu, w którym elementy systemu i relacje między nimi są ujmowane w zależności. Przy rozpatrywaniu układów dynamicznych, w których działają ludzie, na plan pierwszy wysuwają się cele działania i sprawność funkcjonowania systemu.

Podejście systemowe znalazło wyraz również w przyjętej metodzie kształcenia przez cele w przedmiocie pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych co ma mniejszy walor użyteczny niż w systemie dowodzenia a to dlatego że:

- wytyczony jest jednolity kierunek działania zmierzający do realizacji celu głównego;
- cel główny wskazuje na kierunki pracy dowódców, aparatu politycznego i organów dowodzenia;
- z celu głównego wynikają cele szczegółowe dla poszczególnych elementów systemu pracy partyjno-politycznej i prowadzonych w działaniach bojowych;
- uświadomienie celów szczegółowych są podstawowym czynnikiem spajającym w jedną całość system pracy partyjno-politycznej;
- kształcenie przez cele w realizacji programu pracy partyjno-politycznej wzbogaca treści i rozszerza udział ludzi i aktywów w jej prowadzeniu.

Podejście systemowe determinowało zarazem przyjęcie określonej metodologii w niniejszej pracy. Jest to podyktowane m.in. tym, że analiza i porównanie takich pojęć jak "system", "układ" posiada istotne znaczenie dla systemowego ujmowania problematyki pracy

partyjno-politycznej. Należy wspomnieć, że między wyżej prezentowanymi terminami zachodzą różne stosunki zakresowe, a poza tym terminy te są różnie definiowane.

W pierwszej kolejności zapowiedzianą analizą objęty zostanie termin "system". W ujęciu H. Mazura "jest to zbiór elementów i zachodzących między nimi relacji".^{4/} W nawiązaniu do syntetycznej koncepcji systemu H. Mazura należy stwierdzić że: elementami systemu są fragmenty rzeczywistości, relacjami natomiast oddziaływania między nimi, zaś zbiór relacji to tyle co struktura systemu. Elementami danego systemu mogą być również systemy niższego rzędu lub elementy nie będące przy przyjętym założeniu - systemami.

Systemowe ujęcie rzeczywistości pozwala wyodrębnić - ze względu na przyjęty punkt odniesienia:

- nadsystemy / np. wszechświat w stosunku do metagalaktyk, które są nadsystemami w relacji do galaktyk itp/;
- systemy / np. system słoneczny jako względnie wyodrębniony fragment wszechświata lub ziemia jako względnie wyodrębniona planeta systemu słonecznego itp/;
- podsystemy, czyli złożone elementy systemu / np. podsystem fauny w systemie życia biologicznego ziemi itp./.

Wobec powyższego nadsystem jest w danym układzie odniesienia - taki system, którego elementami są systemy niższego rzędu, natomiast podsystemem jest taki element danego systemu, który sam jest system, złożonym z podsystemów niższego rzędu lub elementów nie będących systemem.

^{4/} H. Mazur - Cybernetyka a charakter, W-wa PIW 1976 r. s.45.

Jeżeli rzeczywistość ujmowana jest systemowo, to wyodrębnienie z rzeczywistości / uniwersum / jakiegokolwiek systemu, będącego jej fragmentem dzieli tą rzeczywistość na dwa systemy. Jednym z nich jest interesujący danego człowieka system względnie wyodrębniony z uniwersum a drugi - jego otoczenie, czyli reszta rzeczywistości, którą łączą z systemem wyodrębnionym określone sprzężenia /oddziaływania/ co M.Nazur ilustruje graficznie w sposób następujący.^{5/}

<u>oddziaływanie</u>	system	<u>oddziaływanie</u>
wejście		wyjście

W wielu dziedzinach teoretycznej i praktycznej działalności ludzi - a m.in. w naukach ergologicznych - używa się terminu "system" w węższym sensie niż prezentowany wyżej. Na przykład w/g W.Kieźmuna "system" to taki układ, który składa się z części, uporządkowanych według określonych sposobów i reguł ustalających wzajemne relacje między tymi częściami.^{6/} Powyższe określenie pozwala używać zamiennie terminów "system" i "układ". Układ bowiem to tyle, co wyodrębniona część rzeczywistości czyli pewna całość złożona z połączonych części, a zarazem posiadająca określoną strukturę wewnętrzną.^{7/}

W rzeczywistości, której częścią składową są ludzie występują różne układy organizowane przez nich i powstające bez ich ingerencji. Są wśród nich układy społeczne, techniczne, albo układy w świecie zwierząt lub w świecie roślin itp. W naszych

5/ W. Kieźm - Podstawy organizacji i zarządzania, KIW 1977 s.46

6/ zob. tamże, s.12

7/ zob. jw. s.29-30

rozważaniach skupiamy uwagę na układach społecznych, tworzonych przez człowieka w realizacji określonych celów, w naszym przypadku przygotowania człowieka do wojny i oddziaływania na niego w trakcie walki zbrojnej.

Powyższe podejście zgodne jest ze znaną tezą F.Engelsa, głoszące że: " Cała dostępna nam przyroda stanowi pewien system, pewien układ powiązanych ze sobą ciał, przy czym ciała rozumiemy tu wszelkie twory materialne. Już w fakcie, że ciała te pozostają we wzajemnym związku ze sobą, zawiera się również i to, że oddziałują na siebie, to ich wzajemne na siebie oddziaływanie jest właśnie ruchem".^{8/}

Każdy układ / nie tylko społeczny/ istniejący w rzeczywistości jako układ względnie odosobniony, jest połączony sprzężeniami / kontaktami / wzajemnymi z innymi układami, stanowiącymi jego bezpośrednie otoczenie / środowisko /. Układy sprzężone oddziałują na siebie, co warunkuje ich funkcjonowanie oraz powoduje konieczność przystosowania się danego układu do skontaktowanego z nim otoczenia, stanowiącego część rzeczywistości / uniwersum/.^{9/}

Należy dodać, że w naszych rozważaniach, układy tworzone przez ludzi nazywać będziemy układami zorganizowanymi lub systemami działań zorganizowanych.

W poszczególnych dziedzinach działalności ludzi można zatem wyodrębnić - przyjmując kryteria podziału typologicznego - m.in. następujące systemy:

8/ F.Engels - Dialektyka przyrody. KIW-W-wa 1953 r. s ...

9/ Teoria organizacji i zarządzania /praca zbiorowa pod red. J.Kurnala W-wa 1979 r, PWE, s. 74-78.

- 1/ ze względu na miejsce i rolę systemów w wieloszczeblowej strukturze organizacyjnej:
 - a/ makrosystemy /np. gospodarka narodowa, centralna administracja państwa, Siły Zbrojne państwa itp./;
 - b/ mezosystemy /np. wielkie organizacje gospodarcze typu zjednoczenia, urzędy wojewódzkie, związki operacyjne i taktyczne itp./;
 - c/ mikrosystemy różnych rzędów /np. przedsiębiorstwa, zakłady, urzędy gminne, oddziały i pododdziały itp./;
- 2/ ze względu na stopień / bezpośredniej lub pośredniej/ przydatności danego systemu w praktyce:
 - a/ systemy teoretyczne /np. systemy aksjomatyczne w matematyce lub logice itp./;
 - b/ systemy praktyczne, zwane również pragmatycznymi /np. system potrzeb, system celów, system zadań itp./.
- 3/ ze względu na charakter działalności:
 - a/ systemy ekonomiczne;
 - b/ systemy społeczno-polityczne, partyjne;
 - c/ systemy obronne;
 - d/ systemy wychowawcze.
- 4/ ze względu na stopień instytucjonalizacji i formalizacji:
 - a/ systemy zinstytucjonalizowane, sformalizowane, czyli Instytucje / grupy formalne /;
 - b/ systemy niesformalizowane, czyli grupy nieformalne.
- 5/ ze względu na spełniane funkcje /np. w Siłach Zbrojnych/
 - a/ system organizacji i ukończenia wojsk;
 - b/ system zaopatrzenia materiałowo-technicznego;
 - c/ system uzbrojenia i wyposażenia;

d/ system szkolenia wojsk;

e/ system pracy partyjno-politycznej.

System pracy partyjno-politycznej w wojsku jest złożonym, dynamicznym połączeniem wzajemnie powiązanych / w porządku podległości i zakresu czynności / organów partyjno-politycznych, dowódców i sztabów, organizacji partyjnych i młodzieżowych oraz szeroko pojętego aktywu żołnierskiego. System ten posiada określoną strukturę i wyposażenie techniczne, powiązany jest wzajemnymi stosunkami i wypracowanymi metodami pracy osób funkcyjnych. Ta działalność jest podporządkowana jednolitemu celowi i skierowana na utrzymanie wysokiego stanu moralno-politycznego i psychicznego, dyscypliny wojskowej i aktywne zaangażowanie żołnierzy do wykonywania powierzonych zadań bojowych.

Jeżeli mówimy o systemie pracy partyjno-politycznej na polu walki, zgodnie z ustaleniami normatywnymi to mamy na myśli działalność dowódców i sztabu, etatowego aparatu partyjno-politycznego, działalność organizacji partyjnych i młodzieżowych oraz aktywu partyjnego i młodzieżowego.

W systemie pracy partyjno-politycznej decydująca rola przypada ludziom, ich zaangażowaniu ideowo-politycznemu oraz wiedzy ogólnej i wojskowej, ludziom którzy potrafią w najtrudniejszej sytuacji przyszłego pola walki wykorzystywać posiadane zdolności zgodnie z zasadami dialektyki, oraz umiejętnie przewidywać rozwój wydarzeń i sposobów zachowań podwładnych, a także wpływać na te zachowania.

Systemowe ujęcie pracy partyjno-politycznej ma tę zaletę że pozwala analizować całościowo zarówno wszystkie komponenty tej pracy jak i stosunki zachodzące między nimi, a także wszelkie inne relacje, które dla działania ideowo-politycznego mają pierwszorzędne znaczenie.

3. Niektóre problemy teoretyczne pracy partyjno-politycznej
w działaniach bojowych w świetle badań systemowych.

Każda teoria naukowa - niezależnie od tego, czy dotyczy całej rzeczywistości, czy tylko określonej klasy zjawisk - jest systemem twierdzeń logicznie uporządkowanych i powiązanych ze sobą określonymi stosunkami. Najogólniejszą teorią, rozumianą jako zbiór twierdzeń ogólnych, wyjaśniających ruch i rozwój oraz zbiór dyrektyw poznawania procesów społecznych i politycznych, jest materializm historyczny, który pozwala przyjąć tezę, że dla wszystkich zjawisk i procesów społecznych i politycznych, najważniejsze są zjawiska z dziedziny stosunków ekonomiczno-społecznych. Na podstawie teorii naukowej można wykrywać sprzeczności, związki i zależności między zjawiskami i procesami społecznymi, uwarunkowania ekonomiczne, społeczne, polityczne i ideologiczne oraz określić to, co zewnętrznie i co wewnętrzne. Dlatego też gdy mówimy o procesie studiowania mamy na myśli to, że słuchacze zobowiązani są do opanowania zarówno teorii najbardziej ogólnych jak i teorii dotyczących określonych wycinków rzeczywistości m.in. przedmiotów taktyczno-operacyjnych i teorii pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych. Najważniejszym elementem studiów jest umiejętne utrwalanie i przekazywanie słuchaczom teorii a na tej podstawie uruchamianie mechanizmu przekształcania tej teorii w wiedzę teoretyczną powiązaną z doświadczeniem i praktyką. Wiedza teoretyczna pozwala kodyfikować, porządkować i systematyzować twierdzenia o zjawiskach występujących w czasie rozwiązywania zadań bojowych przez dowódców i aparat partyjno-polityczny. Pozwala ona również wykorzystywać doświadczenie, umiejętnie łączone z myśleniem uogólniającym.

W grupie dyscyplin tworzących współczesną naukę wojenną szczególne miejsce zajmuje niewątpliwie teoria dowodzenia. Ta szczególna rola teorii dowodzenia wynika z ogólnego znaczenia przedmiotu dla dowodzenia wojskami, dla efektywnego działania systemów wojskowych, w szczególności zaś dla zwycięstwa nad przeciwnikiem.

Jednym z elementów dynamicznego systemu dowodzenia stanowi pobudzanie do działania oraz podtrzymywania i utrzymywania aktywności; tymi właśnie problemami aktywności i pobudzania zajmuje się praca partyjno-polityczna w działaniach bojowych.

Jest oczywistą prawidłowością rozwoju systemów działania, że wzrost złożoności procesów wykonawczych powoduje konieczność aktywizacji procesów pobudzania oraz sterowania ludźmi. Stąd też bierze się powszechny wzrost zainteresowania teoretycznymi problemami dowodzenia, zarządzania oraz pracy partyjno-politycznej, pozostałymi w ścisłym związku z rozwojem takich dyscyplin jak teoria organizacji i kierowania, socjologia i psychologia czy też cybernetyka. Należy uznać, że bezpośrednią przyczyną tego był i jest nadal fakt nie nadążania rozwoju systemów dowodzenia, w tym i pracy partyjno-politycznej za rozwojem systemów technicznych, środków walki oraz założeń taktyki i sztuki operacyjnej. Oznacza to, że postęp organizacyjny i wychowawczy w Siłach Zbrojnych przebiega wolniej niż postęp techniczny. To z kolei spowodowało pojawienie się jakościowo nowych problemów takich, jak optymalizacja organizacji procesów dowodzenia, zarządzania, metod działania, podejmowania i przekazywania decyzji, obiegu informacji oraz opracowywania sposobów wyprowadzania ludzi z sytuacji trudnych-stressowych, wyzwala-
nia i podtrzymywania aktywności, kształtowania wysokiego stanu moralno-politycznego, dyscypliny i wysokiej odporności psychicznej. Ponadto, zmieniając zakres podejmowanych problemów, pojawiły się problemy bardzo złożone dotyczące rozwiązań systemowych, które w

sposób kompleksowy ujmują wszystkie dziedziny życia i działania wojska. Wymienione zjawiska ogólne spowodowały konieczność naukowego ujęcia / rozwiązania i uogólnienia/ podstawowych problemów oraz wykorzystania bardziej wszechstronnego niż dotychczas dorobku nauk społecznych i technicznych. Wydaje się także, iż pewne znaczenie dla rozwoju pracy partyjno-politycznej, świadczy jej metodologii, miała konieczność przeciwstawiania się lansowanej w pewnym okresie sugestii, że teoria pracy partyjno-politycznej, po prostu nie istnieje / w sensie ukształtowanej dziedziny naukowej/ oraz wstydlive jej traktowanie jako zlepku takich dyscyplin szczegółowych jak pedagogika, psychologia i innych. Publiczna konstatacja tego faktu spowodowała między innymi, znaczny przyrost różnych publikacji popularno-naukowych w okresie ostatnich lat, podejmowanie zagadnień teoretycznych pracy partyjno-politycznej, głównie od strony dyscyplin szczegółowych. ^{10/}Owe publikacje podejmują kilka nurtów a mianowicie:

- Nurt "Postulatów", którego przedstawiciele stwierdzają, że w przyszłej wojnie wszystko będzie diametralnie inne, niż w warunkach pokojowego szkolenia wojsk a wpływ różnorodnych czynników na stan moralno-polityczny i psychiczny nie da się obecnie wymierzyć i zdefiniować. Wobec tego nie ma potrzeby teoretycznego opracowania treści form i metod prowadzenia pracy partyjno-politycznej, co najwyżej pewne problemy można by rozpatrywać od strony psychologicznej czy socjologicznej ale bez potrzeby konkretnego realizowania w okresie pokojowego szkolenia.

10/ Zob.np: L. Jępiszew.....

- a/ A.A. Jępiszew -Praca partyjno-polityczna w Siłach Zbrojnych ZSRR 1918-1937. Zarys historii wyd.MON 1961 r.
- b/ por.Zbiorowa- Podstawy pracy partyjno-politycznej w Ludowym Wojsku Polskim/zarys.podr./ WAP-1977.
- c/ por.M.Jurek-Wojsko ery atomowej-Biulet.Infor.4/243/1969 Zarząd Propagandy GZPWP.
- d/ Wspólne pole walki a wychow. Biulet.Infor.10/314/Zarz.Prop.

- nurt "Zachowawczy", którego przedstawiciele twierdzą, że teoria pracy partyjno-politycznej istnieje jako dziedzina wychowania i pozostanie aktualna w przyszłej wojnie a jej prowadzenie nie będzie niczym się różniło od okresu pokojowego szkolenia.
- nurt - "prognostyczny" polegający na przenoszeniu na grunt pracy partyjno-politycznej wapótczoanych osiągnięć nauk społecznych, które przygotowują człowieka do działań w innych diametralnie warunkach / w warunkach wojny jądrowej/, w których sytuacje trudne i stressowe będą dominowały. Istnieje wobec tego potrzeba doskonalenia tej pracy oraz wypracowania odpowiednich treści form i metod, które mogą być wykorzystywane w czasie działań bojowych.

Przychylamy się do tej ostatniej koncepcji z akcentem, że istnieje potrzeba nasilania pracy polityczno-wychowawczej. O ile trudno pozytywnie ocenić ~~ten~~ pierwszy z wymienionych nurtów, to należałoby podjąć próbę przeanalizowania problemów pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych rozpatrywanych w tzw. "nurcie prognostycznym" od strony jej teoretycznego i systemowego spojrzenia na ten trudny i ważki problem. Wychodzi się z założenia podstawowego, iż istnieje teoria pracy partyjno-politycznej, metodologia jej prowadzenia i program jej rozwoju.

Trzeba wszakże podkreślić, na co powszechnie wskazywano, że problem doskonalenia pracy partyjno-politycznej pozostanie nadal w sferze postulatów jeżeli:

- 1/ nie zostanie określony obszar metodologiczny teorii pracy partyjno-politycznej;
- 2/ nie nastąpi wyraźny postęp w metodologii badań procesów i systemów pracy partyjno-politycznej.

Bez pełnego ukształtowania teorii pracy partyjno-politycznej jako dziedziny badań naukowych, w których metodologia badań systemowych potraktowana zostanie jako zespół narzędzi badawczych i praktycznych o podstawowym znaczeniu, większość przedsięwzięć zmierzających do wzrostu efektywności pracy partyjno-politycznej będzie posiadać charakter działań oszczędkowo-wynikowych, usprawniających wybrane elementy tej pracy, a równocześnie pogłębiających dotychczasowy partykularyzm w badaniach. Rozwój teorii pracy partyjno-politycznej w postulowanym przez nas rozpatrywany jest na tle ogólnego rozwoju naukowo-technicznego i organizacyjnego Sił Zbrojnych oraz poziomu przygotowania kadr dowódczo-sztabowych wojska.

Problemanami badawczymi w dziedzinie pracy partyjno-politycznej są między innymi:

- 1/ problemy organizacji pracy partyjno-politycznej w czasie przygotowania i prowadzenia działań bojowych;
- 2/ problemy doskonalenia procesów informacyjnych i decyzyjnych w zakresie działalności organizacyjnej, propagandowo-agitacyjnej, rozpoznania politycznego, oceny demograficzno-społecznej i ekonomicznej terenu działań, oceny wartości moralno-bojowych wojsk własnych i przeciwnika itp;
- 3/ problemy podejmowania decyzji w zakresie pracy polityczno-wychowawczej w szczególnie złożonych sytuacjach decyzyjnych, głównie w warunkach zagrożenia;
- 4/ problemy zbierania, przetwarzania, przesyłania, zobrazowywania informacji zgodnie z potrzebami dowódców i organów aparatu partyjno-politycznego;
- 5/ problemy kształtowania i podtrzymywania wartości moralno-bojowych stanów osobowych pododdziałów i oddziałów.

Badania przeprowadzone w obrębie pracy partyjno-politycznej doprowadziły między innymi do sformułowania:

- systemowych zasad organizacji pracy partyjno-politycznej w czasie przygotowania i prowadzenia działań bojowych;
- zasad i metod doskonalenia procesów informacyjnych i decyzyjnych w zakresie pobudzania ludzi do działania i oceny ich wartości moralno-bojowych w różnych sytuacjach pola walki;
- zasad i metod podejmowania decyzji w zakresie pracy polityczno-wychowawczej w szczególnie złożonych sytuacjach decyzyjnych i informacyjnych, głównie w warunkach zagrożenia;
- zasad i metod zbierania, przetwarzania, przesyłania, zobra-
zowywania informacji zgodnie z potrzebami dowódców i organów
aparatu partyjno-politycznego;
- zasad i metod planowania pracy partyjno-politycznej, umiejętności stawiania i precyzowania zadań.

Powyższe ogólne zasady są uwzględnione w programie studiów ASG, z uwagi na ich znaczenie dla przygotowania dowódców do prowadzenia działalności partyjno-politycznej na polu walki.

Wyżniam się w związku z powyższym szereg pytań w postaci zagadnień szczegółowych, a między innymi:

- Jak badać procesy i system pracy partyjno-politycznej oraz jak organizować w toku studiów ASG proces dydaktyczny i doskonalić badania? Przykładem konkretnego przykładu metodologii badań może być problem organizacji ćwiczeń dowódczo-sztabowych oraz ćwiczeń głównych i specjalistycznych w ramach realizacji programu studiów. Chodzi również o wypracowanie najefektywniejszych form i metod szkolenia-kształcenia dowódców i oficerów sztabu.
- Jak doskonalić metodykę nauczania pracy partyjno-politycznej, która w naszym ujęciu obejmuje całokształt problematyki kształcenia i doskonalenia kadr dowódczo-sztabowych w przygotowywaniu

ich do aktywnych działań na przyszłym polu walki?

- W jaki sposób opracować najskuteczniejsze i odpowiadające wymaganiom przyszłego pola walki metody szkolenia w zakresie teorii i praktyki pracy partyjno-politycznej?
- Jak stosować opracowane metody w działaniu i myśleniu twórczym, czyli działaniu w sytuacjach nowych, skomplikowanych, które przebiegają nietypowo i nie zgodnie z dawnymi regułami?

Z powyższych względów w badaniu problemów pracy partyjno-politycznej kierowaniu się takimi zasadami jak:

- Zasada systemowości - zgodnie z nią przedmiotem oddziaływania jest cały system pracy partyjno-politycznej od pododdziału do armii i całych Sił Zbrojnych;
- Zasada kompleksowości - uwzględniająca wszystkie istotne czynniki pracy partyjno-politycznej w powiązaniu z zasadami i formami prowadzenia wszelkich działań bojowych;
- Zasada efektywności - tj. dobierania sił i środków do celu i zadań, używając ich w taki sposób, aby uzyskać maksymalne efekty przy danych nakładach lub minimalizować nakłady przy stałych efektach.

Sformułowanie zasad i opracowanie metod doskonalenia pracy partyjno-politycznej w warunkach wojny stanowi obecnie z pewnością jedno z najważniejszych zadań teorii pracy partyjno-politycznej. Zakłada się taki rozwój pracy partyjno-politycznej, by doskonalić twórcze, organizatorskie, ideowo-polityczne i psychologiczne oddziaływanie na ludzi przy jednoczesnym doskonaleniu techniki tego działania. W procesie studiów chodzi głównie o rozwijanie myślenia teoretycznego słuchaczy - jako wyniku refleksji wyrażającego się w dążeniu do wykrywania związków między zjawiskami i procesami występującymi na polu walki, a także o rozpatrywanie

ich w kontekście różnych uwarunkowań, a przede wszystkim w kontekście zależności genetycznej, przyczynowo-skutkowej i logicznego wynikania. Takie podejście uważa się za najbardziej płodne i twórcze w rozwiązywaniu problemów.

Badania wskazują, że u słuchaczy dojrzałych /np. w ASG/ przeważa myślenie indukcyjne - a podstawę tego myślenia stanowią konkretne wyobrażenia o polu walki, co powoduje niekiedy rozpatrywanie wydarzeń i zjawisk społecznych i politycznych w oderwaniu i izolacji od całościowego obrazu. Taki typ rozumowania nie gwarantuje pełnego powodzenia dydaktycznego. Z badań również wiemy, że spontaniczna aktywność poznawcza nie oparta na dorobku teorii ułatwia raczej przyswajanie informacji przypadkowych, a studiujący pozbawieni mogą być narzędzi pozwalających na porządkowanie informacji, prawidłowe interpretowanie ich i ocenianie.

Istota sprawy nie polega więc na tym, aby pomijać a tym bardziej eliminować wiedzę potoczną z procesu studiowania. Do niej trzeba stale nawiązywać. Ale uwagę zwracać należy głównie na to by słuchacze poznawali teorię, studiowali literaturę i inne łatwo dostępne źródła i na tej podstawie należy kształcić umiejętności identyfikowania faktów, gromadzenia i systematyzowania wiadomości według kryteriów i metod naukowych.

W toku działalności dydaktycznej ASG ważna jest zarówno wiedza teoretyczna jak i praktyczna przy zachowaniu priorytetu wiedzy teoretycznej. W naukach wojskowych, w tym również i pracy partyjno-politycznej, występują nie tylko teorie eksplikacyjne /wyjaśniające/ lecz także teorie prakseologiczne. To znaczy występuje w toku kształcenia zasada wynikania logicznego wynikania przyczynowo-skutkowego oraz określenie warunków niezbędnych do osiągnięcia danego celu wychowawczego i wojskowego.

Proces studiów jest tak organizowany by studiujący mogli dostrzec nie tylko przydatność teorii dla ich praktycznej działalności, lecz także-opanować metody konkretyzowania teorii oraz umiejętność stosowania ich w praktyce. Chodzi bowiem o to, by w procesie studiów wyposażyć słuchaczy w maksimum wiedzy oraz instrumenty metodologiczne czyli w określono umiejętność gromadzenia porządkowania i interpretacji faktów. Chodzi więc nie tyle o umiejętność reprodukcji faktów a nawet teorii, co o umiejętności sprawnościowe, rozumiane jako prawidłowe posługiwanie się wiedzą w różnych sytuacjach politycznych i militarnych. Dużą wartość ma umiejętność poszukiwania, gromadzenia, przetwarzania informacji, posługiwania się na codzień literaturą naukową, materiałami statystycznymi, dokumentami prawnymi, politycznymi oraz regulaminami i instrukcjami. Warto zaznaczyć, że sprawności metodologiczne i sprawność w działaniu są pośrednim następstwem systemu kształcenia. W istocie sprawa polega na tym, by słuchacze zdobywali wiedzę, która ułatwia im spostrzeganie zjawisk występujących w procesach społecznych, militarnych, politycznych i ideologicznych. Ważne jest to, by umieli wykorzystać metody pracy naukowej, potrafili posługiwać się teorią oraz umiejętnie wiązali teorię z praktyką.

Zajęcia taktyczne a głównie ćwiczenia różnego rodzaju pozwalają wszystko to w maksymalnym stopniu zastosować. Z tego też względu każde ćwiczenie taktyczno-operacyjne jest w ASG nasycone treściami ideologicznymi i politycznymi. Stanowi to tworywo do działalności dowódców i oficerów sztabu w zakresie prowadzenia pracy partyjno-politycznej. Wychodzi się z założenia, że zaostrenie się walki w sferze ideologicznej potęguje znaczenie pracy politycznej, zwłaszcza w tych sferach, które determinują wyższą dojrzałość i precyzję w jej prowadzeniu, w czasie ćwiczeń i zajęć taktyczno-operacyjnych.

Rozdział II

Warunki, zakres i etapy rozwoju przedmiotu pracy partyjno- politycznej w ASG WP

1. Powstanie ASG WP - uczelni kształcącej kadry dowódczo-sztabowe armii typu socjalistycznego.

Powołanie do życia i rozpoczęcie działalności ASG zbiegło się z przejściem Ludowego Wojska Polskiego z etapu walki do okresu pokojowej pracy na rzecz socjalistycznych przemian w naszym kraju. Pozostająca w Siłach Zbrojnych kadra reprezentowała różnorodny poziom wykształcenia i wykształcenia. Większość z nich miała ukończone krótkoterminowe szkoły i kursy oficerskie, część natomiast zdobywała stopnie oficerskie bezpośrednio na polu walki. Konieczne było uzupełnienie, ujednolicenie i zaktualizowanie ich wiedzy wojskowej. Jednocześnie międzynarodowa sytuacja polityczna stopniowa zaczęła ulegać pogorszeniu.

W tej sytuacji zaistniała konieczność utworzenia własnej akademickiej uczelni wojskowej, która by przygotowywała kadry dowódcze i sztabowe o wysokiej wiedzy teoretycznej i umiejętnościach samodzielnego rozwiązywania skomplikowanych problemów nauki wojennej. Utworzenie ASG-uczelni kształcącej wyższe kadry dowódcze było ważnym osiągnięciem organizacyjnym i politycznym młodego państwa polskiego i jego sił zbrojnych.

Pierwsze decyzje rządowe, wskazujące na potrzebę powołania wojskowej uczelni typu akademickiego zapadły pod koniec 1946 r.^{1/}

1. zob. CAW-sygn. 1394/68/63, K-54.

Kierownictwo Ministerstwa Obrony Narodowej - wcielając w życie decyzje rządowe podjęło szereg kroków organizacyjno-kadrowych zmierzających do utworzenia akademii.

Już 13.IV.1947 r. ówczesny minister Obrony Narodowej - Marszałek Polski Michał Rola-Żymierski polecił szefowi departamentu służby sprawiedliwości MON - płk. H. Horderowi opracować w terminie do 25.V.1947 r. projekt dekretu rządowego o utworzeniu i zorganizowaniu Akademii Sztabu Generalnego mającej status wyższej uczelni. Dzięki temu absolwenci otrzymali prawo do tytułów naukowych, a grono wykładowców ASG uzyskało prawa wykładowców wyższej uczelni.^{2/} W celu zorganizowania uczelni minister Obrony Narodowej rozkazem nr 0126 org. z 17.IV.1947 r., a więc kilka miesięcy przed ukazaniem się dekretu Rady Ministrów, powołał grupę przygotowawczą pod kierownictwem gen.dyw. Zygmunta Berlinga. Zadaniem grupy było opracowanie założeń organizacyjnych i programowych uczelni, zasad rekrutacji, ustalenie zakresu egzaminów wstępnych, programu studiów oraz przygotowanie bazy szkoleniowej.

Podstawowe cele i zadania tworzącej się uczelni zostały określone w Dekrecie Rady Ministrów z dnia 22.X.1947 r. oraz tymczasowym statucie ASG.^{3/} Dekret Rady Ministrów z dnia 22.X.1947 powołując Akademię Sztabu Generalnego pierwszą wyższą uczelnią wojskową Sił Zbrojnych - nadał jej formalno-prawną podstawę oraz określił zasadnicze zadanie. Artykuł 2 dekretu głosił:

2/ Zob. CAW-sygn.1394/68/63 K-3.

3/ Zob. CAW-1394/68/63, K-4-7.

" Zadaniem akademii sztabu generalnego jest prowadzenie pracy naukowej w zakresie wiedzy wojskowej oraz kształcenia oficerów na stanowiska wymagające wyższych Studiów Wojskowych" ^{4/}. W myśl rozporządzenia ministra Obrony Narodowej z 8.XI.1947 r. wydanego w porozumieniu z ministrem Oświaty uczelnia otrzymała statut:

Inicjatywa powołania akademii wypełniła lukę w systemie szkolnictwa wojskowego i stworzyła podstawy pomyślnego rozwiązywania w przyszłości problemu przygotowania kadry dowódczo-sztabowych z wyższym wykształceniem wojskowym. Bardzo ważnym przedsięwzięciem w ramach przygotowań do uruchomienia ASG było zapewnienie odpowiednich kandydatów na studia. Problem ten uregulował rozkaz ministra Obrony Narodowej nr 112 z dnia 9.VIII.1947 r., w którym czytamy między innymi: " Zarządza~~m~~ powołanie kandydatów na ASG na kurs 1947/49. Przyjęcie na kurs uzależnim od wyników egzaminu wstępnego, który zorganizuje i przeprowadzi Komendant Akademii Sztabu Generalnego według ustalonych przez Szefa Sztabu Generalnego warunków egzaminu na rok 1947. Termin egzaminu zostanie określony dodatkowo. Komendant ASG w porozumieniu z IV Wiceministerem doloży starań, ażeby egzamin wstępny i rozpoczęcie kursu mogły odbywać się około 1.XI.br.^{5/} W dniach od 5 do 13 listopada 1947 r. przeprowadzono egzaminy wstępne dla kandydatów na studia, do których przystąpiło 58 oficerów. Konkursowe egzaminy wstępne obejmowały przedmioty liniowe na poziomie batalionu, ogólnokształcące w zakresie czterech klas gimnazjum oraz podstawowe wiadomości polityczne. Kandydaci składali egzamin pisemny

4/ Zob.CAW-sygn. 1394/68/63, K-3.

5/ Materiały i dokumenty ASG zesp.I część 2 s.4.

z wiedzy o Polsce, taktyki i terenoznastwa oraz egzamin ustny z tych przedmiotów a ponadto z historii Polski, matematyki, fizyki, chemii, języka rosyjskiego, nauki o broni i regulaminów. Przy ocenie preferowano szczególnie wyniki z wiedzy o Polsce oraz taktyki. W wyniku zdania egzaminów oraz postępowania kwalifikacyjnego przyjęto na studia do ASG - 51 kandydatów.^{6/}

Kandydaci na studia posiadali bogate doświadczenie bojowe oraz dużą praktykę dowódczą. Cechował ich duży zapał i pęd do studiów, ambicja, pilność i wysokie poczucie odpowiedzialności. Dobór kandydatów pod względem służby wojskowej i wykształcenia^{7/} przedstawiał się bardzo różnie / patrz załącznik Nr 1 i 2/. Taki dobór kandydatów świadomie ukształtowany, ułatwiał pracę partyjno-polityczną i dydaktyczno-wychowawczą. Byli to ludzie, którzy lata swojej młodości spędzili na froncie walki o wyzwolenie narodowe i społeczne Ojczyzny. Charakteryzowali się głęboką ideowością, olbrzymim doświadczeniem i zaangażowaniem. Równocześnie posiadali istotne luki w wykształceniu ogólnokształcącym. Dnia 12.XII.1947 r. nastąpiło oficjalne otwarcie ASG oraz odbyła się pierwsza inauguracja roku akademickiego.

W akcie erekcyjnym upamiętniającym oficjalne powołanie ASG czytamy: " Działo się to w Warszawie dnia 12.XII.1947 roku w trzecim roku po wyzwoleniu ziemi polskiej z mocy faszystowskiego okupanta, kiedy prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej był Bolesław Bierut, marszałkiem Sejmu Ustawodawczego RP Władysław Kowalski, prezesem Rady Ministrów Józef Cyrankiewicz, Ministrem Obrony Narodowej Marszałek Polski Michał Żymierski, Ministrem Oświaty Stanisław Skrzyszewski, Szefem Sztabu Generalnego WP gen.broni

6/ Zob.CAW 465/57/1667,K-2 i CAW 1676/465, K-92.

7/ Zob.CAW 1676/465, K-92.

Władysław Korczyński. W dniu tym Minister Obrony Narodowej Polski Michał Żymierski dokonał w obecności prezydenta RP, przedstawicieli najwyższych władz cywilnych i wojskowych, delegatów akademickich uczelni oraz wojskowych przedstawicieli państw obcych - uroczystego otwarcia Akademii Sztabu Generalnego WP, utworzonej Dekretem Rady Ministrów zatwierdzonym przez Radę Państwa z dnia 22 października 1947 roku.^{8/}

Dokonując otwarcia akademii minister Obrony Narodowej Marszałek Polski Michał Rola-Żymierski w swym przemówieniu określił rolę i zadania uczelni w następujący sposób: "Akademia Sztabu Generalnego ma być placówką naukową, rozpracowującą w ściśle naukowy sposób wszystkie zagadnienia związane z obroną narodową. Zdajemy sobie sprawę, że są to zagadnienia liczne i skomplikowane, sięgające od historii po ekonomikę i praktykę państwową i od nauki o broni po najbardziej złożone sprawy strategii i taktyki. Rzecz jasna, chcemy w naszych pracach oprzeć się o najbardziej postępową, przodującą myśl i naukę wojskową. /.../ Akademia ma dostarczyć naszemu wojsku oficerów - naukowców, zdolnych do samodzielnego rozwiązywania zasadniczych zagadnień nowoczesnej wojny, posiadających znajomość naukowej metody rozwiązywania tych zagadnień i umiejących bezbłędnie posługiwać się tą metodą /.../ Chcemy żemy absolwent akademii, nasz oficer dyplomowany być w pierwszym rzędzie człowiekiem, który potrafi samodzielnie myśleć, samodzielnie decydować i decyzję swą wprowadzić w życie".^{9/}

8/ Zob. XXV Lat ASG im. gen. broni K. Świerczewskiego. Krótki zarys historii, ASG 1972 r.

9/ Michał Rola-Żymierski: przemówienie wygłoszone z okazji otwarcia ASG "Bellona" - 1948 r.

Nakreślone przez ministra Obrony Narodowej cele i zadania dydaktyczno-wychowawcze stały się podstawą działalności akademii w początkowym okresie jej istnienia, a nie tracąc nic ze swojej aktualności również w okresie późniejszym.

W rozwoju ASG WP można wykreślić co najmniej pięć okresów, które charakteryzują się określonymi jakościowo treściami i wymogami studiów. Na umowną periodyzację wpłynęły pewne czynniki, które determinowały rozwój ASG. Tymi czynnikami były zmiany w zakresie koncepcji studiów oraz jakościowo nowe wymogi w stosunku do absolwentów uczelni dowódczo-sztabowej Sił Zbrojnych PRL. Na koncepcję studiów i wymogi osobowościowe kadry wpływ miała niewątpliwie rozwijająca się sytuacja międzynarodowa, która rzutowała na postęp techniki i uzbrojenia a to z kolei wpływało na zmiany w sztuce operacyjnej i taktyce. Zmiany jakościowe w sprzęcie i technice wpłynęły na zmianę sposobów walki oraz doskonalenia sztuki operacyjnej i taktyki. Zmiany jakie wystąpiły w taktyce i sztuce operacyjnej powodowały zmianę i doskonalenie programów studiów. Biorąc to wszystko pod uwagę autorzy opracowujący historię ASG WP wyróżniają pięć okresów studiów a mianowicie:^{10/}

okres I lata 1947-1955

okres II " 1956-1964

okres III " 1965-1972

okres IV " 1973-1977

okres V lata 1978-1980

W rozprawie przyjęta została powyższa periodyzacja.

10/ Zob. XXV lat ASG im.gen.broni K.Świerczewskiego
krótki zarys historii, ASG 1972 r.

2. Dobór kadry dydaktyczno-naukowej do uczelni.

W początkowym okresie /etapie/ działalności uczelni głównym ogniwem, od którego zależała realizacja zadań, była kadra dydaktyczno-naukowa. Sprawa wysokiej jakości tej kadry była przedmiotem zainteresowania najwyższych władz wojskowych, także i państwowych. Świadczy o tym m.in. list ministra Obrony Narodowej Marszałka Polski Roli-Żymirskiego do ministra Obrony Narodowej ZSRR, gen. armii N.A. Bułganina, w którym stwierdza się: "Kierownictwo Związku Radzieckiego i Wy panie Ministrze, na prośbę prezydenta Polski daliście obietnicę pomocy w sprawie utworzenia naszej akademii. Jednym z najbardziej pilnych problemów w dziele rozpoczęcia nauki jest niedostatek kadr profesorsko-wykładowych. Pozwalam sobie zwrócić się do Was Panie Ministrze z konkretną prośbą i odkomendrowanie do dyspozycji Ministra Obrony Narodowej Polski dwóch profesorów o specjalności: sztuki operacyjnej i służby sztabów oraz zabezpieczenie tych profesorów w niezbędne opracowania i schematy taktyczne /instrukcje/ i akademickie programy.^{11/}

Oficerowie radzieccy, wykładowcy radzieckich akademii wojskowych oraz radzieccy dowódcy i sztabowcy pomagali w następnych latach rozwiązać wiele spraw organizacyjnych, programowych i metodycznych, udzielali konsultacji poszczególnym wykładowcom a także przeprowadzali cykle wykładów dla słuchaczy ASG z tych przedmiotów i dziedzin wiedzy, w których brakowało uczelni wykładowców. W tym pierwszym okresie znacznej pomocy udzielili generałowie Pierwieńcew i Oziarow oraz pułkownicy Szyszkin i Fadijew.

^{11/} List z 9 sierpnia 1947 roku, CAW 1394/68/7, K-141.

Na podkreślenie zasługuje również fakt, dość znacznego udziału w procesie kształcenia słuchaczy ASG cywilnych pracowników naukowych. Prowadzili oni zajęcia przeważnie z przedmiotów ogólnokształcących i społeczno-politycznych. Wprawdzie większość wyznaczonych na stanowiska nauczycieli akademickich miała bogate doświadczenia wojenne i praktykę kierowania jednostkami, jednakże ich przygotowanie teoretyczne było różne, z reguły pobieżne. Część oficerów ukończyła studia wyższe w okresie międzywojennym w kraju, nieliczna grupa w Wielkiej Brytanii, część w radzieckich uczelniach wojskowych. Była też grupa która zdobywała doświadczenia pedagogiczne w polskich i radzieckich szkołach oficerskich w czasie wojny i bezpośrednio po jej zakończeniu. Mimo różnic w przygotowaniu teoretycznym i praktycznym kadra dydaktyczno-naukowa ASG wywiązywała się z trudnych zadań dydaktyczno-wychowawczych dobrze. Dzięki ofiarności, systematycznemu ^{podnoszeniu} swoich kwalifikacji zawodowych i ogólnych osiągnęli zadawalające efekty dydaktyczne.

Przed komendą uczelni a szczególnie aparatem polityczno-wychowawczym stanęło trudne zadanie zintegrowania kadry naukowo-dydaktycznej oraz ujednoczenia ich poglądów społeczno-politycznych. Zadania te realizowano poprzez systematyczne szkolenie polityczne oficerów kadry. Wykorzystywano również w szerokim zakresie do tego celu spotkania w ramach kół pracy społecznej oraz rozmowy indywidualne prowadzone z kadrami przez oficerów wydziału polityczno-wychowawczego.

Początkowo tj. do czasu zjednoczenia polskiego ruchu robotniczego / 15.XII.1948 r/ praca ideowo-wychowawcza miała swoją specyfikę, wynikającą zarówno ze struktury organizacyjnej aparatu polityczno-wychowawczego, jak i konieczności stosowania przez niego odpowiednich form i metod działania. Organizacyjną

platformę współpracy członków partii i bezpartyjnych stanowiły wówczas Koła Pracy Społecznej /KPS/, które głównie poprzez zebrania sporo wysiłku poświęcały sprawom ideowo-politycznym oraz procesowi szkolenia słuchaczy i doskonalenia kadry.

Dnia 6 lutego 1948 roku powołano w ASG Koło Pracy Społecznej. Pierwszym przewodniczącym tego koła został gen.bryg. M. Melenes, Sekretarzem mjr Andrzej Zbyszewski - Szef Wydziału Polityczno-Wychowawczego, Skarbnikiem mjr Zwoliński. W kwietniu 1948 roku w ASG istniały 2 koła Pracy Społecznej posiadające 7 sekcji. Grupowały one 117 członków, w tym 3 generałów, 101 oficerów i 13 podoficerów. Tematyka dyskusji w ramach KPS koncentrowała się w latach 1947-1948 wokół problemów zjednoczenia polskiego ruchu robotniczego, zjednoczenia sił antyimperialistycznych w walce o pokój oraz problemów międzynarodowego ruchu komunistycznego i robotniczego.^{12/} Członkowie KPS kadry i słuchaczy aktywnie włączali się do prac związanych z przygotowaniem zjednoczenia polskiego ruchu robotniczego.^{13 i 14/}

W tej sytuacji, zadania pracy polityczno-wychowawczej realizowane w Akademii Sztabu Generalnego / w latach 1947-1950/ były bardzo złożone, szczególnie doniosła była skala zadań pracy ideologicznej. Należało jak najszybciej przystąpić do prowadzenia tej pracy tak, aby oficerowie wywodzący się z różnych środowisk społecznych i intelektualnych mogli podnieść poziom swojej świadomości politycznej, aktywnie włączyć się do pracy nad nowym kształtem polskiej armii i do walki z pozostałościami i tradycjami społeczeństwa burżuazyjnego. Nowa socjalistyczna świadomość niezbędna była

12/ Zob. CAW 1394/68/940, K-1.

13/ Zob. CAW 524/583/ K-2-18

14/-Zob. CAW 1394/68/940, K-16.

do pełnego zrozumienia nowej funkcji armii, której cele i zasady działania były rozpatrywane w akademii w ramach przedmiotów społeczno-politycznych, w tym również - pracy partyjno-politycznej.

Udział kadry i słuchaczy ASG w kampaniach politycznych związanych z wydarzeniami w kraju przyczyniał się w dużym stopniu do ugruntowania zaangażowanych postaw ideowo-politycznych i właściwego rozumienia rewolucyjnych przemian społeczno-politycznych zachodzących w kraju.

3. Charakterystyka przedmiotu pracy partyjno-politycznej w pierwszym okresie działalności akademii /lata 1947-1955/

Początkowo studia w ASG prowadzono według jednolitego programu o profilu ogólnowojskowym a struktura akademii zbliżona była raczej do struktury organizacyjnej szkoły oficerskiej. Pierwszy program nauczania, obowiązujący w roku szkolnym 1947-48 obejmował: - organizację wojsk; - taktykę ogólną; - taktykę artylerii; - broni pancernej; - wojsk inżynieryjnych; - wojsk łączności; - lotnictwa; - chemicznych środków obrony; - tyłów; - metodykę szkolenia oddziałów; - służbę sztabów; - terenoznawstwo; - nauki społeczno-polityczne; - historię wojen; - języki obce.

Przy określaniu ideowych założeń działalności uczelni chodziło o wypracowanie koncepcji takiego kształcenia słuchaczy, aby możliwe było przygotowanie znakomitych fachowców dla Sił Zbrojnych, posiadających jednocześnie wysokie wartości ideowe oraz pełne oddanie sprawie budownictwa socjalizmu w Polsce Ludowej. Powyższe przesłanki znalazły odzwierciedlenie w programie

tematycznym kształcenia słuchaczy na rok akademicki 1947-48, w którym stwierdzono m.in. że ASG ma na celu przygotowanie wysoko wykwalifikowanych oficerów, wszechstronnie wykształconych tak pod względem wojskowym, jak i politycznym, oddanych szczerze sprawie Polski Ludowej oraz zdolnych do pełnienia funkcji dowódcy pułku, szefa sztabu dywizji.

W pierwszych latach istnienia akademii program przedmiotów społeczno-politycznych realizowała grupa wykładowców podlegająca Wydziałowi Polityczno-Wychowawczemu. Zorganizowana była ona następująco: - zespół nauk politycznych; - zespół geografii politycznej i gospodarczej; - zespół ekonomii politycznej.

W marcu 1948 roku ASG przyjęła nową organizację, w której zasadniczym przekształceniom uległy zespoły dydaktyczno-naukowe. Zostały one przemianowane na katedry specjalistyczne, typowe dla struktur organizacyjnych i działalności wyższych uczelni. W tym to czasie powstała katedra nauk społeczno-politycznych. Jednym z ważnych wydarzeń w życiu akademii było nadanie jej imienia gen. broni K. Świerczewskiego w dniu 27.04.1948 roku na wniosek zespołu partyjnego.

Pierwszy program z zakresu wiedzy społeczno-politycznej w akademii^{15/} obejmował następujące przedmioty a mianowicie:

- Zagadnienia Historii Polski	- 58 godzin
- Geografia wojenno-polityczna Polski i powstania	- 58 "
- Materializm dialektyczny i historyczny	- 32 "
- Historia WKP /b/	- 48 "
- Praca partyjno-polityczna	- 24 "

	Razem 220 godzin

15/ Zob. Biblioteka archiwum ASG WP -03 str 61 oraz O,13 str.129.

Interesująca nas problematyka pracy partyjno-politycznej, obejmowała 24 godziny po 12 godzin na I i II roku studiów.

Tematyka tego przedmiotu była następująca:

- praca partyjno-wychowawcza w wojsku - 4 godziny
- praca polityczno-wychowawcza w obronie i natarciu
 - a/ w obronie - 2 godziny
 - b/ w natarciu - 2 godziny
- aparat polityczno-wychowawczy w baonie i pułku
 - a/ w baonie - 2 godziny
 - b/ w pułku - 2 godziny
- praca polityczno-wychowawcza na szczeblu dywizji w warunkach pokojowych - 4 godziny
- praca polityczno-wychowawcza na szczeblu dywizji przy wykonywaniu różnego typu zadań bojowych - 4 godziny
- praca polityczno-propagandowa żołnierza w armiach obcych - 4 godziny.

Program ten realizowano głównie metodą wykładów. Zwracano szczególną uwagę na właściwe omówienie roli aparatów polityczno-wychowawczego w wojsku. Kolejnymi zagadnieniami były: powstanie i rozwój aparatu polityczno-wychowawczego od Rewolucji Francuskiej do wojny w Hiszpanii; rola i znaczenie aparatu polityczno-wychowawczego w czasie II wojny światowej ze szczególnym uwzględnieniem aparatu polityczno-wychowawczego w Wojsku Polskim.

Omówiono też strukturę i sposoby pracy aparatu polityczno-wychowawczego w batalionie i pułku. Analizowano znaczenie pracy politycznej w działaniach bojowych oraz zasadnicze formy i metody jej prowadzenia w obronie i natarciu. Wyżej wymienione problemy z przedmiotu pracy partyjno-politycznej były realizowane na I roku studiów.

Natomiast na II roku studiów zapoznawano słuchaczy z organizacją aparatu polityczno-wychowawczego na szczeblu dywizji, formami i metodami prowadzenia pracy polityczno-wychowawczej w okresie pokojowego szkolenia i w czasie wojny. Równoległe z wykładami o armiach obcych zapoznano słuchaczy z pracą polityczno-propagandową i wychowawczą prowadzoną w tych armiach.

Pierwszy program z pracy partyjno-politycznej nosił charakter informacyjny o problemach pracy polityczno-wychowawczej - nie uczono natomiast sposobów jej prowadzenia przez dowódców.

W lutym 1949 roku powstały w ASG organizacje partyjne, grupujące oficerów słuchaczy i kadry naukowo-dydaktycznej i administracyjnej. Po powstaniu tych organizacji - podobnie jak w całym kraju - podjęty został problem usytuowania aparatu partyjno-politycznego w strukturze wojsk oraz określenia jego zadań i kompetencji - czego najlepszym dowodem jest udoskonalony program z pracy partyjno-politycznej, który tę problematykę szeroko podejmuje. W 1949 roku rozpracowano całokształtowy program przedmiotów społeczno-politycznych na poszczególne lata studiów. Na podstawie materiałów archiwalnych^{16/} ustalono, że problematyka nauk społeczno-politycznych obejmowała tradycyjnie realizowane przedmioty społeczno-polityczne /patrze załącznik Nr 3/. Przedmioty te zostały rozpracowane i wzbogacone również pod względem tematycznym.^{17/}

Natomiast program pracy partyjno-politycznej nie był opracowany tematycznie. Przewidywano jedynie, że będzie obejmował 30 godzin z tego przeznaczono na wykłady 18 godzin i seminaria 12 godzin.

16/ Biblioteka archiwum ASG WP - Nr 017, 018, 015.

17/ Zob.j.w. Nr 0,94.

Dopiero na rok akademicki 1950/51 program ten rozpracowano tematycznie i realizowano w całości na III roku studiów. Szczegółową tematykę programu pracy partyjno-politycznej przedstawia załącznik Nr 4.

Wspomniany wyżej program preferował problemy wychowawcze oraz eksponował tematy mające przygotować oficerów absolwentów ASG do działalności partyjno-politycznej w jednostkach wojskowych w czasie pokojowego szkolenia wojsk. Należy stwierdzić, że w latach 1947-49 zajmowano się częściowo problematyką pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych. Natomiast po roku 1949 zwrócono główną uwagę na działalność polityczno-wychowawczą w okresie pokojowym. Zapoznawano słuchaczy ze strukturą i działalnością partii i ZMP w wojsku oraz problemami propagandowo-agitacyjnymi. Wynikało to z dokonanych przemian w życiu wewnętrznym kraju szczególnie po 1948 roku, gdy nastąpiło zjednoczenie ruchu robotniczego i młodzieżowego w naszym kraju.

Przedmioty społeczno-polityczne posiadają istotne znaczenie w realizacji następujących funkcji uczelni a mianowicie: w ideowo-wychowawczej, teoriopoznawczej oraz metodologicznej. Koncepcja programów dydaktycznych przedmiotów społeczno-politycznych realizowanych w akademii podlega ciągłym zmianom w związku z rozwojem uczelni, dostosowaniem poszczególnych dyscyplin naukowych do skali zadań stawianych ASG przez kierownictwo MON i Główny Zarząd Polityczno-Wychowawczy.

W działalności dydaktyczno-wychowawczej do istotnych zadań należy, kształtowanie światopoglądu marksistowskiego, postaw patriotycznych i internacjonalistycznych słuchaczy, a także umiejętności marksistowskiej oceny przemian zachodzących w kraju i na świecie.

Intensywną działalność zmierzającą do kształtowania marksistowsko-leninowskich poglądów i zaangażowanych politycznie postaw kadry i słuchaczy prowadziły aparat polityczny oraz organizacje partyjne i społeczno-polityczne. W pierwszym okresie funkcjonowania akademii zakładano przygotowanie oficerów o bardzo wysokich kwalifikacjach moralno-politycznych i zawodowych. Za główne walory osobowości ówczesnego absolwenta uznano przede wszystkim bezgraniczne oddanie Ojczyźnie i umiejętne służeńie jej interesom, a za podstawowy walor intelektualny - samodzielność w myśleniu, decydowaniu i wprowadzaniu podjętej decyzji w życie.

W miarę zdobywania doświadczenia i konfrontowania teorii z praktyką - programy studiów z przedmiotów społeczno-politycznych w tym również z pracy partyjno-politycznej ulegały modernizacji i rozszerzaniu.

Programy przedmiotów społeczno-politycznych na lata 1951/52, 1952/53 oraz 1953/54 były już bardziej wzbogacone i dojrzałe /patrz załączniki Nr 5, 6, 7, 8/.^{18/}

Analizując ówczesny program szkolenia w akademii należy podkreślić, iż przedmioty społeczno-polityczne objętościowo zajmowały od 13% do 15% programu. Z tematyki pracy partyjno-politycznej w roku akademickim 1951/52 /załącznik nr 9/ wynika, że na III kursie prowadzono przedmiot pracy partyjno-politycznej, zwracając uwagę na zapoznanie oficerów ze strukturą aparatu partyjno-politycznego oraz podstawowymi formami i metodami jego pracy.

Problemy szkolenia bojowego były podnoszone tylko od strony roli i zadań aparatu politycznego w zabezpieczeniu tego szkolenia i dyscypliny.-----

18/Zob. Archiwum Biblioteki ASG WP Nr 01351, 0761, 01349 także 02607, 02609, 02606, 0473, 02474, 02446, 05233, 05045, 05046.

Podobna problematyka pracy partyjno-politycznej była realizowana w latach 1952/53 z tą jednak różnicą, że zamiast 20 godzin zmniejszono program do 12 godzin. /załącznik nr 10/. W programie na lata 1953/54 nie przewidywano ani jednej godziny na pracę partyjno-polityczną. Lukę tę uzupełniono wprowadzając na II i III rok studiów nowy program z pracy partyjno-politycznej, zwiększając ilość godzin do 40-tu. Ze względu na te zmiany w tymże roku realizowano oba programy równolegle na II roku w ilości 40 godzin cały nowy program, na III w ilości 30 godzin poprzedni program /załącznik nr 11 i 12/.

Dokonując analizy programu studiów z przedmiotów społeczno-politycznych dochodzimy do wniosku, że w latach 1953/54 i 1954/55 następuje systematyczne zmniejszanie się ilości godzin na przedmioty społeczno-polityczne z 702 w 1953/54 do 532 w 1954/55 i do 502 w 1955 roku.

4. Cele i kierunki działalności ideowo-wychowawczej do 1956 roku.

Głównym celem pracy partyjno-politycznej w procesie studiów akademickich było zapoznawanie słuchaczy z formami i metodami tej pracy w wojsku. Wpajanie im określonych treści ideowych, by w pełni zrozumieli rolę dowódcy jako jednoosobowego kierownika, odpowiedzialnego za całokształt wyszkolenia i wychowania podwładnych; akcentowanie doniosłej roli i znaczenia pracy organizacji partyjnych i młodzieżowych w walce o zabezpieczenie poziomu szkolenia z uwzględnieniem konieczności opierania się dowódcy w codziennej pracy na aparacie politycznym i organizacjach partyjnych. Zwracano również uwagę na kształtowanie patriotyzmu i internacjonalizmu oraz braterstwa broni z Armią Radziecką.

Powyzsze cele pracy partyjno-politycznej w tych latach wynikały z zadań jakie stawiano przed wojskiem i akademią. Jednym z najważniejszych zadań dowódców i aparatu partyjno-politycznego w latach 1950-1956 było podniesienie na wyższy poziom szkolenia wojskowego, dyscypliny i gotowości bojowej.^{19/} Ideowo-wychowawcza treść podstawowych celów i zadań pracy partyjno-politycznej w Akademii była zespolona z najistotniejszymi treściami ideowo-wychowawczymi prowadzonymi we wszystkich jednostkach i instytucjach Ludowego Wojska Polskiego. Jednakże miała ona również wiele cech specyficznych, które wynikały z charakteru uczelni powołanej do kształcenia kadr dowódczo-sztabowych oraz rozwoju socjalistycznej myśli wojskowej.

Należy przy tym podkreślić, że na całokształt pracy ideowo-wychowawczej wywarły decydujący wpływ przemiany dokonujące się w życiu kraju oraz sytuacja międzynarodowa. Problematyka ideowo-wychowawcza w życiu kraju nakierowana została na pełną realizację hasła Głównego Zarządu Polityczno-Wychowawczego "Każdy żołnierz musi zrozumieć, że wykonanie naszych planów i dobrobyt kraju zależą od maksymalnego wysiłku każdego".^{20/}

Coraz mocniej i pełniej ugruntowywało się przekonanie o historycznej konieczności realizacji wytyczonych przez PPR zadań zmierzających do budowy w Polsce podstaw socjalizmu. Wydarzenia takie jak wybory do Sejmu Ustawodawczego, likwidacja zbrojnego podziemia, ustawa o odbudowie gospodarczej / plan 3 letni/ oraz

19/ Zob. J.Cytowski - Rozwój aparatu partyjno-politycznego i podstawowe kierunki pracy ideowo-wychowawczej w IWP /1942-1975/ Zeszyty naukowe WAP Nr 88 W-wa 74 str.293.

20/ Zob.CAW 1666/465, K-6.

Kongres Zjednoczeniowy polskiego ruchu robotniczego,^{21/} należały w pierwszym okresie do najważniejszych.

Na treści pracy politycznej i ideowo-wychowawczej realizowanej w Akademii Sztabu Generalnego - podobnie jak w całym wojsku - wywierała wpływ jakościowo nowa sytuacja międzynarodowa.^{22/} Mocarstwa zachodnie a głównie Stany Zjednoczone Ameryki Północnej i Wielka Brytania dokonały głębokiego zwrotu w polityce zagranicznej, zburzyły zawiązane w okresie wojny konstrukcje wielkiej koalicji.^{23/} Głębokie zaniepokojenie budziła w Polsce, jak również w ZSRR i innych państwach demokracji ludowej, polityka mocarstw zachodnich w sprawie Niemiec. W związku z amerykańskimi planami odbudowy gospodarczej i politycznej Niemiec jako sojusznika w podjętej przez nich "kurcją" antykomunistycznej, powstała szczególnie niebezpieczna sytuacja dla Polski i innych państw Europy Środkowej, zwłaszcza, że państwa zachodnie odzegnały się od dawnego stanowiska w sprawie przyznania Polsce całości Ziemi Zachodnich i Północnych oraz kwestionowały jej granice zachodnie na Odrze i Nysie Łużyckiej.^{24/}

Na początku lat 50-tych, nastąpił dalszy gwałtowny wzrost napięcia w sytuacji międzynarodowej. Panujący w tym czasie duch "zimnej wojny" z "pozycji siły" państw imperialistycznych w stosunku do państw socjalistycznych rzutowała na treści i formy pracy ideowo-wychowawczej i partyjnej w wojsku i ASG.

21/ Zob. W.Góra - Polska Rzeczpospolita Ludowa 1944-1947.

22/ Tamże str.261-277.

23/ Zob. Zbiór dokumentów pod realizacją J.Makowskiego W-wa 1947 r. Nr 3 str.133-145 oraz 127-133.

24/ Zob. W.Góra wyd. s.261-277 także L.Grot - Działanie LWP przeciwko zbrojnemu podziemiu. Wojskowy Przegląd Historyczny Nr 3 str. 172-496.

Fakty i wydarzenia w świecie w poważnej mierze wpłynęły na rozwój sił zbrojnych i kierunki rozwoju myśli wojskowej. Do szczególnie istotnych wadzeń zaliczyć należy:

- Utworzenie 6 września 1949 r. Republiki Federalnej Niemiec;
- Podpisanie w Waszyngtonie 4 kwietnia 1949 r paktu NATO;
- Wybuch wojny koreańskiej - czerwiec 1950 roku, która trwała do lipca 1953 roku;
- Wzrost aktywności NATO w Europie oraz przystąpienie 9 maja 1955 r RFN do tego paktu;
- Wzrost tendencji militarystycznych i odwetowych w RFN.

W konsekwencji bardzo poważnie wzrósł stopień zagrożenia państw socjalistycznych w tym również i naszego kraju. Zaostrzenie się sytuacji międzynarodowej, głównie w Europie i Azji zmuszało nasz kraj do zwiększenia wkładu w wysiłek obronny państw wspólnoty socjalistycznej - ukoronowaniem czego było zawarcie sojuszu obronnego - Układu Warszawskiego w dniu 14.05.1955 r.

Stosownie do rozwoju sytuacji międzynarodowej i wewnętrznej w roku 1950 przystąpiono do rozbudowy i modernizacji sił zbrojnych w Polsce. Zamierzeniom tym sprzyjała pomyślna realizacja 6-letniego planu uprzemysłowienia kraju oraz zapoczątkowany na II Zjeździe PZPR /1954 rok/ i III plenum KC PZPR /styczeń 1956 rok/ proces powrotu do leninowskich norm życia partyjnego, kolegialności kierownictwa politycznego i przezwyciężenia niedostatków w pracy aparatu państwowego. Stopniowa reorganizacja i wyposażenie wojsk w nowocześniejsze typy uzbrojenia i technicznego wyposażenia / upancernienie i mechanizacja sił zbrojnych, zastąpienie samolotów tłokowych odrzutowymi / stawiały przed akademią nowe zadania w zakresie wykształcenia znacznie zwiększonej liczby odpowiednich pod względem jakościowym kadr dowódczo-sztabowych o różnych specjal-

nościach. Oznaczało to również konieczność zwiększenia oficerów z wyższym wykształceniem wojskowym zdolnych do objęcia stanowisk dowódczych i sztabowych - średnich i wyższych szczebli dowodzenia. Z tego też względu w latach 1952/53 na studia w ASG przyjmować zaczęto oficerów z różnych stanowisk służbowych. Znaczny wzrost ilościowy słuchaczy ASG sprawił, że na studia przybywali również oficerowie młodszy wiekiem i stażem wojskowym, co powodowało konieczność otaczania ich szczególną opieką ideowo-polityczną i dydaktyczno-wychowawczą.

Spowodowało to również konieczność dokonania istotnych zmian strukturalno-organizacyjnych uczelni, opracowania nowych programów i materiałów szkoleniowych, poszukiwania form i metod specjalistycznego kształcenia oraz wypracowania efektywnych metod działalności ideowo-wychowawczej i działalności wewnątrz-partyjnej wśród słuchaczy ASG WP.

Biorąc pod uwagę, że dotychczasowe zintegrowane studia o profilu ogólnowojskowym nie mogły w pełni zaspokoić potrzeb w zakresie kształcenia kadr dowódczo-sztabowych dla wszystkich rodzajów sił zbrojnych i rodzajów wojsk, które uległy gwałtownemu rozwojowi, w 1953 roku Sztab Generalny WP powziął decyzję o przekształceniu ASG w uczelnię wielowidziałową. W roku akademickim 1953/54 utworzono 5 fakultetów tj: ogólnowojskowy, rozpoznawczy, artylerii, wojsk pancernych i zmechanizowanych oraz lotniczych.

Wysiłki komendy, aparatu partyjno-politycznego, komend, fakultetów i kadry dydaktyczno-naukowej zmierzały przede wszystkim w kierunku ukształtowania oficera o skryształizowanym obliczu moralnym i politycznym oraz określonej osobowości dowódczej. Podstawowym założeniem pracy partyjno-politycznej było to, że każdy oficer Ludowego Wojska Polskiego, a tym bardziej oficer

dyplomowany, musi być jednocześnie dobrym wychowawcą i działaczem politycznym. Na treści pracy ideowo-wychowawczej w omawianym okresie rzutowały takie wydarzenia i fakty jak:

- uchwały Kongresu Zjednoczeniowego partii;
- utworzenie POP w akademii - /luty 1949 rok/ oraz ożywienie ich działalności w zakresie stworzenia właściwej atmosfery szkolenia i nauki oraz rozwoju przodownictwa partii - pod hasłem "Każdy członek partii - przodownikiem szkolenia i dyscypliny"^{25/}
- intensyfikacja działania podstawowych organizacji partyjnych kadry i słuchaczy;^{26/}
- narady aktywu partyjnego uczelni prowadzone już w 1951 roku na których omawiano formy i metody zintensyfikowania pracy nad podnoszeniem dyscypliny służbowej i partyjnej;^{27/}
- powołanie i funkcjonowanie komisji kontroli partyjnej ASG /11.IV.1951/;
- przetransportowanie na grunt uczelni uchwały Biura Politycznego KC PZPR o pracy partyjno-politycznej w wojsku, oraz wytycznych Szefa GZP w sprawie zadań do pracy polityczno-wychowawczej.

Zasadnicze założenia do pracy partyjno-politycznej w zakresie umacniania gotowości bojowej zostały zawarte w Zarządzeniu Szefa GZP z lipca 1951 roku a następnie rozwinięte w dyrektywie 01 Szefa GZP z 1952 roku. To też w uczelni szczególną uwagę zwracano na atale i aktywny udział kadry i słuchaczy w różnych akcjach społeczno-politycznych oraz nawiązywanie i utrzymywanie ścisłych kontaktów ze społeczeństwem. Do praktyki pracy partyjno-politycznej

25/ Zob. Kronika ASG - T-1 str.25

26/ Zob. CAW Sygn. 1394/68/33, K-1.

27/ Zob. CAW Sygn. 1394/68/33, K-93-97.

na stałe weszły ogólnoakademickie konferencje partyjne, w czasie których żywo dyskutowano zarówno nad wewnętrznymi sprawami uczelni, jak i problemami ogólnowojskowymi. Wielkie ożywienie działalności polityczno-wychowawczej nastąpiło w ASG po II Zjeździe PZPR /marzec 1954/ i III Plenum KC PZPR /styczeń 1955/. Uchwały te znalazły odzwierciedlenie i duży oddźwięk na IV Konferencji partyjnej ASG /kwiecień 1955/.

Przemiany społeczno-polityczne zachodzące w kraju i wojsku oraz nowe, dostosowane do aktualnych warunków i zadań cele i kierunki działalności ideowo-wychowawczej rzutowały na treści pracy polityczno-wychowawczej w akademii oraz na konstrukcję programu głównie z przedmiotów społeczno-politycznych.

Gdy mówimy o programie pracy partyjno-politycznej w I okresie rozwoju akademii /do roku 1955/ - to stwierdzamy, że był to okres ciągłych zmian i ciągłego ich doskonalenia. Nas interesuje przede wszystkim program pracy partyjno-politycznej w czasie działań bojowych, które ulegały ciągłym zmianom. W tym to właśnie okresie oprócz 4 godzinnych zajęć na temat roli i zadań aparatu partyjno-politycznego oraz form i metod prowadzenia tej pracy w czasie natarcia i obrony włączono do programu całą tematykę pracy partyjno-politycznej poświęconą przygotowaniu dowódców wojsk do działań wojennych w okresie pokojowego szkolenia oraz zapoznanie z pracą aparatu politycznego w jednostkach wojskowych.

W latach 1947-55 każdy rok akademicki kończył się przeprowadzeniem dwustronnego ćwiczenia dowódczo-sztabowego w terenie ze środkami łączności. Podczas tych ćwiczeń i zajęć w polu prowadzono działalność propagandowo-agitacyjną stosując szeroko agitację poglądową / wydawanie gazetek, ulotek i "błyskawic"/, popularyzując wyróżniających się słuchaczy i upowszechniając

przodujące doświadczenia kadry naukowo-dydaktycznej.

Faktem godnym odnotowania jest to, że jesienią 1954 roku ASG przeniesiona została z Warszawy do Rembertowa. Zmiana lokalizacji i poprawa warunków ogólnych wpłynęła również na doskonalenie działalności szkoleniowo-wychowawczej i ideowo-politycznej.

5. Warunki wprowadzenia zmian w programie rozwoju przedmiotu pracy partyjno-politycznej /lata 1956-1964/

W naszych rozważaniach interesujemy się głównie problematyką pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych. Problematyce tej poświęcano wówczas stosunkowo mniej wagi. Sprowadzała się ona w zasadzie do zapoznawania słuchaczy z formami i metodami pracy polityczno-wychowawczej w warunkach pokojowego szkolenia i wychowania wojskowego. Zwrócono również uwagę na rolę i zadania aparatu partyjno-politycznego w działalności ideowo-wychowawczej i partyjnej. Jedyną próbą omawiania form i metod pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych miała miejsce tylko w temacie dotychczasowym o tej pracy w czasie natarcia i obrony.

Jak wynika z porównania materiałów archiwalnych /załącznik nr 13, 14 i 15/^{28/} w roku akademickim 1955/56 problemy pracy partyjno-politycznej obejmowały 50 godzin szkoleniowych, w roku 1956/59 zmniejszono wymiar do 30. Natomiast inne przedmioty społeczno-polityczne pozostały bez zmian, małe korekty godzinowe dotyczyły tylko ekonomii i historii polski /załącznik nr 16/^{29/}.

28/ Zob. Biblioteka archiwum ASG WP Nr 011005 i 012387

29/ Zob. jak wyżej.

Opracowany program tematyczny z przedmiotów społeczno-politycznych na rok studiów 1957/58 wprowadza nowy przedmiot do programu - podstawy pedagogiki i psychologii wojskowej na miejsce dotychczas realizowanego przedmiotu pracy partyjno-politycznej. Na zmiany programowe i tzw. humanizację przedmiotów społeczno-politycznych wpływ niewątpliwy miała ówczesna sytuacja w świecie i kraju.

W drugiej połowie lat pięćdziesiątych i na początku lat sześćdziesiątych nastąpiły istotne zmiany w polityce światowej. Zasadniczymi czynnikami sprawczymi tych zmian były - dalszy postęp w procesie przełamywania przez ZSRR monopolu USA w dziedzinie dysponowania środkami masowego rażenia oraz uchwały XX i XXI zjazdu KPZR. Pewnemu odprężeniu w stosunkach wschód-zachód towarzyszył jednak nieustanny wyścig zbrojeń oraz agresywne poczynania kół imperialistycznych, np:

- angielsko-francusko-izraelska agresja w strefie kanału Sueskiego;
- ekonomiczna blokada Kuby "od 1960 roku/ i próba inwazji w zatoce Świń /17.04.1964 r/ oraz kryzys w strefie morza Karaibskiego.

W kraju po VIII plenum KC PZPR dokonały się znaczne przeobrażenia natury politycznej, społecznej i gospodarczej.

W tych warunkach główne kierunki rozwoju sztuki wojennej kształtowały się pod wpływem szybkiego tempa postępu naukowo-technicznego, którego wyznacznikiem były coraz szersze możliwości zastosowania broni masowego rażenia oraz pojawianie się coraz to doskonalszych środków walki. Rozwój sprzętu rakietowego i lotniczego oraz radiolokacyjnego wpłynął na mechanizację i upancernienie jednostek wojskowych oraz pojawienie się nowych

rodzajów wojsk np/ OPK i OTK/.

Należy podkreślić, że wystrzelenie przez ZSRR pierwszego sputnika w październiku 1957 roku zapoczątkowało erę podboju kosmosu, a także szybki rozwój broni raketowej typu balistycznego. Przekształcenia w organizacji, wyposażeniu i uzbrojeniu wojsk nie pozostawały oczywiście bez znaczenia dla rozwoju myśli wojskowej. W takiej sytuacji wykonały się również nowe zadania przed Akademią Sztabu Generalnego. Niezbędne stało się doskonalenie i organizacja studiów oraz wprowadzenie istotnych zmian do programów nauczania.

Zmiana profilu studiów i korekta programów oraz struktury organizacyjnej uczelni na przełomie lat 1956/57 była przedmiotem pracy specjalnej komisji wyłonionej przez Radę Naukową ASG. Wypracowane postulaty i wnioski Komisji po zatwierdzeniu przez Sztab Generalny WP stały się podstawą istotnej korekty programów i profilu studiów, oraz określenia wymogów w stosunku do kandydatów na studia w Akademii Sztabu Generalnego. W wyniku pracy tej komisji w roku akademickim 1958/59 wprowadzono zintegrowane szkolenie słuchaczy a więc stopniowe rozwiązywanie niektórych fakultetów /m.in. operacyjnego, rozpoznawczego, wojsk pancernych i zmechanizowanych/ i łączenia odpowiednich katedr do fakultetu ogólnowojskowego, jak też przekształcenie niektórych katedr w ogólnoakademickie. W czasie tej reorganizacji wyeliminowano niektóre przedmioty i działy nauczania zbędne w nowym profilu uczelni. Zmniejszono także zakres nauczania przedmiotów ściśle specjalistycznych. W programach działu operacyjno-taktycznego szeroko potraktowano manewrowe formy walki, działania desantowe oraz zwrócono dużą uwagę na problematykę przegrupowania wojsk.

Zapoczątkowany pod koniec lat osiemdziesiątych 1958/59 proces tzw. humanizacji nauczania przyjął postać wzbogacenia programu studiów wybranymi zagadnieniami z zakresu takich przedmiotów jak:

- doktryny polityczne i wojskowe;
- ekonomika wojenna;
- międzynarodowe prawo wojenne;
- logika pragmatyczna;
- pedagogika wojskowa;
- psychologia wojskowa;
- technologia pracy umysłowej.

Wprowadzając wyżej wymienione przedmioty do programu studiów jednocześnie zrezygnowano z takich przedmiotów jak: - historia Polski i praca partyjno-polityczna.

W wyniku reorganizacji studiów oraz korekt przedmiotowych dział społeczno-polityczny, mimo wprowadzenia nowych przedmiotów, uległ pewnemu ograniczeniu. W programie na lata studiów 1959/60 obniżono ilość godzin na przedmioty społeczno-polityczne o 102 godziny a w następnym roku tj. 1960/61 o dalsze 62 godziny i do 1964 roku obserwujemy tendencje obniżania ilości godzin na ten dział przedmiotowy /por. załącznik Nr 17/.^{30/}

Warto również wspomnieć o tym, że na przełomie 1956/57 roku opuściła ASG po pomyślnym ukończeniu zadań grupa oficerów radzieckich, która wniosła duży wkład w rozwój uczelni.

Zasadniczym celem nauczania przedmiotów społeczno-politycznych było zaznajomienie słuchaczy z podstawowymi zagadnieniami z zakresu nowożytnej i nowoczesnej historii stosunków międzynarodo-

wych i ich wpływem na sprawy wojny i walki, po to by umożliwić im prawidłową interpretację tych zagadnień w oparciu o naukę marksistowsko-leninowską oraz kształtować ich postawy ideowe. Zapoznawano również słuchaczy z elementami pedagogiki i psychologii wojskowej niezbędnymi w pracy szkoleniowej i wychowawczej oficera.

W procesie dydaktyczno-wychowawczym zwracano uwagę na zapoznanie słuchaczy z podstawami teoretycznymi i psychologicznymi procesu wychowania i nauczania wojskowego, a także na nabywanie umiejętności i nawyków niezbędnych do wiedzy teoretycznej w zakresie planowania, organizowania działań, kierowania nimi oraz prowadzenia szkolenia taktycznego i bojowego. Tak więc w wyniku zmian organizacyjnych w akademii oraz czynników sprzyjających rozwojowi wyższego szkolnictwa w kraju i wojsku doskonalono system i programy nauczania w ASG.

W 1958 roku zostaje powołany nieetatowy zakład Dydaktyki Wojskowej, który podjął pracę nad wybranymi zagadnieniami pedagogiki, dydaktyki i psychologii wojskowej. Zakład ten w 1961 roku przekształcony został w etatową jednostkę organizacyjną ASG. Zakład ten obok pracy naukowej prowadził działalność dydaktyczną w ASG, realizując między innymi wybrane zagadnienia z pedagogiki, psychologii i dydaktyki wojskowej oraz metodyki pracy umysłowej w ilości 88 godzin dydaktycznych /patrz załącznik 18/.

Praktycznie więc od 1962 roku do 1964 Katedra Nauk Społeczno-Politycznych prowadziła zajęcia tylko z filozofii i socjologii oraz ekonomii politycznej.

Omawiany okres charakteryzował się dynamicznym rozwojem jakościowym ASG. Niewątpliwy wpływ na dodatnie zmiany w uczelni miała ustawa o szkołach wyższych, która weszła w życie w 1958 roku.

Drugim istotnym elementem tego procesu była ustawa o akademickich wojskowych uczelniach uchwalona przez Sejm PRL w lutym 1960 roku. W celu zwiększenia roli i znaczenia ASG w 1960 roku Rada Państwa nadała tytuły profesorów nadzwyczajnych 11 doświadczonym pracownikom nauki. Wzrost kadry naukowej w ASG wpływał na rangę i jakość pracy uczelni w kraju. Rozwój kadry naukowej w omawianym okresie był znaczny /patrze załącznik Nr 19/, o ile w 1958 roku był jeden profesor to w 1964 było 10 profesorów i 31 doktorów nauk wojskowych. Razem 41 pracowników naukowo-dydaktycznych z tytułami i stopniami naukowymi.

W 1963 roku nastąpiło szczególnie wydatne rozszerzenie prac nad rozwojem nowoczesnych metod kierowania wojskami przy wykorzystaniu elektronicznej techniki obliczeniowej. Pracę tą kontynuował powołany w 1964 roku Instytut Organizacji i Techniki Dowodzenia który w późniejszym okresie przyjął nazwę Instytutu Dowodzenia.

W ożywieniu działalności partyjno-politycznej dużą rolę odegrał Komitet Uczelniany PZPR, który powstał i funkcjonuje od 1957 roku. Stał się on inspirującym i mobilizującym kolegiальnym ciałem wpływającym na ożywienie i jakość działania partyjnych organizacji akademii. Wydział Polityczny i Komitet Uczelniany PZPR tworząc jednolity organ partyjno-polityczny brał aktywny udział we wszystkich płaszczyznach życia uczelni.

6. Przesłanki wprowadzenia przedmiotu pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych

W omawianym poprzednio okresie /tzn. w latach 1956-1964/ powstały przesłanki pozwalające prognozować inny niż dotychczas obraz przyszłych działań bojowych. Wprowadzenie techniki i nowych środków walki zmienia poglądy na sposoby i metody prowadzenia działań m.in. na tempo działań, dużą ruchliwość i manewrowość wojsk

jak również na zmiany organizacyjne i sposoby prowadzenia walki zbrojnej, oraz stopień oddziaływania na pododdziały i oddziały różnych czynników o charakterze fizycznym i psychicznym. Zmiana poszczególnych poglądów na taktykę i sztukę operacyjną spowodowała także zwrócenie większej uwagi na człowieka występującego i realizującego założenia taktyczne i operacyjne, na sprawność fizyczną i psychikę żołnierza w walce oraz jego rolę w odniesieniu zwycięstwa.

W procesie studiów akademickich zrodziła się więc konieczność wyposażenia absolwentów w wiedzę z zakresu psychologii walki i kierowania /dowodzenia/, w tym również na umiejętność panowania nad stanami psychicznymi żołnierzy oraz utrzymywania ich wysokiego stanu moralno-politycznego przy wykonywaniu zadań bojowych. Wobec takiego podejścia do procesu studiów z przedmiotów taktyczno-operacyjnych, zwiększa się wymagalność w stosunku do absolwentów w zakresie umiejętności samodzielnego rozwiązywania problemów taktycznych i psychologicznych w bardziej złożonych warunkach zarówno z użyciem jak i bez użycia broni masowego rażenia.

Wychodząc z założenia, że współczesna wojna obok aspektów bojowych będzie przede wszystkim bitwą ideologiczną o olbrzymią zasięgu, sprawdzianem wartości moralno-politycznych i psychicznych żołnierzy, w latach 1963/64 ustalono pewne wymagania i cele jakie w procesie nauczania słuchaczy należy osiągnąć.

Cele te znalazły odbicie w prowadzonym programie zakresowym w pracy partyjno-politycznej. Opracowany w 1963 roku projekt tego programu był próbą stworzenia przedmiotu pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych z prawdziwego zdarzenia.^{31/} W proponowanym programie postanowiono:

31/ Zob. Archiwum Biblioteki Tajnej ASG WP Nr 028840

- wykazać moralno-polityczne i psychologiczne aspekty współczesnego pola walki;
- przedstawić rolę, miejsce i zadania pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych;
- uwypuklić współzależność i podporządkowanie całokształtu pracy partyjno-politycznej zadaniom bojowym wojsk i wymogom współczesnego pola walki;
- wykazać, iż propaganda specjalna, jako integralna część działań bojowych, odgrywa poważną rolę we współczesnej wojnie;
- zapoznać słuchaczy z organizacją i zadaniami aparatu wojny psychologicznej głównych państw NATO;
- dać charakterystykę organizacji i zasad prowadzenia pracy partyjno-politycznej w dywizji i armii oraz dokumentów bojowych aparatu politycznego tych szczebli;
- przedstawić słuchaczom rolę i udział dowódców poszczególnych szczebli i ich zastępców ds. politycznych w pracy partyjno-politycznej w warunkach działań bojowych.

W oparciu o powyższe założenia rozpracowano problematykę zajęć z pracy partyjno-politycznej, która obejmowała następujące tematy:

- 1/ Moralno-polityczne i psychologiczne aspekty współczesnego pola walki.
- 2/ Rola i miejsce pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych.
- 3/ Propaganda specjalna jako broń wsparcia.
- 4/ Organizacja i zadania aparatu wojny psychologicznej głównych państw NATO.

Równolegle w zajęciach z taktyki ogólnej i sztuki operacyjnej przewidziano w programie, prowadzenie zajęć na temat organizacji i zasad prowadzenia pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych.

W ćwiczeniach grupowych z taktyki i sztuki operacyjnej planowania/zajęcia na następujące tematy:

- praca partyjno-polityczna w okresie planowania i organizacji natarcia /obrony/ ^{DZ} i /DPanc/;
- organizacja i prowadzenie pracy partyjno-politycznej w czasie walki dywizji;
- praca zarządu politycznego w operacji zaczepnej armii, poprzedzonej przegrupowaniem wojsk armii na dużą odległość i wejściem do bitwy z marszu w początkowym okresie wojny.

Na realizację powyższych zagadnień w programie i planach tematycznych na lata 1964/67 przeznaczono 22 godziny /patrz załącznik Nr 20/^{32/}. Plan tematyczny z pracy partyjno-politycznej obejmował zajęcia na II i III kursie i był realizowany przez zakład dydaktyki wojskowej. Uczono słuchaczy przede wszystkim uwzględniania problematyki psychologicznej i moralno-politycznej w organizacji i prowadzeniu walki. Na wszystkich zajęciach nie tylko z pracy partyjno-politycznej pokazywano im potrzebę współdziałania wszystkich komórek organizacyjnych na szczeblu dywizji i armii.^{33/}

Na podkreślenie zasługuje to, że od 1964 roku w istotnym zakresie doskonalono treści i metody pracy partyjno-politycznej podczas ćwiczeń ze słuchaczami i kadrami. M.in. już w kwietniu 1964 roku zorganizowano ćwiczenia dowódczo-sztabowe dla kadry poświęcone problematyce pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych.^{34/}

32/ Zob. Archiwum Biblioteki Tajnej Nr Pf 37821.

33/ Zob. Archiwum Biblioteki Tajnej Nr 024013.

34/ Zob. Archiwum Biblioteki Tajnej Nr 026975.

Jedną z nowych i bardzo pożytecznych form szkolenia stały się w ASG ogólnoakademickie, trzyszczeblowe ćwiczenia szkieletowe ze środkami łączności w terenie, w których uczestniczyły wszystkie kursy. Do ćwiczeń tych włączono problematykę pracy partyjno-politycznej z uwzględnieniem problematyki moralno-politycznej i psychologicznej w różnych etapach działań bojowych. Spośród ćwiczących słuchaczy wyznaczono na stanowiska polityczne osoby funkcyjne, których zadaniem było organizowanie i kierowanie pracą partyjno-polityczną w pułku, dywizji i armii. Dużo uwagi poświęcono ocenie sytuacji taktycznej i moralno-politycznej oraz umiejętnościom wyciągania z niej wniosków do prowadzenia pracy partyjno-politycznej. Ustalono kierunki, treści, formy i metody działalności propagandowo-agitacyjnej na wojska własne oraz ludność w obszarze działań. Doskonalono również formy i metody zbierania opracowywania i obiegu informacji wśród walczących wojsk. Ćwiczący aparat partyjno-polityczny brał aktywny udział w wypracowywaniu decyzji dowódcy do działań. W czasie tych ćwiczeń opracowywano i wydawano materiały propagandowe /gazetki, biuletyny, błyskawice, ulotki/ oraz materiały ćwiczących komórek propagandy specjalnej. Dużo uwagi zwrócono na zagadnienia nawiązywania współpracy z terenowymi władzami państwowymi i partyjnymi/ w porozumieniu z nimi organizowano i prowadzono pracę polityczno-wychowawczą wśród ludności cywilnej.^{35/}

W celu prawidłowego przygotowania ćwiczeń taktyczno-operacyjnych opracowywano w formie załączników pewne materiały do tych ćwiczeń, stanowiące bazę źródłową i tło do działalności partyjno-politycznej. Materiały te opracowywano w formie:

35/ Zob. Archiwum Biblioteki Tajnej Nr 026069.

- komunikatów o sytuacji polityczno-militarnej;
- danych o stanie osobowym wojsk własnych;
- danych o wojskach przeciwnika;
- charakterystyk polityczno-demograficznych terenu działań;
- dyrektyw i wytycznych wyższego organu partyjno-politycznego;
- wskazówek i zarządzeń oraz danych o metriażowo-technicznym zabezpieczeniu aparatu partyjno-politycznego.

Podczas zajęć dydaktycznych oraz ćwiczeń stawiano coraz większe wymagania w zakresie wiedzy merytorycznej, samodzielnego, logicznego i uzasadnionego rozwiązywania problemów współczesnego pola walki. Chodziło przecież o to, aby absolwent ASG był jednocześnie oficerem ideowo-zaangażowanym, przestrzegającym w swoim postępowaniu zasad moralności socjalistycznej, posiadający wysokie walory psychofizyczne oraz głębokie zaangażowanie, poczucie patriotyzmu i internacjonalizmu.

Należy podkreślić, że w latach 1956-1964 ASG okrzepła organizacyjnie i umocniła swoją pozycję jako wyższa uczelnia wojskowa kształcąca kadrę dowódczo-sztabową dla sił zbrojnych PRL. Lata 1963 i 1964 stały się okresem przejściowym w zakresie wypracowania i wprowadzenia programu pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych. Zarysowany wyżej program był doskonalony w następnych latach rozwoju Akademii Sztabu Generalnego.

7. Kierunki doskonalenia studiów z zakresu pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych / lata 1965 - 1972 /.

Jak wyżej wspomniano w latach 1963-1964 podjęto szeroką pracę nad określeniem zmodernizowanego profilu studiów, którą kontynuowano do 1969 roku. W rezultacie ożywionej i wnikliwej dyskusji oraz przedsięwzięć zmierzających do zbadania praktycznej przydatności studiów, a także określenia sylwetki osobowej oficera absolwenta.

ASG - wysunięto kilka koncepcji. Zatwierdzona przez Sztab Generalny WP koncepcja przewidywała nauczanie w dwóch pionach - wojsk lądowych oraz wojsk obrony powietrznej i lotnictwa operacyjnego. W październiku 1969 roku na specjalnej Sesji Naukowej w ASG poświęconej problematyce dydaktyczno-wychowawczej, omówiono wszechstronnie " zagadnienia metodyki nauczania w ASG" , które następnie wdrażano w praktyce. Programowe rozwiązania zmierzały do jak najlepszego przygotowania słuchaczy do pracy w wojskach, zwłaszcza do pracy sztabowej i dowodzenia w czasie wojny oraz w warunkach pokojowego szkolenia żołnierzy. Sprecyzowano także cechy osobowe absolwenta i wymagania w zakresie jego postawy ideowo-moralnej oraz wiedzy fachowej, społeczno-politycznej i ogólnej.

Trwał również proces doskonalenia metod i form nauczania. Od 1965 roku znacznie zwiększono liczbę zajęć w terenie w formie ćwiczeń grupowych, dowódczo-sztabowych, podróży historyczno-wojskowych z elementami gry wojennej, letnich i zimowych obozów szkoleniowych, kształcenia specjalistycznego w różnych ośrodkach wojskowych oraz ćwiczeń pokazowych. Wiele ćwiczeń prowadzono wykorzystując transport kolejowy. Ćwiczenia te spełniały dużą rolę polityczno-wychowawczą; umożliwiając ćwiczącym poznanie kraju pod względem geograficznym i gospodarczym. Zdobyta przez absolwentów akademii wiedza, ukształtowana w czasie studiów, ideowa postawa i osobowość oraz wysokie kwalifikacje fachowe znajdowały potwierdzenie w działalności służbowej i społecznej.

W omawianym okresie przedmiot pracy partyjno-politycznej był planowany w wymiarze do 36 godzin programowych. Nie rozszerzano go pod względem ilości godzin a doskonalono pod względem merytorycznym. Wprowadzono doń problemy pracy partyjno-politycznej w czasie ćwiczeń prowadzonych od szczebla pułku do armii. Jak wynika z

tabeli Nr 21 program pracy partyjno-politycznej od 1964/65 roku realizowano praktycznie w wymiarze 36 godzin głównie na II i III roku studiów. /patrz załącznik Nr 21/.

Cele pracy partyjno-politycznej, zostały sprecyzowane bardzo konkretnie, określono co słuchacze mają znać, co umieć i z czym powinni być zapoznani, a mianowicie:

a/ Powinni znać:

- moralno-polityczne aspekty współczesnego pola walki i ich wpływ na postawy moralne walczących wojsk oraz na podejmowanie przez dowódców decyzji dotyczących działań bojowych;
- strukturę, zadania i kompetencje instancji i organów partyjno-politycznych sił zbrojnych;
- zasady organizacji i kierowania przez dowódcę pracą partyjno-polityczną w warunkach bojowych i pokojowych na szczeblu pułku i dywizji;
- organizację i ogólne zasady działania na szczeblu taktycznym propagandy specjalnej;
- organizację, podstawowe założenia i zasady prowadzenia wojny psychologicznej i indoktrynacji ideologicznej przez główne państwa i armie NATO /RFN i USA/.

b/ Powinny umieć:

- oceniać moralno-polityczne aspekty działań bojowych, a w szczególności nastroje, stan moralno-polityczny oraz poziom dyscypliny oddziału i związku taktycznego;
- stawiać zadania w zakresie pracy partyjno-politycznej, prowadzonej w warunkach bojowych i szkoleniowych na szczeblu pułk-dywizja;
- wykorzystywać możliwości działań propagandy specjalnej na wojska i ludność cywilną jako broni wsparcia dywizji.

c/ Powinni zapoznać się:

- z zasadami kierowania i organizacji pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych;
- z organizacją i ogólnymi zasadami działalności propagandowej i kulturalno-oświatowej w wojsku;
- z aktualnymi kierunkami i problemami pracy partyjno-politycznej w siłach zbrojnych;
- z zasadami współpracy z terenowymi władzami partyjnymi i administracyjnymi.

Przy takich założeniach problematyka zajęć z pracy partyjno-politycznej obejmowała rozwinięty wachlarz problemowy i różnorodne tematy / załącznik Nr 21/.

8. Podstawowe czynniki rozwoju przedmiotu pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych / lata 1973-1977/

Realizacja programu pracy partyjno-politycznej oraz udoskonalenie jego treści w poprzednim okresie / do 1972 roku/ uwarunkowało znaczne poszerzenie problematyki tego przedmiotu w latach 1973-77. Na rozszerzenie programu pracy partyjno-politycznej wpłynęły między innymi: dalszy szybki rozwój nauki i techniki oraz narastający proces modernizacji sił zbrojnych, co spowodowało znaczne przeobrażenia w szkolnictwie wojskowym, które przekształciły istniejące szkoły oficerskie w wyższe uczelnie wojskowe o czteroletnim cyklu nauczania. Na uwagę zasługuje pod tym względem również reaktywowanie i zmiana systemu przeszkalania i doskonalenia kadry dowódczej w ramach rozbudowanej sieci różnorodnych krótkoterminowych kursów, a w szczególności:

- wyraźnie zarysowujący się w skali wojska system ustawicznego kształcenia kadry dowódczo-sztabowej sprawiający, że jednym z zadań ASG stało się zwiększenie wysiłku w zakresie doskonalenia systemu szkolenia i wychowania słuchaczy o wyższych niż w po-

przednim okresie kwalifikacjach zawodowych;

- uwzględnienie w założeniach nowych programów studiów konieczność i wyrabianie u słuchaczy inwencji i samodzielności w podejmowaniu decyzji, nawyków przyspieszenia procesu zbierania i przetwarzania informacji stanowiących podstawę realnych ocen przeciwnika, wojsk własnych i terenu, doskonalenia praktycznych umiejętności organizacji i prowadzenia działań bojowych;
- uznanie za jeden z celów procesu studiów wszechstronnego kształcenia osobowości słuchacza, wyrabiania cech charakteru niezbędnych dowódcy, oficerowi sztabu, szczególnie zaś rozwagi w myśleniu i działaniu, odwagi intelektualnej, woli walki oraz zdecydowanej dążności do narzucania przeciwnikowi swojej woli.

Na rozszerzenie interesujących nas programów pewien wpływ miała również sytuacja międzynarodowa, która charakteryzowała dwoistość, polegająca na jednoczesnym występowaniu zjawisk odprężeniowych oraz politycznych i militarnych napięć. Trwałe zjawiska odprężeniowe stanowią odbicie realnego stosunku sił między socjalizmem a kapitalizmem co jest wynikiem zmniejszenia się strefy wpływów imperializmu oraz umocnienia pozycji sił socjalistycznych i postępowych. Procesy odprężeniowe nie eliminują wszakże podstawowych sprzeczności i różnic politycznych między państwami socjalistycznymi i kapitalistycznymi. W tej sytuacji problemem kluczowym polityki obronnej państw obozu socjalistycznego stało się nie tylko umocnienie gotowości bojowej sił zbrojnych, lecz także posiadanie takiego stopnia zdolności obronnej, który by zdecydowanie przekreślił nadzieje przeciwników na zmianę stosunku sił.

Problemy polityki międzynarodowej oraz wewnętrzna sytuacja w kraju sprzyjały doskonaleniu programów studiów w zakresie przygotowania wysokokwalifikowanych kadr dowódczo-sztabowych przez Aka-

demie Sztabu Generalnego.

Oceniając w sposób syntetyczny i uogólniony całokształt dokonanej w kraju i uczelni w omawianym okresie można powiedzieć, że wszechstronnie spożytkowano osiągnięte rezultaty a zarazem dokonano ważnych, choć wynikowych, zmian z myślą o stworzeniu dogodnej podstawy wyjściowej w zakresie doskonalenia procesu studiów m.in. w zakresie pracy partyjno-politycznej.

W okresie tym rozszerzono problematykę pracy partyjno-politycznej do 86 godzin /załącznik Nr 22/^{36/}. W programie tym zwrócono uwagę na moralno-polityczne aspekty współczesnych działań bojowych, ich wpływ na podejmowane przez dowódców decyzje oraz na kształtowanie zaangażowanych postaw walczących wojsk. W rozwiązywaniu problemów taktyczno-operacyjnych uwzględniono szeroko rolę czynnika moralno-politycznego i psychicznego zwłaszcza w odniesieniu zwycięstwa.

Z tych względów w programie pracy partyjno-politycznej zwrócono uwagę na umiejętność stawiania zadań przez dowódcę w zakresie tej pracy, wykorzystanie propagandy specjalnej na polu walki, uwzględnienia wypracowanych danych do decyzji oraz sprawność obiegu informacji w procesie dowodzenia na przyszłym polu walki. Wszystkie dziedziny życia i działalności akademii przenikała wysoka ideowość i społeczno-polityczne zaangażowanie kadry i słuchaczy. Wysiłki całego stanu osobowego akademii zmierzały do stworzenia odpowiedniego klimatu politycznego, kształtowania socjalistycznych stosunków międzyludzkich oraz mobilizacji całego środowiska akademickiego w wyteżonej pracy.

36/ Zob. Program tematyczny z pracy partyjno-politycznej
Nr Pf 1228. Wydawnictwo ASG WP.

9. Kierunki doskonalenia programu pracy partyjno-politycznej
/ lata 1977-1980/

Ranga, szacunek i dorobek dydaktyczno-naukowy uzyskany przez ASG w Siłach Zbrojnych potwierdza tezę, że pozycja i kierunki jej rozwoju były prawidłowe. Myślą przewodnią wysiłków we wszystkich dziedzinach działalności było pogłębianie procesu przekształcania ASG w uczelnię odpowiadającą nie tylko aktualnym, lecz także perspektywicznym wymaganiom w zakresie kształcenia nowoczesnych kadr dowódczo-sztabowych.

Program z pracy partyjno-politycznej rozbudowany do 140 godzin ściśle został powiązany z życiem i funkcjonowaniem jednostek wojskowych w okresie pokojowego szkolenia jak również działalnością dowódców, sztabów i aparatu partyjno-politycznego na przyszłym polu walki. Zasadnicze treści programu pracy partyjno-politycznej w przeważającej mierze wynikają z dokumentów normatywnych Sił Zbrojnych oraz odzwierciedlają potrzeby działalności polityczno-wychowawczej dowódców głównie na szczeblu pułku. W realizacji zwrócono uwagę na harmonijne łączenie /sprzężenie/ wiedzy słuchaczy z jakością wykonywanych przez nich przedsięwzięć polityczno-wychowawczych oraz wymogów ideowo-moralnych.

W czasie ćwiczeń i zajęć taktycznych akcent położono na problemy moralno-polityczne, psychologiczne oraz wychowanie antyimperialistyczne, oparte na wnikliwych ocenach i analizach sytuacji społeczno-politycznej i militarnej współczesnego świata, kierunków, treści i formy dywersji ideologicznej i wojny psychologicznej. Doskonalono metodologię poznawania i kształtowania nastrojów i stanu moralno-politycznego wojsk własnych, a także dokonywania oceny moralno-psychicznej wojsk przeciwnika i ludności cywilnej w pasie działania wojsk.

Program pracy partyjno-politycznej skonstruowany został w sposób pozwalający rozszerzyć i uwypuklić wszystkie problemy, które winien umieć, znać i praktycznie realizować przyszły dowódca i oficer sztabu w zakresie tej pracy. /patrz załącznik Nr 23/. Składa się on z trzech podstawowych działów:

I. Cykl wprowadzający słuchaczy do problemów współczesnego pola walki. W cyklu tym zwrócono uwagę na problemy moralno-psychiczne, stosunki wewnętrzne w wojsku oraz problemy i treści indoktrynacji w armiach NATO oraz zagadnienia wojny psychologicznej i dywersji ideologicznej państw imperialistycznych. Z cyklu tego wynikają treści teoretyczne istotne do rozwiązywania praktycznych przedsięwzięć w czasie ćwiczeń grupowych, szkieletowych i gier wojennych ściśle związane z przyszłym polem walki.

II. Cykl to praktyczne rozwiązywanie problemów pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych na szczeblu pułku, dywizji i armii. W tym zakresie program zakłada zwrócenie uwagi na:

- opracowanie tła polityczno-militarnego każdego ćwiczenia;
- opracowywanie i dokonywanie analiz terenu działań od strony politycznej, społecznej i demograficzno-ekonomicznej;
- analizę wartości i jakości wojsk przeciwnika działającego na danym kierunku oraz wojsk własnych;
- dokładne prowadzenie rozpoznania politycznego.

Przedsięwzięcia pracy partyjno-politycznej w dziale drugim wynikają z dyrektyw i rozkazów Ministra Obrony Narodowej i zaleceń Szefa GZP w sprawie doskonalenia pracy polityczno-wychowawczej, realizowanej przez dowódców w czasie organizacji i prowadzenia ćwiczeń oraz praktycznych rozwiązań tej problematyki w ewentualnej przyszłej wojnie.

III. Cykl poświęcony został pracy ideowo-wychowawczej w czasie pokojowego szkolenia wojsk oraz pracy dowódców w zakresie ideowego wychowania podwładnych. W tym dziale tematycznym zwrócono główną uwagę na umiejętności dowódców i oficerów sztabu do prowadzenia pracy partyjno-wychowawczej w oparciu o obowiązujące wytyczne, zasady i dokumenty normatywne.

Dla podkreślenia roli i rangi pracy partyjno-politycznej w 1974 roku po raz pierwszy w historii ASG WP absolwenci uczelni przygotowali i bronili w Katedrze Nauk Społeczno-Politycznych prace dyplomowe z przedmiotu pracy partyjno-politycznej. Począwszy od tego roku 4 do 5 słuchaczy podejmowało problematykę partyjno-polityczną w pracach dyplomowych. To również wpłynęło na podniesienie rangi tego przedmiotu.

Problematyka pracy partyjno-politycznej ma swoją historię w ASG WP. Od informacyjnego jej prowadzenia poprzez rozbudowę i merytoryczne doskonalenie programu urosła do przedmiotu liczącego się w studiach akademickich. Problematyka polityczno-wychowawcza na polu walki w różnych działaniach podejmowana jest na stałe również w innych katedrach, głównie taktyczno-operacyjnych.

Wnioski

- 1/ Od powstania Akademii Sztabu Generalnego /tj. od 1947 roku/ problematyka pracy partyjno-politycznej była realizowana z różnym nasileniem i w różnym zakresie treściowym.
- 2/ W pierwszym etapie rozwoju ASG program pracy partyjno-politycznej obejmował głównie tematykę informacyjną o pracy aparatu partyjno-politycznego oraz historię działalności tego aparatu.
- 3/ W drugim etapie ASG WP akcent w prowadzeniu pracy partyjno-politycznej położony został na problemy wychowania żołnierzy i działalności polityczno-wychowawczej w okresie pokojowego szkolenia wojsk.

4/ Na przełomie lat 50-tych i 60-tych w wyniku tzw. humanizowania i wprowadzania nowych przedmiotów takich jak psychologia i pedagogika zrezygnowano z przedmiotu pracy partyjno-politycznej.

5/ Począwszy od 1964 roku datuje się stąki, ilościowy i jakościowy rozwój przedmiotu pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych, który systematycznie był doskonalony oraz ściśle wiązany z przedmiotami taktyczno-operacyjnymi.

Rozdział III

Praca partyjno-polityczna w aktualnym systemie studiów ASG WP

1. Wymogi pracy partyjno-politycznej w procesie studiów na tle współczesnych warunków społeczno-politycznych.

Podstawowe przesłanki formułowania celów kształcenia i wychowania określają uchwały i wytyczne partii wynikające z programu budowy społeczeństwa socjalistycznego. Idea rozwoju socjalistycznego zawiera w sobie kształtowanie rozwiniętej osobowości człowieka, czyli osobowości twórczej, aktywnej i ideowej. Za cel nadrzędny i za główną wytyczną partia uznaje stworzenie materialnych i duchowych warunków do wszechstronnego rozwoju człowieka i zaspakajania jego potrzeb oraz podnoszenia poziomu życia narodu. Dialektyczna jedność ekonomicznych i społecznych celów socjalizmu stanowi immanentną treść marksistowskiej teorii rozwoju społecznego.

Realizacja zadań społecznych i gospodarczych socjalizmu uzależniona jest od warunków wewnętrznego rozwoju kraju oraz wpływu wydarzeń międzynarodowych. Polityka pokojowego współistnienia i odprężenia stanowi istotę strategii politycznej państw "spólnoty socjalistycznej". Zabezpieczenie przez świat socjalizmu trwałego pokoju, odsunięcie niebezpieczeństwa wybuchu wojny termojądrowej wiąże się z ostrą walką polityczną i ideologiczną. Podstawowe założenia, cele, strategia i taktyka państw socjalistycznych wynikają z teoretycznych i ideologicznych założeń marksizmu-leninizmu, z rzetelnej naukowej analizy tendencji rozwojowych współczesnego świata.

Przez stulecia ludzkość walczyła o trwały pokój "Broniąc pokoju pracujemy nie tylko dla żyjących dziś ludzi, nie tylko dla naszych dzieci i wnuków; pracujemy dla szczęścia dziesiątków

przyszłych pokoleń. Jeśli będzie pokój, to twórcza energia narodów opierając się na zdobyczach nauki i techniki na pewno rozwiąże te problemy, które nurtują obecnie ludzi. Oczywiście nasi potomkowie staną wówczas przed nowymi, jeszcze szczytniejszymi zadaniami. No cóż, taka jest dialektyka postępu, dialektyka życia. Nicią przewodnią prowadzącą w dzień jutrzejszy jest utrwalenie pokoju, nie zaś przygotowania do bogactwa materialnego i duchowego." 1/

Była to, jest i będzie zasadnicza teza i cel naszej socjalistycznej polityki zagranicznej. Kierunek polityki zagranicznej państw socjalistycznych jest jednoznaczny i konsekwentny w zakresie walki o pokój, ale postęp w stosunkach polityczno-militarnych nie przyniósł jednak zahamowania tempa zbrojeń na zachodzie zwłaszcza w USA i RFN.^{2/} Nie wolno w żadnym wypadku zapominać o tym, że w państwach imperialistycznych, zwłaszcza w NATO, działają nadal prężne, wpływowe czynniki, instytucje i koła militarno-przemysłowe, które inspirować wyścig zbrojeń, umacniają i rozwijają potencjał militarny paktu, a zwłaszcza jego komponenty ofensywne. Szczególnie niebezpieczne zjawisko stanowi wprowadzenie do uzbrojenia państw NATO ofensywnych, coraz doskonalszych technicznie broni masowego rażenia o dalekim zasięgu. Przyczyn aktywności sił antyodprężeniowych należy upatrywać przede wszystkim w strukturalnych sprzecznościach ustroju kapitalistycznego jego

1/ Zob. L. Breżniew - Referat sprawozdawczy KC KPZR na XXVI Zjazd. Wyd. KIW Warszawa 1981 r. s. 45-46.

2/ Zob. Z. Szczerbowski - Strategiczny dialog rozbrojeniowy SALT /1969-1979/ Wyd. MON - 1979 rok.

agresywnych tendencji nacisku oraz ofensywie ideologicznej i polityczno-psychologicznej najbardziej reakcyjnych ugrupowań burżuazji przeciwko siłom pokoju i socjalizmu. Antykomunizm przenika cały system oświaty, wychowania i nauki burżuazyjnej. Szczególną właściwością obecnej sytuacji i działalności antykomunistycznej jest wyraźne programowe i organizacyjne sprzężenie zagranicznych ośrodków dywersyjnych z elementami antysocjalistycznymi w kraju. Zagrożenie ze strony imperializmu ma charakter ustrojowy, trwały przy czym jego skala i ostrość zależna jest od stosunków i przeobrażeń w układzie sił, od długofalowych celów i możliwości ich realizacji.

Zadania i wnioski do działalności ideowo-wychowawczej wiążą się ściśle z koniecznością dokonywania stałej oceny aktualnej sytuacji polityczno-militarnej w świecie, jej wpływu na wewnętrzne życie kraju, stanu moralno-politycznego i nastrojów wśród stanów osobowych wojska i uczelni. W pracy partyjno-politycznej działalności dydaktyczno-naukowej realizujemy zalecenia Dyrektywy MON, zgodnie z którą każdy oficer powinien być swego rodzaju społecznym ekspertem w polityczno-militarnej ocenie sytuacji międzynarodowej.

Stąd rangę pierwszoplanową w procesie dydaktyczno-wychowawczym ma teza sformułowana następująco:

" Ważna jest konsekwentna realizacja zadań, by każdy oficer faktycznie był i czuł się ekspertem w międzynarodowych sprawach polityczno-militarnych , by kształtował zbiorową świadomość obronną, by działał w tym względzie zawsze ofensywnie na coraz

szerszym służbowym i społecznym, wojskowym i cywilnym gruncie".^{3/}

3/W. Jaruzelski - przemówienie na sympozjum "Zadania i wnioski do działalności ideowo-wychowawczej w wojsku w świetle toczących się rokowań rozbrojeniowych" Wyd. MON-1977 s.12.

Współczesną sytuację polityczno-militarną świata charakteryzuje atmosfera zaostrzającej się walki ideologicznej na forum międzynarodowym. Fundamentalną, metodologiczną zasadą, wskazującą na sposób podejścia do ocen problematyki militarno-politycznej jest klasowość, wynikająca z nauki marksistowsko-leninowskiej i polityczna racja stanu. Racja stanu pojmowana jako synteza współczesnych interesów państwa, wojska oraz koalicji państw Układu Warszawskiego.

Zachodzi w związku z tym pytanie, co należy zrobić, czego nauczyć i co powinien umieć absolwent ASG by zyskać miano eksperta w zakresie spraw polityczno-militarnych...? Wydaje się, że oficer powinien posiadać pewien zasób wiedzy ogólnej, wiedzy z dziedziny stosunków międzynarodowych i socjalistycznej wiedzy w zakresie aktualnych realiów wojskowych, przede wszystkim na głównym obszarze naszych zainteresowań to jest na Europejskim Teatrze Działań Wojennych.^{4/} Znajomość realiów wojskowych to posiadanie zarówno orientacji w kwestii polityki militarnej państw NATO, wiedzy o stanie sił zbrojnych potencjalnego przeciwnika, rozmieszczeniu jego wojska. Dowódca - absolwent ASG WP powinien posiadać wiedzę o taktyce i sztuce operacyjnej, o stopniu zdyscyplinowania i wyszkolenia, o jakości techniki i wyposażeniu a także o stanie moralno-psychicznym, problemach i stopniu doktrynacji oraz o społeczno-politycznych problemach armii potencjalnego przeciwnika.^{5/}

Status społecznego eksperta oznacza także posiadanie trwałych zainteresowań w zakresie spraw wojskowych i specjalistycznych, co wyraża się w systematycznym i twórczym studiowaniu nagroma-

4/ Zob. Kołodziejczyk - Co będzie jutro. Wyd. MON 1980 r.

5/ Zob. M. Michalski - Pierwsze 100 godzin wojny nuklearnej. Wyd. MON 1979 r.

dzonych literatury i dokumentacji oraz praktycznym wykorzystaniu tej wiedzy przy rozpracowywaniu ważnych problemów głównie w czasie ćwiczeń taktyczno-operacyjnych.

Klasowa, dokładna orientacja w sytuacji polityczno-militarnej świata a zwłaszcza głębokie analizowanie, ocenianie i wyciąganie z niej wniosków przy ocenie taktyczno-operacyjnych założeń oraz w procesie szkoleniowo-wychowawczym, ich upowszechnienie to główne walory specjalisty wojskowego dowódcy i oficera sztabu.

Zdobycie kwalifikacji warunkujących realizację powyższych postulatów wymaga istnienia określonych warunków organizacyjno-propagandowych i dydaktyczno-wychowawczych. Takie warunki są stworzone i systematycznie doskonalone w procesie studiów w ASG, między innymi również w dziedzinie pracy partyjno-politycznej w odniesieniu do działań bojowych. Podstawowym warunkiem ofensywnego kształcenia eksperta w sprawach polityczno-militarnych jest dalsze doskonalenie programu nauczania przedmiotów społeczno-politycznych w zakresie nasycania ich treściami ideowo-wychowawczymi i oparcie programów studiów na marksistowsko-leninowskich podstawach teoretycznych i metodologicznych. Ten wymóg był podstawą programu pracy partyjno-politycznej realizowanego przez wszystkie specjalistyczne kolektwy dydaktyczno-naukowe uczelni.

Priorytetowa rola w tym zakresie należy do Katedry Nauk Społeczno-Politycznych, która spełnia ściśle ze sobą powiązane trzy główne funkcje - ideowo-wychowawczą, ogólnopoznawczą i praktycznie użyteczną. Stwarza to słuchaczom możliwości zdobycia głębokiej wiedzy z dziedziny marksistowsko-leninowskiej teorii i metodologii, niezbędnej zarówno do prowadzenia pracy wychowawczej w wojsku jak również do sprawnego dowodzenia oraz do studiowania rozwijającej się nauki i sztuki operacyjnej. W programie studiów

zwraca się uwagę na przyswajanie i pogłębianie tych, treści które stanowią ideologiczną podbudowę osobowości współczesnego oficera i uzbrajają go w niezbędną wiedzę tak do prowadzenia szeroko pojętej działalności ideowo-politycznej, jak i przeciwstawiania się wrogiej ideologii. Wychodzi się z założenia, że ideowość oficera jest najpotężniejszym jego orężem., dającym mu odporność i stanowiącym siłę motoryczną jego działalności. Ideowość w praktyce to wiedza polityczna oparta na przekonaniu i wynikająca stąd aktywność w działaniu.

Powyższym wymogom jest podporządkowany cały proces dydaktyczno-wychowawczy a głównie problematyka programu realizowanego przez katedry Nauk Społeczno-Politycznych. Ten akcent jest mocno podnoszony gdyż w warunkach socjalistycznej armii, wiedza fachowa nie jest i nie może być konkurencyjna dla ideowości gdyż ideowość to zasadnicza cecha współczesnego oficera dysponującego wiedzą, techniką i mądrością taktyczno-operacyjną.

W wyniku takiego podejścia wyłania się konieczność konsekwentnego i ścisłego łączenia przedmiotów taktyczno-operacyjnych z przedmiotami społeczno-politycznymi celem zdobycia takich kwalifikacji w procesie dydaktyczno-wychowawczym, które gwarantują realizację wymogu by każdy oficer dyplomowany przyswoił głęboko marksizm-leninizm, był ideowcem a zarazem swego rodzaju ekspertem w sprawach polityczno-militarnych. Omawiając czynniki decydujące o sile armii gen.armii W.Jaruzelski stwierdził: " O sile wojska stanowi jego wielkość czasu pokoju i czasu wojny, jego uzbrojenie i wyszkolenie, gotowość bojowa i mobilizacja. Ideowość partyjna żarliwość, oddanie partii i władzy ludowej, dyscyplina, stosunki międzyludzkie, poziom kultury. Głębia jedności z narodem, z klasą robotniczą, weteranami, rezerwistami i młodzieżą, autorytet i sympatia całego społeczeństwa.

Poczucie internacjonalistycznej więzi z socjalistycznym sojusznikiem zwłaszcza ze Związkiem Radzieckim i jego bratnią nam armią. Świadomość klasowa - pryncypialny stosunek do wroga wewnętrznego i zewnętrznego.^{6/}

Z powyższych twierdzeń wynika, że LWP jest armią polityczną, aktywną partii, ważnym ogniwem socjalistycznego państwa, co potwierdziły w pełni burzliwe wydarzenia w 1980 roku. Te założenia legły u podstaw działalności ideowo-wychowawczej w procesie przygotowania kadr dowódczo-sztabowych dla Sił Zbrojnych PRL.

Fundamentalną zasadą wskazującą na sposób podejścia do istoty kształcenia ideowo-politycznego jest wszechstronne oddziaływanie na całą osobowość, a podstawowym celem tego kształcenia jest wyrabianie określonych postaw ideowo-politycznych poprzez oddziaływanie nie tylko na intelekt ale również na motywacje, uczucia i określone postępowanie słuchacza.

Kształtując postawy ideowo-polityczne jesteśmy zobowiązani do rzetelności w przedstawieniu współczesnej wiedzy społeczno-politycznej oraz jej prawidłowej interpretacji w świetle różnorodnych zjawisk i wydarzeń / głównie politycznych, ideologicznych, militarno-politycznych/ a także do wnikliwej krytyki obcych oraz realnego uzasadnienia własnych poglądów.

W wyniku kształcenia ideowo-politycznego słuchacz ASG WP powinien nie tylko wiedzieć, lecz przede wszystkim być przekonany, że należy tak a nie inaczej interpretować określone fakty, wydarzenia i zjawiska społeczne, gospodarcze i wojskowe oraz zgodnie

6/ "Zadania i wnioski do działalności ideowo-wychowawczej w wojsku w świetle toczących się rokowań rozbrojeniowych" Wyd. cyt.s. 33.

z tym postępować. Treści ideowo-polityczne oddziałują na aktywność intelektualną słuchacza, która przejawiać się powinna w przyswajaniu wiedzy, dążeniu do zrozumienia i opanowania teorii, przyswajania podstawowych kategorii naukowych po to, by je umiejętnie reprodukowac w rozwiązywaniu współczesnych problemów społeczno-politycznych i militarnych. Umiejętne stawianie zadań i wymogów w procesie dydaktycznym stanowi podstawę aktywności na rzecz zdobywania i opanowania wiedzy oraz kształtowania dodatnio ocenionych umiejętności i sprawności dowódczo-sztabowych. Nie jest więc sprawą obojętną czy słuchacze potrafią samodzielnie wyszukiwać w różnorodnych materiałach, podręcznikach teksty na tematy i krytycznie je analizować oraz umiejętnie z punktu widzenia metodologii marksistowsko-leninowskiej interpretować.

Aktywność słuchacza uwidacznia się również w dyskusjach, formułowaniu praktycznych wniosków, a także przedstawianiu i uzasadnianiu własnych poglądów na dany temat i zdolnościach do podejmowania polemik o charakterze naukowym.

Przebieg procesu studiowania i percepcji treści, zależą od tego, w jakim stopniu uwzględnia się psychiczne mechanizmy przyswajania wiedzy. Należy również mocno podkreślić duży wpływ na proces kształcenia czynników społecznych zarówno tych, które ułatwiają, jak i tych które utrudniają przekazywanie i przyswajanie wiedzy oraz przebieg procesu interioryzacji podstawowych wartości, norm, w tym także teorii naukowych.

Mówiąc o czynnikach społecznych mamy na myśli wpływ i oddziaływanie na słuchacza działalności partyjno-politycznej, propagandowej i organizacyjno-partyjnej prowadzonej w uczelni, oraz sprawny obieg informacji i możliwości korzystania z nagromadzonych zbiorów w bibliotekach.

Według poglądu socjologów czynniki społeczne wywierają przemożny wpływ na stosunek studiujących do przekazywanych treści w zakresie teorii naukowych, literatury przedmiotu, sposobu przekazywania wiedzy oraz do struktury przedmiotu studiów w tym głównie celów nauczania. Procesom kształcenia nadawać należy nowoczesny charakter wyrażający ciągłą gotowość i otwartość umysłu wobec wszystkiego co nowe i lepsze. Treść przekazywanej wiedzy powinna stanowić obszar ćwiczeń intelektualnych, rozwijających inteligencję i wyobrażenia słuchacza, od którego wymagamy umysłu refleksyjnego, operatywnego i bystrego oraz analizująco-syntetycznego. Chodzi o kształcenie umysłowości na miarę współczesnych potrzeb, o bogatych zainteresowaniach intelektualnych, o dużej chłonności i aspiracjach poznawczych. Uczyc trzeba słuchacza kompleksowego, obiektywnego rozumienia problemów ideologicznych, politycznych, militarnych oraz umiejętności dostrzegania głębokich zależności między wydarzeniami i zjawiskami a także praktycznego wykonywania zadań i czynności w roli dowódcy i oficera sztabu współczesnej armii. Metodologiczne założenia procesu kształcenia w ASG opierają się o zasadę integracji treści nauczania i interdyscyplinarnego rozpatrywania w procesie studiów. W toku studiowania poszczególnych przedmiotów konkretyzowane są najbardziej ogólne teorie naukowe i zasady ideologiczne. W praktyce dydaktycznej ASG WP materiał kształcenia tak jest skonstruowany aby nie pomijać w poszczególnych przedmiotach aspektu ideologicznego, politycznego, ekonomicznego, filozoficznego i moralno-społecznego. Powyższy wymóg odnosi się do wszystkich przedmiotów, mimo, że każdy z nich ma własną strukturę i wewnętrzną logikę. Można udowodnić na podstawie danych empirycznych, że tak zajęć w akademiach uwzględnia owe wymogi kompleksowości i interdyscyplinarnego charakteru zwłaszcza wartości ideowo-politycznych

i etycznych.

Powyższe założenia dotyczą również realizacji przedmiotu pracy partyjno-politycznej. Przedmiot pracy partyjno-politycznej ma trwałe miejsce w programie studiów taktyczno-operacyjnych w ASG. Wypracowana struktura organizacyjno-dydaktyczna zapewnia szerokie uwzględnienie problematyki ideowo-politycznej w całości kształcenia studiów ASG. Uwzględnianie ideologicznych aspektów kształcenia chroni proces dydaktyczny przed przecenianiem w toku zajęć warsztaty informacyjnej, eksponowanej niejednokrotnie kosztem teorii, analizy norm, wartości moralno-politycznych i analizy celów, którym dane wartości mają służyć. Aspekty ideologiczne stanowią zarazem doskonałe zabezpieczenie przed jednostronnym, czy wąsko-specjalistycznym ujmowaniem problemów przyszłego pola walki. Ideologia sama w sobie ma również walory ogólnopoznawcze, rozbudza zainteresowania problematyką społeczną, wojskową i psychologiczną z punktu widzenia teoretycznego. Ideologia pomaga w rozwijaniu myślenia w kategoriach ogólnospołecznych i interdyscyplinarnych oraz pomaga w umiejętnym rozpatrywaniu problemów z uwzględnieniem potrzeb przyszłego pola walki.

Przy tych rozważaniach nie sposób pominąć polityki, która w odróżnieniu od ideologii jest nie tylko instrumentem ochrony interesów partii i państwa socjalistycznego, formą walki klas i formą utrzymania, umacniania i utrwalania władzy, lecz także instrumentem ochrony interesów tego państwa. Służy ona również zabezpieczeniu i integracji wszystkich elementów politycznego osiągnięcia celów ideologicznych, stanowi taktykę i strategię w budowie socjalizmu. W ASG w treści każdego przedmiotu nauczania, tym bardziej w pracy partyjno-politycznej jest miejsce na refleksję

polityczną. W pracy partyjno-politycznej uwzględniane są refleksje nad celami stawianymi przez partię i rząd nie tylko z dziedziny globalnej polityki społeczno-gospodarczej państwa, lecz także z zakresu realizacji zasad polityki i programu partii w odniesieniu do sił zbrojnych w warunkach pokoju oraz na ewentualnym przyszłym polu walki. Cały proces dydaktyczno-wychowawczy uczelni podporządkowany jest teoretycznej i praktycznej polityce prowadzonej przez partię i rząd naszego kraju.

2. Funkcje, rola i treść pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych w systemie studiów w ASG WP

Dyrektywa MON, rozkazy organizacyjno-szkoleniowe oraz wytyczne szefa GZP WP bardzo mocno eksponują zespół funkcji ideowo-wychowawczych, rolę czynnika moralno-politycznego i psychicznego w procesie kształcenia i wychowania kadr dowódczo-sztabowych w szkolnictwie wojskowym w tym również w ASG WP.

Podobnie w podręczniku strategii wydanym w 1976 roku w Akademii Sztapu Generalnego Sił Zbrojnych ZSRR im. K. Woroszyłowa wysoki stan moralno-polityczny i psychologiczne przygotowanie żołnierzy zalicza się do głównych zasad strategii wojennej. Powyższa zasada zobowiązuje do uwzględniania tej szczególnie ważnej problematyki w każdym taktyczno-operacyjnym działaniu i pracy dowódcy oraz oficera sztabu a tym samym w procesie dydaktyczno-wychowawczym, a także a także w działalności naukowo-badawczej uczelni. Ta zasada stanowi podstawę racjonalnego realizowania wszystkich innych zasad sztuki wojennej dialektycznie z nią powiązanych. Jako zasada strategii i sztuki operacyjnej wymaga, aby zachowując wysoki stan moralno-polityczny i psychiczny oraz dyscyplinę wojsk własnych, uczynić wszystko w celu doprowadzenia do obniżenia

morale i rozluźnienia stanu dyscypliny dowództw i sztabów wojsk nieprzyjaciela.^{7/} Z marksistowsko-leninowskiej nauki o wojnie i wojsku, zasad strategii i sztuki operacyjnej wynikają określone zadania, które są precyzowane w dyrektywie, wytycznych oraz dokumentach normatywnych obowiązujących w procesie szkoleniowo-dydaktycznym wojska. W konsekwencji przedmiotem działalności ideowo-politycznej jest człowiek, od którego uzależniony jest ostateczny wynik walki.

Praca partyjno-polityczna w działaniach bojowych zajmuje się przede wszystkim człowiekiem, a szczególnie kształtowaniem odpowiednich cech żołnierskich, walorów moralno-bojowych i psychicznych. Jest ona nieodłącznym elementem dowodzenia i generalnie powinna zmierzać do jak najlepszego wykonania przez wojska zadań. Z tego też względu regulamin walki ustala że: " prowadzenie pracy politycznej w działaniach bojowych jest nieodłącznym elementem dowodzenia wojskami na współczesnym polu walki i nieodzownym elementem skutecznych działań bojowych.^{8/} Z tego wynika, że całokształt pracy wszystkich oficerów, a dowódców i oficerów politycznych w szczególności, powinien zmierzać do stworzenia warunków dla stanów osobowych jednostek w celu jak najlepszego wykonania wszystkich zadań bojowych. Jeden z podstawowych dokumentów normatywnych tak oto określa działalność partyjno-polityczną w LWP: " Podstawowym celem działalności partyjno-politycznej

7/ Zob. K.Nożko -Materiały z sympozjum nt: Metodologiczne metody prowadzenia pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych na szczeblu taktycznym. Pf 457 str. 40-41. Wyd. ASG WP 1977r.

8/ Zob.Regulamin walki pułk/dywizja/ pkt.69 i 72 Wyd.Sztab Generalny WP, 1964 rok.

i ideowo-wychowawczej w Siłach Zbrojnych PRL jest kształtowanie i pogłębianie socjalistycznej świadomości oraz ideowo-moralnej zawartości żołnierzy Ludowego Wojska Polskiego, oddziaływanie na rzecz umacniania gotowości bojowej, dyscypliny i porządku wojskowego, wyzwalanie społecznej aktywności, inicjatywy i ofiarności żołnierzy w służbie"^{9/}

Praca partyjno-polityczna jako nieodłączny element dowodzenia kształtuje odpowiedni stan moralno-polityczny wojsk, walory moralno-bojowe i odporność psychiczną żołnierzy na polu walki. "Podczas działań bojowych - jak podkreśla instrukcja - obok wysokich umiejętności taktyczno-operacyjnych i technicznych wojsk, dużą rolę odgrywa praca partyjno-polityczna, prowadzona na wielu płaszczyznach i przy zastosowaniu różnych form i środków. Efekty tej działalności w podstawowej mierze zależą od właściwego sprecyzowania jej celów, określenia treści i doboru odpowiednich metod działania przez poszczególne ogniwa aparatu partyjno-politycznego, wspierane decyzjami dowódców"^{10/} Stąd też - czytamy - w warunkach przyszłego pola walki przed dowódcami, sztabami, a także przed aparatem partyjno-politycznym staną wyjątkowo trudne do realizacji zadania.^{11/}

"W pułkach /równorzędnych/ pracę partyjno-polityczną organizują sekcje polityczne i komitety partyjne pod kierownictwem zastępców dowódców pułków ds. politycznych którzy wraz z dowódcami

9/ Instrukcja o zadaniach i kompetencjach, strukturze organów partyjno-politycznych, aparatu politycznego i instancji partyjnych Sił Zbrojnych PRL.str.9 pkt.3.

10/ Zasady organizacji i prowadzenia pracy partyjno-politycznej na szczeblu taktycznym w warunkach bojowych s.4 pkt.3.

11/ tamże str.3.

ponoszą odpowiedzialność za stan moralno-polityczny żołnierzy oraz gotowość bojową podległych pododdziałów. Dowódcy /przełożeni/ mają prawo i obowiązek określenia kierunków pracy partyjno-wychowawczej w dowodzonych przez siebie jednostkach wojskowych /instytucjach/^{12/}.

Zarówno w okresie pokojowego szkolenia jak również w czasie działań bojowych dowódcy uczestniczą bezpośrednio w ideowo-politycznej i wychowawczej pracy z żołnierzami swych oddziałów. "Kierowanie pracą partyjno-polityczną podczas działań bojowych polega na organizowaniu i pobudzaniu dowódców, aparatu partyjno-politycznego, organizacji partyjnych i młodzieżowych poprzez: planowanie, stawianie zadań, gromadzenie, przetwarzanie, przechowywanie i obieg informacji, opracowanie i przygotowanie wniosków i propozycji do decyzji dowódcy oraz kontrolę i ocenę realizacji podstawowych zadań". Natomiast "Wydziały i sekcje polityczne w warunkach współczesnego pola walki są częścią organu dowodzenia, który kieruje wojskami i ponosi za to odpowiedzialność "^{13/} Stąd działalność dowódcza i polityczna są ściśle zharmonizowane i występują w strukturze dowodzenia.

"Pracę partyjno-polityczną podczas działań bojowych prowadzą dowódcy wszystkich szczebli, aparat polityczny, organizacje partyjne i młodzieżowe oraz aktyw żołnierski według wytycznych zastępcy dowódcy do spraw politycznych określonego szczebla."^{14/}

12/ O zasadach i kompetencjach, strukturze organów partyjno-politycznych, aparatu politycznego i instancji partyjnych Sił Zbrojnych RRL. Cyt.pkt.8.

13/ Zasady organizacji i prowadzenia pracy partyjno-politycznej na szczeblu taktycznym w warunkach bojowych. Cyt. s.21-34.

14/ Cyt. Jak wyżej str. 21-34.

W regulaminie walki Sił Zbrojnych PRL podkreśla się, że "dbałość o przemyślaną i ciągłą pracę partyjno-polityczną nawet w najbardziej skomplikowanych warunkach - jest nieodłącznym elementem prowadzenia skutecznych działań bojowych" 15/

Jeśli działalność polityczna jest jednocześnie "nieodłącznym elementem dowodzenia i nieodłącznym elementem skutecznych działań bojowych", to odpowiedzialność za całokształt tej działalności spada na dowódców wszystkich szczebli". Stąd też regulamin walki określa, że "za pracę polityczną, stan moralno-polityczny i dyscyplinę żołnierzy odpowiada dowódca". 16/ Z odpowiedzialności tej wynika obowiązek dowódców wszystkich szczebli do stawiania konkretnych zadań aparatowi politycznemu i podległym oficerom w zakresie prowadzenia pracy polityczno-wychowawczej oraz kształtowania wysokiego stanu moralno-politycznego wojsk. Dalszą konsekwencją odpowiedzialności dowódcy jest obowiązek wychowania politycznego i wojskowego podwładnych sztabów i żołnierzy, oparcie swej działalności na potencjale organizacji partyjnych i młodzieżowych, z uwzględnieniem właściwości określonych środowisk, specjalności wojskowych, specyfiki służb oraz charakteru wykonywanych zadań bojowych. Z dokumentów dyrektywnych MON, a szczególnie zaleceń sprecyzowanych w tej mierze przez Szefa GZPWP wynika, że podstawowym obowiązkiem dowódców, aparatu partyjno-politycznego jest planowa, ciągła i skuteczna praca polityczna prowadzona wśród żołnierzy w najtrudniejszych nawet sytuacjach przyszłego pola walki

W regulaminie walki Sił Zbrojnych PRL podkreśla się, że

15/ Regulamin walki Sił Zbrojnych PRL pułku /dywizji/ str.45 pkt. 69.

16/ Jak wyżej. str. 48 pkt.71.

zapewniająca wysoki poziom moralno-bojowy zdyscyplinowanie i odporność psychiczną naszych wojsk.

Z tego można wyciągnąć jeszcze jeden istotny wniosek, że w miarę komplikowania się sytuacji polityczno-militarnej i bojowej praca partyjno-polityczna powinna być intensyfikowana. Problemowi temu poświęcony jest odpowiedni zapis regulaminu walki, którego III rozdział określa główne cele, zadania i sposoby jej prowadzenia, jak również precyzuje odpowiedzialność w tej mierze dowódców i aparatu partyjno-politycznego. Praca partyjno-polityczna oparta o metodologię marksistowsko-leninowską, powinna rozbudzać i utrwalać u żołnierzy postawy aktywnego i rzetelnego wykonywania powierzonych im zadań i powinności, współuczestniczy ona również w kształtowaniu świadomości politycznej, budzi uczucia wspólnoty żołnierskiej.

W całokształcie działań ideowo-politycznych, praca partyjno-polityczna spełnia takie funkcje jak:

- 1/ ideowo-wychowawcza - wpływająca na kształtowanie wartości szczególnie cennych dla osobowości żołnierza, umożliwiająca zrozumienie założeń doktrynalnych i polityczno-militarnych oraz ucząca jak być dobrym obrońcą i aktywnym żołnierzem w wykonywaniu zadań bojowych.
- 2/ dydaktyczno-zawodową - podnosząca ogólne umiejętności i kulturę pracy, sprawność, efektywność i skuteczność działania.
- 3/ diagnostyczno-prognostyczna - umożliwiająca ustalenie faktów czy zjawisk w ich czasowo-przestrzennym uwarunkowaniu, co pozwala nie tylko na orzekanie o danym stanie rzeczy, ale również na przewidywanie następstw.
- 4/ twórcza - rozwijająca i wprowadzająca wzory i normy zachowań najbardziej cenne w życiu wojska, współuczestniczy w dorobku szkoleniowo-wychowawczym i dydaktycznym.

5/ dynamizująca życie wojskowe zarówno przez przewartościowywanie tego co "stare" i "nieużyteczne", jak i przez poszukiwanie dla istniejących warunków rozwiązań optymalnych.

Praca partyjno-polityczna niezbędna jest w doskonaleniu systemu dowodzenia, a zwłaszcza tych jego składników, które muszą uwzględniać "społeczny rezonans" ustalonych celów i sposobów ich realizacji oraz stanowi swoiste narzędzie w osiąganiu celów przez inne dziedziny działalności wojska.

W procesie szkolenia dąży się do wyposażenia słuchaczy w maksimum wiedzy, ale również w instrumenty metodologiczne - czyli w określone umiejętności oceny i interpretacji faktów i wydarzeń na polu walki. Chodzi więc nie tyle o możliwości reprodukcji faktów a nawet teorii, lecz o umiejętności sprawnościowe rozumiane jako umiejętne posługiwanie się wiedzą w różnych sytuacjach politycznych i taktyczno-operacyjnych. Zdajemy sobie sprawę z tego, że każdy nowy fakt i element w układzie się na arenie międzynarodowej szczególnie zaś poczynania polityczno-militarne potencjalnego przeciwnika oraz każdy etap rozwoju myśli wojskowej implikuje określone zmiany i modyfikacje taktyki, sztuki operacyjnej, strategii wojennej oraz formy, metody i sposoby przygotowania ludzi do działań w danej sytuacji. Odnosi się to w pełni do procesu kształcenia u słuchaczy ASG umiejętności sterowania, pobudzania i wyzwalania aktywności żołnierzy na przyszłym polu walki.

Naczelnym zadaniem procesu wychowania jest kształcenie organizatorów przyszłego pola walki, dowódców i pracowników sztabu o wszechstronnie rozwiniętej osobowości. Wiedza, aktywność i ideowość stanowiące jedność w procesie kształcenia i wychowania powinny determinować ciągły rozwój osobowości i indywidualności

każdego wychowanka.

Od ich przygotowania, stylu kierowania, umiejętności podejmowania i wprowadzania decyzji w życie zależy sprawność całego systemu dowodzenia wojskami. Istotne dla założeń pracy partyjno-politycznej jest to, że o wyniku jej decyduje faktycznie człowiek, z ukształtowanym obliczem moralno-politycznym i odpowiednimi postawami psychiczno-bojowymi.

Jakie więc miejsce w systemie studiów ASG zajmuje praca partyjno-polityczna? Wychodząc z założenia, że praca partyjno-polityczna stanowi istotny element procesu szkoleniowo-wychowawczego i naukowego w ASG można w oparciu o ten przedmiot uczy i doceniania czynnika moralno-politycznego i psychologicznego oraz znaczenia moralnego ducha wojska w osiąganiu zwycięstwa.

W odniesieniu do przyszłego pola walki praca partyjno-polityczna określa wymogi wobec żołnierzy, zwracając uwagę na potrzeby i sposoby takich walorów i cech charakterologicznych które pozwalają im sprawnie działać i wykonywać możliwie dokładnie postawione zadania. W systemie pracy partyjno-politycznej rozważa się metodyki kształtowania takiej osobowości żołnierza aby był zdolny do wykonania każdego zadania.

Należy podkreślić, że obok takich cech jak odpowiedzialność, zdyscyplinowanie, odwaga, męstwo i inne moralno-polityczne i bojowe wartości, które powinny być kształtowane w toku studiów, dowódca musi umieć panować nad napięciami psychicznymi, być dokładnym i precyzyjnym w działaniu, umieć koordynować i realnie wiązać to wszystko z zaistniałą sytuacją na polu walki.

Istotnym warunkiem prawidłowości dowodzenia i koordynowania działań jest systematyczne prowadzenie analizy działalności podległych dowódców i oficerów sztabu oraz ocenianie zachowań żołnierzy

podczas walki pod kątem widzenia wpływu sytuacji bojowej na człowieka. Ułatwia to wydobywanie właściwości postaw ludzi, poznawanie motywów wypracowywania form i metod oddziaływania na stan moralno-polityczny i psychiczny żołnierzy. Dobrze prowadzona działalność polityczno-wychowawcza, głównie praca partyjno-polityczna sprzyja wykrywaniu i uruchamianiu wewnętrznych rezerw jakie tkwią w każdym żołnierzu i zespole ludzkim.

W przedmiotowym programie pracy partyjno-politycznej, który jest systematycznie doskonalony i realizowany, w ciągu trzech lat uwzględniane są powyższe założenia oraz eksponowane następujące zagadnienia:

- moralno-polityczne i psychologiczne aspekty przyszłego pola walki i wynikające stąd zadania do pracy ideowo-politycznej z żołnierzami;
- wpływ broni masowego rażenia na stan moralno-polityczny i psychiczny żołnierzy oraz w związku z tym zapobiegania i likwidacji psychicznych skutków napadu EMR;
- kształcenie słuchaczy w zakresie umiejętności ilościowej i jakościowej oceny wartości moralno-bojowych żołnierzy i uwzględnienia tych zagadnień w podejmowanych decyzjach dotyczących działań;
- charakterystyka systemu rozpoznania ogólnowojskowego i politycznego wojsk przeciwnika i ludności w pasie działania wojsk;
- podstawowa treść indoktrynacji, struktura i zadania aparatu wojny psychologicznej oraz problemy przeciwdziałania dywersji politycznej i wojnie psychologicznej prowadzonej przez nieprzyjaciela;
- sposoby korzystania z odpowiednich treści, form i metod pracy ideowo-politycznej w czasie osiągania wyższych stanów gotowości bojowej wojsk;

- organizacja i prowadzenie pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych w fazie planowania i organizowania działań, zabezpieczania ich w dynamice oraz w różnych sytuacjach i rodzajach działań;
- organizacja i prowadzenie propagandy specjalnej wśród wojsk i ludności cywilnej nieprzyjaciela;
- sposoby doskonalenia obiegu informacji, jej wpływ na kształtowanie stanu moralno-politycznego i nastrojów wśród wojsk własnych;
- doskonalenie umiejętności słuchaczy w zakresie logicznego wnioskowania, klasowej oceny zjawisk polityczno-militarnych występujących w czasie działań bojowych;
- pogłębianie wiedzy z zakresu kultury dowodzenia z uwzględnieniem jej wpływu na kształtowanie stosunków międzyludzkich głównie w działaniach bojowych.

W układzie poszczególnych lat studiów przyjęto następujące cykle tematyczne:

Cykl wprowadzający realizowany na I roku studiów, w ramach którego słuchacze zapoznawani są z metodyką studiów akademickich. Podejmowana jest problematyka metodologicznych podstaw marksizmu-leninizmu i nauki wojennej oraz informacyjno-pokazowe ćwiczenia armijne. Powyższa tematyka ma na celu rozszerzenie horyzontów myślowych słuchaczy, rozwijanie ich wyobraźni taktyczno-operacyjnej oraz wyzwalanie i pobudzanie zainteresowań w dziedzinie taktyki i sztuki operacyjnej.

W każdym roku studiów realizuje się również cykl zapoznawczo-zaliczeniowy przeznaczony na opanowanie przez słuchaczy postanowień nowo wprowadzanych regulaminów, instrukcji, zapoznanie ich z dyrektywą, rozkazami, z nowymi aktami normatywnymi i ustaleniami oraz sprzętem bojowym wprowadzonym na uzbrojenie wojska.

Na zakończenie III roku studiów wprowadzono dodatkowo cykl zajęć, pokazów i spotkań celem przekazania odpowiednio sprofilowanej wiedzy adekwatnej do potrzeb i warunków, z jakimi spotykają się absolwenci na stanowiskach służbowych w jednostkach i instytucjach. Należy dodać, że wspomniane cykle realizowane są obok programu podstawowego. Plan i program studiów traktowany jest elastycznie, możliwe jest wprowadzenie 10% zmian w zależności od potrzeb w każdym przedmiocie studiów w ciągu roku.

W czasie studiów prowadzone są ćwiczenia główne mające na celu w oparciu o teorię opanowaną w toku zajęć na salach i w terenie oraz konkretną sytuację bojową, nauczyć słuchaczy zasad i norm taktyki i sztuki operacyjnej, metod planowania, organizacji oraz kierowania działaniami bojowymi na szczeblach taktycznych lub operacyjnych. Zajęcia te obejmują taktykę ogólną, rodzajów wojsk i służb oraz problemy pracy partyjno-politycznej w ujęciu systemowym, skorelowanych z taktyką.

Prowadzone są również ćwiczenia doskonalące mające na celu pogłębianie wiedzy i doskonalenie umiejętności słuchaczy w wysoce dynamicznych działaniach bojowych, przewidywanych w różnych warunkach terenowych na różnych kierunkach taktyczno-operacyjnych w różnych porach roku i dnia. Ponadto prowadzone są ćwiczenia specjalistyczne, których celem jest dalsze pogłębianie wiedzy i umiejętności specjalistycznych słuchaczy. Obejmują one tematykę taktyczną tylko danego rodzaju wojsk lub służb.

Na zakończenie każdego roku studiów prowadzone są także ćwiczenia szkieletowe /akademickie/ lub ćwiczenia z wojskami. Ćwiczenia szkieletowe obejmują wszystkich słuchaczy akademii - I i II roku ze szczebla taktycznego /pułk-dywizja/, III roku szczebla operacyjnego.

Program pracy partyjno-politycznej pozwala kształtować postawy ideowo-polityczne i moralne słuchaczy, poprzez przekazanie im niezbędnej wiedzy społeczno-politycznej oraz kształcenie umiejętności działania partyjno-politycznego w czasie pełnienia określonej funkcji dowódczo-sztabowej.^{17/}

W całokształcie działalności dydaktycznej, dąży się do takiej realizacji programu nauczania, by praca partyjno-polityczna zapewniała sprawne wykonanie zadań i decyzji dowódcy z uwzględnieniem konkretnej sytuacji bojowej oraz terenu na którym rozgrywa się walka. Problemy pracy partyjno-politycznej uwzględnia się we wszystkich formach szkolenia taktyczno-operacyjnego, prowadzonego w ASG.

Każde ćwiczenie odpowiednio do ważności jest nasycone treściami ideologicznymi i politycznymi. Wychodzi się bowiem z założenia, że każde zajęcie taktyczne, różnego rodzaju ćwiczenia w systemie szkolenia przyszłych dowódców i oficerów sztabu są kompleksowym podsumowaniem wiedzy i umiejętności w zakresie prowadzenia i kierowania działaniami bojowymi, w tym również pracą partyjno-polityczną, na przyszłym polu walki.

17/ Plan działania ASG WP - w latach 1976-1980 str. 33.

Systematycznie realizowana jest zasada głosząca, że do każdego ćwiczenia opracowuje się:

- sytuację polityczno-militarną, która wprowadza słuchacza w złożone problemy występujące w świecie i kraju;
- ocenę terenu działań w aspekcie polityczno-demograficznym, ekonomicznym i wojskowym;
- ocenę wojsk przeciwnika i ich wartości moralno-bojowych;
- ocenę stanu moralno-politycznego wojsk własnych.

Powyższe treści wprowadzone do każdego ćwiczenia stanowią tworzywo do analiz i wniosków, które w toku zajęć słuchacze muszą wypracowywać. Z treści założeń wprowadzonych do ćwiczeń w toku prowadzonych zajęć grupowych i ćwiczeń w terenie słuchacze mają obowiązek uczyć się:

- wyciągania wniosków z sytuacji polityczno-militarnej, demograficzno-społecznej i ekonomicznej, stanu moralno-politycznego wojsk własnych i przeciwnika oraz ich uwzględniania w decyzjach dowódcy;
- precyzyjnego stawiania zadań bojowych, w tym zadań do pracy politycznej i przekazywania ich podległym dowódcom i aparatowi politycznemu do wykonania;
- organizacji zabezpieczenia działań, utrzymania współdziałania i współpracy z organem politycznym oraz rodzajami wojsk i służb;
- dowodzenia wojskami w dynamice a zarazem dostosowanie treści pracy ideowo-politycznej do aktualnej sytuacji bojowej, propagowania sukcesu bojowego żołnierzy i oceniania skuteczności działalności politycznej.

Konsekwentnie realizuje się założenia, że ocena, analiza i wyciąganie wniosków z aktualnego stanu moralno-politycznego wojsk własnych, przeciwnika i ludności cywilnej oraz sytuacji polityczno-demograficznej i ekonomicznej terenu działań stanowią integralny

element podejmowania każdej decyzji dowódcy.

W czasie ćwiczeń zapoznaje się słuchaczy również z planowaniem pracy partyjno-politycznej, stosowanymi formami i metodami pracy prowadzonymi przez aparat partyjno-polityczny.

Rozpatrywane są również niektóre problemy działalności dowódczej, partyjno-politycznej istotne dla kształtowania wyobraźni taktyczno-operacyjnej i dostrzegania przez oficerów słuchaczy realnego obrazu współczesnej wojny. Wychodzi się z założenia, iż absolwent ASG powinien wiedzieć, że trudno jest przewidzieć wszystkie możliwe formy i sposoby zachowania się ludzi - uczestników walki zbrojnej. W tej sytuacji ciągłość dowodzenia wojskami na przyszłym polu walki, wymaga rozwiązywania różnych problemów związanych przede wszystkim z:

- podtrzymywaniem zwartości ideowo-politycznej i gotowości psychicznej;
- likwidacją psychicznych skutków działania nowych środków walki; a głównie broni masowego rażenia;
- utrzymywaniem określonego napięcia i aktywności żołnierzy w różnych etapach działań;
- przeciwdziałaniem dywersyjnej propagandzie i wojnie psychologicznej;
- prawidłową organizacją regeneracji sił fizycznych i psychicznych stanów osobowych;
- prowadzeniem działalności wychowawczej zmierzającej do uodparniania ludzi na silne bodzce przy jednoczesnym rozwijaniu inicjatywy i sprytu żołnierskiego;
- dbałością o problemy socjalno-bytowe oraz utrzymanie zwartości kolektywów żołnierskich;

- umiejętnym przeciwdziałaniem niepożądanym zjawiskom, które mogą wystąpić: rozluźnienie dyscypliny, stany nerwicowe, próby uchylania się od walki, próby dezercji;.

Powyższe zagadnienia są eksponowane głównie w czasie ćwiczeń, seminariów i wykładów z pracy partyjno-politycznej.

Generalnie rzecz biorąc w czasie zajęć z pracy partyjno-politycznej i innych przedmiotów szczególny nacisk kładzie się na:

- kompleksowe uwzględnienie czynnika moralno-politycznego i psychicznego przez wszystkich dowódców, aparat partyjno-polityczny, sztaby, ogniwa techniczne i tyłowe;
- doskonalenie instrumentów i sposobów kształtowania odporności psychicznej żołnierzy i jej uwzględnienia przy rozwiązywaniu problemów taktycznych;
- umiejętne łączenie osłony fizycznej, ochrony medycznej, chemicznej inżynierskiej z aktywną działalnością polityczno-wychowawczą dowódców, aparatu partyjno-politycznego, aktywu organizacji partyjnych i młodzieżowych;
- szerokie prowadzenie rozpoznania politycznego, a zwłaszcza wypracowanie systemu poznawania przeciwnika, opracowanie kryteriów oceny jego morale i propagandowo-psychicznych działań, znajomości jego słabych i silnych stron, w celu uwzględnienia tych elementów w podejmowanych decyzjach;
- umiejętne wykorzystanie czasu niezbędnego do prowadzenia działalności polityczno-wychowawczej w dynamice działań bojowych a także na zagadnienia wypoczynku - regeneracji sił fizycznych i psychicznych, wyżywienia, działalności kulturalno-rozrywkowej itp.;
- wypracowanie sposobów popularyzowania sukcesów, bohaterstwa, męstwa wojsk i poszczególnych żołnierzy;

- doskonalenie form, metod i sposobów informowania pododdziałów i oddziałów o charakterze zadań oraz operatywne docieranie do nich z treściami rozkazów /zadań/ po to, by na tej podstawie prowadzić pracę wyjaśniającą i motywować żołnierzy do wykonania zadań;
- wypracowanie form i metod działania dowódców, sztabu i służb specjalistycznych przy likwidacji psychicznych skutków uderzeń bronią masowego rażenia;
- wykorzystanie propagandy specjalnej jako broni wsparcia - precyzowanie zasad i konkretyzowanie programu działań na wojska nieprzyjaciela i ludność cywilną a także uwzględnianie tej problematyki przez sztaby i dowódców w planowaniu działań bojowych;
- doskonalenie obiegu informacji i jej operatywności w systemie dowodzenia, a zwłaszcza wykorzystanie aktualnych danych do podejmowanych decyzji;
- prowadzenie pracy politycznej z ludnością cywilną na terenie własnym, sojuszniczym i przeciwnika oraz uwzględnianie tych danych w decyzjach dowódców;
- organizowanie administracji na okupowanym terenie i zabezpieczenie jej funkcjonowania;
- formy i metody pracy z jeńcami w obozach przejściowych oraz ewentualne ich wykorzystanie do działalności propagandowo-psychologicznej.
- umiejętne włączanie i uwzględnianie przez dowódców i sztaby problemów politycznych i ekonomicznych oraz ich wykorzystywanie w czasie wypracowania decyzji.

Praca partyjno-polityczna realizowana w toku zajęć powinna odpowiadać zadaniom i decyzjom dowódcy z uwzględnieniem konkretnej sytuacji i terenu na którym rozgrywa się walka.

W ocenie wojsk własnych szacuje się stan moralno-polityczny i psychiczny żołnierzy pod względem ilościowym i jakościowym oraz prognozuje się jego zmiany pod wpływem środków i czasu walki.

W rozpoznaniu i ocenie polityczno-demograficznej terenu oraz stanu wartości bojowej wojsk przeciwnika uwzględnia się konkretne dane i wiąże je z potrzebami i zadaniami taktycznymi.

Dane o wojskach własnych, terenie, o nieprzyjacielu stanowią materiał, z którego dowódca wyciąga wnioski dotyczące tego, z jakim przeciwnikiem walczy, jakie ma własne siły i możliwości czy teren jest dogodny czy nie dla jego poczynań. Ważne jest również i to, jakie problemy mogą wystąpić w jego pracy, które z nich będą mu pomagały, a także przeszkadzały w realizacji zadań i wykonywaniu decyzji.

Zwraca się również dużo uwagi, aby dowódcy w swych decyzjach meldowali o wartościach moralno-bojowych i psychicznych własnych wojsk oraz stawiali zadania do pracy partyjno-politycznej przed dowódcami niższych szczebli i aparatem partyjno-politycznym. Stawianie zadań przez dowódcę jest ściśle związane z tłem politycznym, taktycznym i wynika z zamiaru przeprowadzenia walki.

Z kontroli, hospitacji i wycinkowych badań wynika, że w procesie dydaktycznym ASG większość nauczycieli akademickich uczelni reprezentujących różne specjalności uwzględnia w niezbędnym zakresie wymogi, które określono wyżej, w procesie kształcenia słuchaczy ASG na czoło wysuwa się co jest oczywiste - kształcenie wszechstronnych organizatorów przyszłego pola walki tzn. również współtwórców działania politycznego. Zdobywanie rzetelnej wiedzy i głębszych umiejętności wymaga nie tylko wiedzy werbalnej przekazanej w wykładach i seminariach, ale umiejętności osiągniętych w czasie ćwiczeń głównych, doskonalących i szkoleniowych - opartych

na jednolitym założeniu taktyczno-operacyjnym z uwzględnieniem sytuacji militarno-politycznej. W całokształcie działalności dydaktycznej program przewiduje problemy pracy partyjno-politycznej we wszystkich terminach i metodach nauczania akademickiego.

Rozdział IV

Cele, metody i formy nauczania pracy partyjno-politycznej
w ASG WP.

1. Dydaktyczno-wychowawcze cele kształcenia słuchaczy ASG WP

W poprzednim rozdziale rozważane były merytoryczne aspekty nauczania słuchaczy ASG. Natomiast niżej uwaga zostanie skupiona na celach, metodach i formach kształcenia.

Przez cel rozumiemy świadomie lub podświadomie w danej chwili antycypowane przyszłe stany rzeczy. Uważane za pożądane, do których zmierzamy w naszym działaniu.^{1/}

Ze względu na to, że kształcenie jest szczególną formą działania rozumieć będziemy pod tym pojęciem dowolne zachowanie się zmierzające do osiągnięcia celów i polegające na wykonaniu czegoś lub wstrzymaniu się od czegoś. Tak rozumiane działanie przysługuje osobnikom obdarzonym świadomością lub podświadomością.^{2/}

Cele sformułowane w programie studiów, przyświecające procesowi dydaktycznemu wyrażają jedność procesu nauczania i wychowania oraz pracy naukowo-badawczej.

Realizacja tych celów w procesie nauczania i wychowania słuchaczy wymaga m.in. kształcenia organizatorów przyszłego pola walki, dowódców i pracowników sztabu o wszechstronnie rozwiniętej osobowości. Współcześnie jest to szczególnie konieczne ze względu na stopień jak dotychczas, jaki dokonał się w uzbrojeniu i technicznym wyposażeniu sił zbrojnych w systemie dowodzenia wojskami, sztuce

1/ Zob. Szczerba Wiktor - Eksperyment pedagogiczny, Warszawa 1966. Wyd. PWN J. Zieleniewski. Organizacja zespołów ludzkich, wstęp do teorii organizacji i kierowania Warszawa 1965 PWN.

2/ Zob. Zieleniewski J. Organizacja i zarządzanie PWN W-wa 1969.

operacyjnej itp. działaniach.

Uwzględnianie zachodzących zmian, wykorzystywanie osiągnięć rewolucji naukowo-technicznej, między innymi w dziedzinie wojskowości, nie zawsze idzie w parze z odpowiednim zrozumieniem potrzeby przemian w psychice ludzkiej, głównie w przygotowaniu psychicznym żołnierzy do działań na przyszłym polu walki. Charakterystycznym elementem analiz w sprawach operacyjno-taktycznych współczesnego pola walki jest fakt rozpatrywania ich w aspekcie burzliwego rozwoju techniki bojowej i nowych systemów uzbrojenia, coraz krótszym żywocie broni i gwałtownym wzroście siły niszczącej tych broni. Fakty te zmuszają do rozpatrywania techniki wojennej i sztuki operacyjnej w zakresie o wiele szerszym - to znaczy - w ścisłym powiązaniu z możliwościami ekonomicznymi danego kraju lub grup państw sojuszniczych, z warunkami przyszłej walki zbrojnej oraz w powiązaniu z polityką i czynnikiem moralno-psychologicznym występującym w działaniach bojowych.

Już II wojna światowa i konflikty lokalne wykazały, że bardziej niż w przeszłości o sile walczących wojsk decydują między innymi takie walory jak:

- czynnik moralno-polityczny;
- wola walki i zwycięstwa wynikająca z celów politycznych;
- zdolności psychofizyczne żołnierzy;
- odporność fizyczna i psychiczna;
- kunszt bojowy i umiejętności /nawyki/ w obsłudze sprzętu.

O wyniku walki decyduje nie tylko technika i umiejętności jej zastosowania, ale przede wszystkim umiejętności dowodzenia ludźmi oraz takie ich walory jak gotowość do poświęceń, bohaterstwo i odwaga w boju.

Tego rodzaju walory dowódców i żołnierzy a zwłaszcza ich

odporność psychiczną na trudne sytuacje pola walki, mieć będą wyjątkowo duże znaczenie w ewentualnej wojnie.

Teoretycy wojskowi słusznie podkreślają coraz ściślejszy związek między rozwiązaniami w dziedzinie taktyczno-operacyjnej i społeczno-ekonomicznej a tym wszystkim co składa się na kształcenie wyobraźni przyszłego dowódcy i pracownika sztabu, a zwłaszcza uwzględnianie przez nich całego kompleksu zagadnień ideowo-politycznego i psychologicznego przygotowania żołnierzy do walki zbrojnej. Poczesne miejsce w realizacji zamierzonych celów kształcenia oficerów, zajmuje praca partyjno-polityczna w działaniach bojowych. Program w tym zakresie przewiduje:

- przekazanie słuchaczom takiego zaspobu wiedzy kompleksowej / w tym fachowo zawodowej, społeczno-politycznej i psychologicznej/, która rozszerzy ich horyzont myślowy i rozwinię zdolności do nowatorskiego stosowania wiedzy wojskowej, politycznej i psychologicznej w procesach decyzyjnych;
- wykształcenie umiejętności twórczego stosowania wiedzy teoretycznej w praktycznym działaniu a zwłaszcza w rozwiązywaniu złożonych problemów współczesnego pola walki;
- ukształtowanie osobowości absolwenta jako organizatora działań na polu walki i działania społecznego, a równocześnie oficera pełnego inicjatywy, zdecydowanego w działaniu dowódczo-sztabowym, umiejącego perspektywicznie myśleć i operatywnie rozwiązywać problemy taktyczno-operacyjne oraz umiejętnie wpływać na wychowanie i postępowanie podwładnych.

Wyeksponowanie powyższych celów kształcenia uzmysławia rolę, jaką spełniają przedmioty społeczno-polityczne, a zwłaszcza praca partyjno-polityczna w systemie dydaktyczno-wychowawczym uczelni.

Trzy sfery - wiedza, aktywność i ideowość - połączone w

jedności procesu kształcenia i wychowania - przyśpieszają zdecydowanie rozwój osobowości i indywidualności każdego wychowanka, a słuchacza ASG w szczególności. Główne walory wiedzy, aktywności i ideowości nie występują jako komponenty suwerenne i niezależne od siebie. Prawdą jest natomiast, że wypełnione pożądanymi treściami, działają wobec siebie motywująco i przyczyniają się do trwałych postaw twórczych. Postawy takie zawierają komponentny poznawczy, emocjonalny i czynnościowy. Specyfiką ludzkiego poznania, działania i wartościowania jest to, że poszczególne sfery wzajemnie integrują się w procesie rozwoju jednostkowego i społecznego nadając wiedzy, praktyce działania i wartościowania coraz bogatszą treść, celowość i skuteczność.

Celem kształcenia i wychowania podporządkowane są odpowiednie treści, formy i metody realizowanego programu jak również wiedza zdobywana w toku samodzielnych studiów. Stanowią one systemową całość, dającą podstawy do zrozumienia tendencji rozwojowych w socjalistycznej nauce wojennej, w strategii i sztuce operacyjnej oraz taktyce i technice bojowej wojska. Uzyskaniu jedności kształcenia i wychowania sprzyjają te treści nauczania, które odzwierciedlają drogę poszukiwań, jaką przebyła nauka wojenna, sztuka operacyjna taktyka i technika bojowa oraz perspektywy jej rozwoju. Integracja procesu nauczania i wychowania pozwala słuchaczom i wykładowcom oceniać i wartościować treści wiedzy fachowo-specjalistycznej i umiejętności potrzebne do działań dowódczo-sztabowych na wypadek wojny.

Władysław Okoń podkreśla, że w procesie studiów "zdobywając nowe umiejętności, nawyki i przyzwyczajenia student powinien wychodzić od wiadomości i na nich się opierać, zdobywając zaś nowe wiadomości - posługiwać się posiadаныmi umiejętnościami,

nawykami i przyzwyczajeniami^{3/}. Z metodologicznego punktu widzenia istotne jest to, że ustalone w empirycznym stadium nauki uogólnienia, kwalifikacje i prawidłowości zawsze są rezultatem porównywania i opracowania faktów empirycznych, danych o obserwacji i eksperymencie. Wiedza zawsze zakłada wzajemne oddziaływanie mechanizmów zmysłowości i myślenia. Lenin często podkreślał, że "całą wiedzę czerpiemy z doświadczenia, z wrażeń, z spostrzeżeń."^{4/}

Metodologiczną podstawą dokonywania racjonalnych analiz i ocen jest Leninowska zasada związku teorii z praktyką, która ma pełne zastosowanie w nauczaniu pracy partyjno-politycznej w czasie studiów w ASG.

Szczególne znaczenie przypisuje się związkowi poznania z działaniem, ze względu na konieczność spożytkowania nabytej wiedzy teoretycznej przez słuchaczy jako przyszłych wychowawców i organizatorów pola walki reprezentujących w codziennym postępowaniu zasadę jedności słów i postaw moralno-politycznych.

Związek poznania z aktywnym działaniem jest szczególnie cenny w działalności zawodowej z uwagi na bardzo szerokie możliwości wykorzystania wiedzy fachowej i umiejętności praktycznych w toku realizacji wielorakich zadań społecznych i politycznych warunkujących przygotowanie żołnierzy do działań na współczesnym polu walki.

W kształceniu akademickim duży akcent kładzie się na samodzielne studiowanie i organizowanie pracy własnej słuchacza. Samodzielność w edukacji wojskowej i politycznej sprzyja przechowywaniu i wartościowaniu zdobytej wiedzy, kształtuje postawę poznawczą, dociekliwość,

3/ W. Okoń "Elementy dydaktyki szkoły wyższej. W-wa 1971 PWN.

4/ W. Lenin - "Materializm i empiriokrytycyzm" Dzieła, T.14 s.143.

otwartość i krytycyzm umysłu słuchacza, równocześnie poszerza informacje o życiu osobistym. W systemie dydaktyczno-wychowawczym uczelni uwzględnia się angażowanie wszystkich sfer osobowości słuchacza nasterowanych na funkcjonowanie jednostki w złożonym życiu społeczno-politycznym i wojskowym.

Zasadnicza rola w zapewnieniu dobrej pracy polityczno-wychowawczej przypada dowódcom, którzy są organizatorami walki zbrojnej oraz współorganizatorami działalności polityczno-wychowawczej na przyszłym polu walki.

Wychodząc z poprzednio przyjętego założenia, że praca partyjno-polityczna w działaniach bojowych jest nieodłącznym elementem dowodzenia, warunkującym jak najlepsze wykonanie przez wojska zadań bojowych - należy stwierdzić, że jakość jej prowadzenia można również uzależnić ostateczne zwycięstwo i jakość działania wojsk. Ma to uzasadnienie m.in. w fakcie, że celem działalności ideowo-politycznej jest i będzie zawsze jakość działania pojedynczego żołnierza oraz całych pododdziałów i oddziałów. Realizacja ustalonych celów warunkuje stopniowalność skuteczności kształcenia ze względu na założony wzorzec. Obliguje to, do dokładności przy określaniu celów, bowiem dokładność zawierająca odpowiedni stopień szczegółowości pozwala ocenić stopień skuteczności działań, czyli zbliżenia wyników do zamierzonego celu.

Nie ulega wątpliwości, że w procesie kształcenia chodzi o studującego słuchacza, przyszłego absolwenta, któremu wiedza ma umożliwić, ułatwić, bądź też pomóc czynić przyszłe działanie sprawnym. Oznacza to, że osiągnięte w czasie studiów "stany" absolwenta mają służyć przewidywanemu w przyszłości działaniu. Tyle tylko, że nie studujący wyznacza sobie cel, lecz uczelnia,

katedry i wojskowy nauczyciel akademicki. Gdy mówimy o stanie mamy na myśli ogół cech, przysługujących danemu obiektowi /układowi/. Nie chodzi o jakikolwiek ogół cech, składających się na osobowość, lecz taki, który stanowiąc o funkcjonalności zawodowej oficera, zawierał to co jest potrzebne w sytuacji obecnej i w przyszłości.

Składnikiem wyodrębniającym osobowość dowódcy jest wiedza, zdolności i umiejętności oraz cechy charakterologiczne, które w procesie studiów są kształtowane i rozwijane.

Cechy podmiotu działającego powinny być ujmowane w oderwaniu lecz w ścisłym związku z przewidywanym działaniem, któremu mogą służyć. Aby działanie to doprowadziło do realizacji ustalonego celu kształcenia należy zapewnić:

- odpowiedni zakres wiedzy ugruntowanej poznawczo w danym systemie;
- określone normy i dane obowiązujące w obszarze przyszłego działania;
- przewidywany rozwój systemu pracy partyjno-politycznej;
- dostateczna znajomość warunków, w jakich system pracy partyjno-politycznej powinien działać;
- wymagane dyspozycje osobowościowe absolwenta, które gwarantują realizację zadań oraz jego sprawne działanie jako oficera dowódcy.

Wyniki jakie pragnie się osiągnąć stanowią stroną działania i stąd konieczność znajomości systemu pracy partyjno-politycznej, warunków oraz form i metod jej prowadzenia przy pełnej znajomości osobowości żołnierzy. W procesie dydaktycznym zwraca się uwagę na realizację postulatu kształcenia umiejętności tj. sprawności działania w określonych warunkach oraz niesprzężenie między wiedzą, zdolnościami i cechami charakterologicznymi działającego

przy pełnym wykorzystaniu prawidłowych metod działania.

Zdaniem prof. T. Kotarbińskiego działanie umiejętne to działanie sprawne.^{5/} W sferze praktyki technicznej to zdobywanie, zbieranie i utrwalanie informacji, przetwarzanie jej i tworzenie jakościowo nowych informacji dla przewidywanego działania oraz przekazywanie tych informacji do wykonawców w postaci wytycznych, zarządzeń, rozkazów oraz instruktaży.

5/ Zob. T. Kotarbiński "Ozasadzie dobrej roboty" problemy 1963 r.
Nr 5/3 s.226.

2. Metody i formy kształcenia słuchaczy ASG WP w zakresie pracy partyjno-politycznej.

Wyodrębnienie zestawu metod, charakterystycznych dla kształcenia słuchaczy w zakresie pracy partyjno-politycznej, wynika z odrębności przedmiotu, a także z faktu ciągłego jego rozwoju oraz uzależnienia od rozwoju nauki wojennej. Ciągłość rozwoju systemu pracy partyjno-politycznej wymaga ciągłości kształcenia zarówno w trakcie wykładów, seminariów, ćwiczeń grupowych oraz samokształcenia słuchaczy.

Na pracę partyjno-polityczną przeznaczono na I roku studiów 66 godzin z tego 30 godzin wykładów, 22 godziny seminariów oraz 14 godzin ćwiczeń grupowych - szkoleniowych. Praca partyjno-polityczna na I roku studiów jest przedmiotem kierunkowym a uzyskane oceny wpływają w poważnej mierze na ogólną ocenę uzyskaną przez słuchacza.

Na II roku studiów program z tego przedmiotu obejmuje 40 godzin zajęć z tego 22 godziny wykładów, 10 seminariów oraz 8 godzin ćwiczeń grupowych. Natomiast na III roku studiów 33 godziny zajęć z tego 22 godziny wykładów, 6 godzin seminariów oraz 6 godzin ćwiczeń grupowych /por. załącznik Nr 23/.

Realizacja programu pracy partyjno-politycznej uwzględnia podstawowe przesłanki kształcenia sylwetki dowódcy i oficera sztabu - organizatora współczesnego pola walki, znawcę problematyki polityczno-militarnej oraz teorii marksistowsko-leninowskiej. Problematyka pracy partyjno-politycznej ze względu na jej ścisły związek z dowodzeniem, realizowana jest w ASG we wszystkich formach kształcenia akademickiego, a zwłaszcza w:

- 1/ wykładach, seminariach i dyskusjach;
- 2/ ćwiczeniach grupowych głównych i doskonalących;
- 3/ ćwiczeniach w terenie /dowódczo-sztabowych i szkieletowych/.

Obecnie nieco szerzej scharakteryzujemy takie formy jak: wykład studium : literatury, dyskusje i seminaria.

Podstawowym celem wykładu jest ukierunkowanie słuchaczy do głębszego i szerszego studiowania literatury z zakresu pracy partyjno-politycznej oraz przygotowanie ich do uczestnictwa w dyskusjach seminarjach a także zwrócenie uwagi na metody kształcenia umiejętności i cech charakterologicznych niezbędnych dowódcom i oficerom sztabu.

Kierunkowy charakter wykładu spełnia tym większą rolę w im wyższym stopniu odkrywa problemy występujące w przedmiocie i wskazuje na sposoby ich rozwiązywania.

Ze względu na związek wykładu z procesem kształcenia umiejętności, jego stymulujący charakter polega na:

- uzyskaniu wstępnego rezonansu zachodzącego pomiędzy przekazującym i odbierającym wiedzę poprzez ujednoczenie pojęć właściwych rozpatrywanemu przedmiotowi;
- wyjaśnianiu problemów stanowiących o istocie pracy partyjno-politycznej oraz funkcji merytoryczno-integracyjnej wraz z wynikającymi stąd następstwami;
- orientowaniu słuchaczy w literaturze fachowej i sposobach korzystania z niej.

W wykładach i seminariach rozpatrywana jest następująca problematyka:

- a/ moralno-polityczne i psychologiczne aspekty współczesnego pola walki i wynikające stąd zadania do pracy polityczno-wychowawczej na szczeblu taktycznym i operacyjnym;

- b/ wpływ broni masowego rażenia na stan moralno-psychiczny żołnierzy a szczególnie zadania do pracy związanej z zapobieganiem i likwidacją psychicznych skutków napadu BMR;
- c/system rozpoznania ogólnowojskowego i rozpoznania politycznego przeciwnika, treść indoktrynacji, struktura i zasada wojny psychologicznej oraz problemy przeciwdziałania dywersji politycznej i wojnie psychologicznej nieprzyjaciela;
- d/ treści, formy i metody pracy ideowo-politycznej w fazie osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej wojsk oraz w czasie prowadzenia różnego rodzaju działań bojowych;
- e/organizacja i prowadzenie pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych na etapie planowania i organizowania zadań, zabezpieczenia ich w toku dynamiki walki, ze szczególnym uwzględnieniem:
- ocen i wniosków / w podejmowanych decyzjach dowódczych/ sytuacji polityczno-militarnej, demograficzno-społecznej i ekonomicznej, stanu moralno-politycznego i dyscypliny wojsk własnych i przeciwnika;
 - sposobów stawiania zadań bojowych, w tym zadań do pracy politycznej i przekazywania ich podległym dowódcom i aparatowi politycznemu do wykonania;
 - organizacji zabezpieczania zadań, utrzymania współdziałania i współpracy z organem politycznym w toku rozpoznania OPEMR, OPlot, zabezpieczenia inżynierskiego, tyłowego itp;
 - dowodzenia wojskami w dynamice walki, a głównie wiązania treści pracy ideowo-politycznej z aktualną sytuacją bojową;
 - sposobów propagowania sukcesu bojowego żołnierzy i ocen skuteczności oddziaływań politycznych.

Seminarium i dyskusja - jest użyteczną formą szkolenia w zakresie pracy partyjno-politycznej umożliwiającą:

- pogłębianie wiedzy przekazywanej na wykładach i w trakcie studiowania literatury;
- kształtowanie pożądanych umiejętności i cech charakterologicznych;
- wyrabianie techniki pracy umysłowej, szukanie źródeł uzupełniania wiedzy i przygotowywania nowych materiałów;
- przygotowanie słuchacza do uczestnictwa w dyskusji oraz uzasadnionego przedstawiania argumentów, opartych na literaturze i wykorzystaniu doświadczenia do wnioskowania lub własnego osądu dotyczącego danego problemu lub zagadnienia.

Zdobywanie określonej wiedzy i umiejętności wymaga więc nie tylko wiedzy przekazywanej w wykładach i seminariach, ale umiejętności osiąganych w czasie ćwiczeń grupowych, głównych i doskonalących - opartych na jednolitym założeniu taktyczno-operacyjnym z uwzględnieniem aktualnego stanu militarno-politycznego. Wprowadzenie problematyki partyjno-politycznej do ćwiczeń jest zgodne z metodyką doskonalenia umiejętności działania politycznego stanowiącej część rozwiązań taktyczno-operacyjnych przy szerokim zastosowaniu bądź metody sytuacyjnej bądź też inscenizacji i symulacji.

3. Zajęcia grupowe - jako metoda kształcenia obejmująca m.in.

i na pewno zagadnienia szkoleniowe:

- doskonalenie i rozwijanie umiejętności działania przy rozwiązywaniu problemów złożonych;
- kształcenie umiejętności w zakresie czynności orientacyjnych, decyzyjnych i wykonawczych;
- racjonalne opracowywanie treści zadań stawianych przez dowódcę dla niższych szczebli dowodzenia i aparatu partyjno-politycznego

na poszczególnych etapach działań;

- wykorzystanie propagandy specjalnej przez dowódcę i sztab oraz aparat partyjno-polityczny w działaniach bojowych;
- organizowanie współdziałania w zakresie wymiany i obiegu informacji;
- zapewnienie współpracy aparatu partyjno-politycznego ze sztabem, rodzajami wojsk i służb;
- omawianie udziału aparatu politycznego w wypracowaniu decyzji przez dowódcę;
- planowanie i organizowanie pracy propagandowo-agitacyjnej i partyjno-politycznej po wypracowaniu decyzji;
- kontrolowanie realizacji zadań w zakresie pracy partyjno-politycznej itp.

Problemy zasygnalizowane wyżej są praktycznie rozwiązywane w czasie ćwiczeń przez słuchaczy przy zastosowaniu metody sytuacyjnej, inscenizacji symulacyjnej. Metoda symulacyjna umożliwia indywidualne kształcenie umiejętności słuchaczy w podejmowaniu decyzji pod kierunkiem wykładowcy prowadzącego ćwiczenie w oparciu o zestaw informacji zawartych w założeniu do ćwiczeń. Zespołowe przedyskutowanie przez grupę ćwiczącą problemu pozwala ustalić stopień poprawności wnioskowania przy podejmowaniu decyzji dowódczych i postawieniu zadań bojowych, w tym zadań do pracy partyjno-organizacyjnej. Przy zastosowaniu tej metody w procesie dydaktycznym chodzi o wykorzystanie wiedzy teoretycznej i zdolności myślenia abstrakcyjnego słuchaczy w rozwiązywaniu problemów modelowego prowadzenia walki. Metoda ta polega więc na analizie i ocenie konkretnej sytuacji bojowej wspólnym przedyskutowaniu możliwości, warunków i sposobów rozwiązania problemów oraz przyjęciu możliwie najtrafniejszego sposobu prze-

przewodzenia walki.

W czasie ćwiczeń dowódczo-sztabowych w szkolnym ośrodku dowodzenia oraz w terenie stosowana jest w procesie dydaktycznym metoda inscenizacji. Metoda ta polega na wdrażaniu umiejętności słuchaczy przy rozwiązywaniu sytuacji problemowej w wieloosobowej grupie szkoleniowej, przy powierzaniu każdemu członkowi grupy odpowiedniej funkcji dowódczo-sztabowej lub specjalistycznej w danym rodzaju wojsk i służb. Przy pomocy tej metody kształtowane są umiejętności w zakresie zespołowej organizacji procesu decyzyjnego, współdziałania w ramach ćwiczących struktur bojowych, zabezpieczenia działań bojowych, oraz sprawnego obiegu i przetwarzania informacji w trakcie przygotowania i prowadzenia działań bojowych.

W ostatnich dwóch latach w ćwiczeniach dowódczo-sztabowych, biorą aktywny udział słuchacze WAP, tworząc ze swego składu sekcje polityczne pułku i wydziały polityczne dywizji, które wraz ze sztabami pułków i dywizji rozwiązują poszczególne problemy w czasie ćwiczeń. Zastosowanie metody inscenizacji wymaga wyraźnego sprecyzowania kierunków doskonalenia i wnikliwego opracowania sytuacji problemowej w ćwiczeniu dowódczo-sztabowym.

Metoda inscenizacji ułatwia również dokładne określenie zadań na poszczególnych stanowiskach dowódczych, sztabowych, rodzajów wojsk i służb, a także politycznych.

W trakcie ćwiczeń szeroko stosowana jest również metoda symulacyjna ściśle związana z wyżej omawianymi metodami, a polegająca na pełnym przybliżeniu sytuacji problemowej do warunków bojowych rozgrywanych w konkretnej sytuacji i terenie. Przykładem stosowania tej metody są gry wojenne, ćwiczenia szkieletowe z wykorzystaniem środków łączności. Struktura tych ćwiczeń jest bardzo złożona i przybliżona do działań na współczesnym polu walki. Wymaga więc

dużego nakładu środków, oprócz sensownych założeń taktyczno-operacyjnych i partyjno-politycznych ułatwia jednocześnie kształcenie praktycznych umiejętności przez stwarzanie sytuacji bojowych rozgrywanych na określonym szczeblu dowodzenia. Umożliwia zarazem pogłębione rozwiązywanie problemów w warunkach wykorzystania techniki bojowej, środków informatyki, oprócz rdzennych zagadnień decyzyjnych i podnoszenia systemu dowodzenia w walce. Należy dodać, że są to typowe metody kształcenia umiejętności słuchaczy w przypadkach kompleksowego rozwiązywania zagadnień organizowania i prowadzenia pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych.

W strukturze każdego ćwiczenia organizowanego w procesie studiów uwzględniona jest następująca tematyka:

- a/ sytuacja polityczno-militarna;
- b/ sytuacja demograficzno-społeczna;
- c/ sytuacja ekonomiczna;
- d/ wartości moralno-psychiczne wojsk nieprzyjaciela;
- e/ stan moralno-polityczny, psychiczny i dyscyplina wojsk własnych.

Zagadnienia powyższe wprowadzone do ćwiczeń stanowią istotną podstawę wypracowania wniosków i propozycji do podejmowanych decyzji. Na podkreślenie zasługuje również fakt, że w ASG możliwości doskonalenia i pogłębiania problemów pracy partyjno-politycznej w czasie ćwiczeń są bardzo szerokie. Zgodnie z programem studiów prowadzone są następujące formy ćwiczeń:

a/ ćwiczenia grupowe do których zalicza się:

- ćwiczenia grupowe obejmujące wszystkich ćwiczących występujących w jednej roli, na sali lub w terenie;
- ćwiczenia grupowe z elementami gry wojennej;
- ćwiczenia grupowe z wykorzystaniem pociągu lub transportu samochodowego;

- ćwiczenia sprawdzające /kontrolne/;

b/ ćwiczenia dowódczo-sztabowe a mianowicie:

- gry wojenne prowadzone w pomieszczeniach szkolnego ośrodka dowodzenia ze środkami lub bez środków łączności, mające charakter jedno lub dwustronny, jedno lub wieloszczeblowy;

- ćwiczenia szkieletowe z wojskami lub elementami ugrupowania bojowego.

c/ podróże polowe obejmujące:

- podróż polową taktyczną lub operacyjną;

- podróż polową wojskowo-historyczną;

- podróż polową wojskowo-geograficzną.

d/ ćwiczenia z wojskami a mianowicie;

- taktyczne - prowadzone z pododdziałami, oddziałami i związkami taktycznymi /udział w nich słuchaczy/;

- manewry - prowadzone na szczeblu operacyjnym.

e/ ćwiczenia z wojskami ze strzelaniem amunicją bojową i musztrą bojową /głównie w czasie praktyk/.

Analizując prezentowane rodzaje ćwiczeń dochodzi się do wniosku, że ich przydatność w zakresie prowadzenia i doskonalenia pracy partyjno-politycznej jest bardzo duża. Ćwiczenia umożliwiają bowiem wprowadzenie problematyki partyjno-politycznej do organizacji procesu decyzyjnego przez osobę spełniającą określoną funkcję kierowniczą /zastępca dow. pułku ds. politycznych czy szef wydziału politycznego/. Dają również możliwość wykorzystania wiedzy o przeciwniku, o terenie i wojskach własnych do prawidłowego podjęcia decyzji. W czasie ćwiczeń jest miejsce na łączenie teorii z praktyką, oraz interdyscyplinarne podejście do rozwiązywanych zagadnień pola walki.

5. Interdyscyplinarne uwarunkowania pracy partyjno-politycznej z uwagi na cele kształcenia taktyczno-operacyjnego.

Od 1973 r. w Katedrze Sztuki Operacyjnej oraz Katedrze Taktyki i innych katedrach specjalistycznych problematyka wysokiego stanu moralno-politycznego i dyscypliny jest uwzględniona w procesie szkolenia taktyczno-operacyjnego i systematycznie ujmowana - jako jedna z podstawowych zasad sztuki operacyjnej i taktyki.

W naszym przekonaniu włączenie tych zagadnień do zasad sztuki wojennej nie tyle podnosi ich rangę, która zawsze była wysoka, ile jeszcze mocniej zobowiązuje do uwzględnienia tej szczególnie ważnej problematyki w każdym taktyczno-operacyjnym działaniu i pracy dowódcy oraz oficera sztabu a także we wszystkich przedsięwzięciach dydaktyczno-wychowawczych, oraz w działalności naukowo-badawczej uczelni. Zasada ta stosowana w praktyce stanowi podstawę racjonalnego realizowania wszystkich innych zasad sztuki wojennej. Jest to uzasadnione m.in. tym, że ocena i wyciąganie wniosków ze stanu moralno-politycznego stanowią integralny element podejmowania każdej decyzji dowódców, oraz są wielce przydatne w działalności i pracy oficerów sztabów, szefów i oficerów rodzajów sił zbrojnych i wojsk oraz służb.

We współczesnych warunkach urzeczywistnienie każdego zamiaru dowódcy i jego decyzji - od najniższego do najwyższego szczebla dowodzenia - coraz bardziej uzależnione jest od właściwego zrozumienia, zorganizowania i precyzyjnego oraz wysoce zaangażowanego a także w pełni świadomego wykonania zadań taktyczno-operacyjnych przez różne zespoły sztabowe i zespoły różnorodnych specjalistów. I pomimo niekwestionowania nieustannie wzrastających już dziś ogromnych możliwości współczesnej broni i techniki wojskowej oraz ich wpływu na rozstrzygnięcie zasadniczych problemów gotowości

bojowej wojsk, jak również problemów walki, bitwy i operacji - należy z całą mocą podkreślić, że równocześnie wzrasta i wzrastać będzie rola człowieka, żołnierza świadomego politycznych celów i zadań, które realizuje w ramach swojego pododdziału, oddziału, związku taktycznego lub operacyjnego, żołnierza o wyjątkowo wysokim zdyscyplinowaniu i odporności psychicznej, doskonale przygotowanego pod względem ogólnym i fachowym.

Właściwe i mistrzowskie wykorzystanie współczesnej techniki bojowej i skomplikowanego sprzętu wojskowego może być powierzone tylko żołnierzowi myślącemu, wysoce zdyscyplinowanemu, odznaczającemu się wysokim morale i głęboką świadomością polityczno-społeczną. Problemy te nabierają szczególnej wartości w warunkach wojny przy obustronnym zastosowaniu broni rakietowo-jądrowej, której skutków zwłaszcza w sferze psychologicznej, trudno przewidzieć. Jedno wszakże jest absolutnie pewne, że wytrwałość, wysoki stan moralno-polityczny i dyscyplinę składu osobowego wojsk / i to na każdym szczeblu dowodzenia/ - w obliczu ogromnych zniszczeń i strat, jakie może spowodować użycie współczesnych rodzajów broni - trzeba umiejętnie kształtować i zawsze doskonalić. Wyżej omawiane problemy są treścią pracy nie tylko katedry nauk społeczno-politycznych ale również wszystkich katedr akademickich.

Uwzględnia się również i to, że rozmiary skutków uderzeń jądrowych są pogłębiane przez ciągłe i planowe oraz wyrafinowane stosowanie wojny psychologicznej, która atakuje psychikę żołnierza, wyolbrzymia i potęguje rozmiary fizycznych skutków uderzeń wojsk i uderzeń ogniowych. Specjaliści od wojny psychologicznej zaliczają jej skutki do jednego z głównych czynników walki o przewagę. Właściwie widzą oni dwa główne kierunki walki o przewagę.

- pierwszy o przewagę w sferze psychologicznej;
- drugi o przewagę w sferze technologicznej.

W świetle dotychczasowych doświadczeń i prognoz należy oczekiwać że walka o przewagę w aspekcie moralno-politycznym i psychologicznym będzie miała nie mniejsze, a często decydujące znaczenie o uzyskanie przewagi ogólnej, zarówno w okresie przygotowania, jak i prowadzenia walki i operacji.

Podkreślić w związku z tym należy, że wysoki stan moralno-polityczny i dyscyplina każdego żołnierza ma zawsze istotny wpływ nie tylko na obraz zewnętrzny pododdziału i oddziału, związku taktycznego i operacyjnego, lecz zarazem stanowi o wewnętrznym duchu bojowym wojsk, wyraża decydujący element ich gotowości bojowej oraz możliwości taktyczno-operacyjnego działania zapewniającego wykonanie zadania bojowego. Podnoszenie roli dyscypliny zespołowego działania zgodnie z wolą dowódcy jest ważnym składnikiem pracy partyjno-politycznej prowadzonej przez dowódców i aparat partyjno-polityczny. Wysoki stan moralno-polityczny i dyscyplina, ujmowana jako zasada sztuki wojennej, odgrywa coraz większą rolę w utrzymaniu gotowości bojowej. Dlatego też przy jej podtrzymywaniu i odtwarzaniu, jeśli zostanie naruszona, biorą udział dowódcy i ich sztaby oraz aparat partyjno-polityczny na wszystkich szczeblach dowodzenia.

Z tych względów w akademickiej praktyce szkoleniowej, zwłaszcza w ćwiczeniach grupowych, zajęciach dowódczo-sztabowych i ćwiczeniach szkieletowych do kształtowania wysokiego stanu moralno-politycznego i dyscypliny zobowiązuje się ćwiczących poprzez tworzenie odpowiednich sytuacji /wkomponowanych w sytuację taktyczną lub operacyjną/. Wymaga się też odpowiednich ocen i wniosków w tym względzie od każdego dowódcy i oficera sztabu. Problem ten jest

elementem pracy w działalności taktyczno-operacyjnej ćwiczących zespołów. W celu ukierunkowanego i zintegrowanego wykonywania obowiązków w ramach tej działalności, łączymy jej treść z całym systemem realizacji zamierzeń związanych z wypracowaniem i wykorzystaniem decyzji dowódcy oraz działalnością organizacyjno-planistyczną sztabu. Dla pogłębienia tego rodzaju działalności organizowane są również ćwiczenia szkieletowe przy pełnej obsadzie sekcji politycznej i wydziału politycznego przez słuchaczy WAP. Spostrzeżenia i doświadczenia zebrane w czasie takich ćwiczeń potwierdzają słuszność założeń i metodyki podejścia systemowego do rozwiązywania problemów pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych.

Podczas wypracowania decyzji zarówno w okresie przygotowania jak i prowadzenia walki lub operacji wnioski opracowane przez aparat partyjno-polityczny dotyczące głównie utrzymania wysokiego stanu moralno-politycznego i dyscypliny w wojskach własnych oraz wnioski dotyczące sposobów obniżania tych wartości po stronie nieprzyjaciela powinny wynikać z celu walki i operacji, analizy zadania i oceny sytuacji, stanowią też integralny element formułowanego zamiaru i decyzji.

Ćwiczący słuchacze pod kierownictwem wykładowców równolegle rozwiązują problemy partyjno-polityczne i taktyczno-operacyjne. W oparciu o uzyskane wspólne doświadczenia można wysunąć stwierdzenie, że w wyniku dokonanych analiz oraz ocen "politycznych" i taktyczno-operacyjnych ustala się dopiero kierunki właściwego działania ideowo-wychowawczego dowódców, oficerów sztabu i aparatu partyjno-politycznego, a także precyzuje się formy i metody odpowiedniego działania na wojska własne i przeciwnika. Na podstawie takich analiz i ocen aparat partyjno-polityczny /sekcja, wydział, zarząd/ opracowują plany działania politycznego, a dowódcy i zastępcy do.

politycznych stawiają podwładnym zadania do prowadzenia pracy partyjno-politycznej na określony etap działania podległych wojsk. Praktyka powyższa umożliwia realizację problematyki działania ideowo-politycznego z uwzględnieniem interdyscyplinarnych założeń nauki wojennej i pracy partyjno-politycznej. Wszystkie przedsięwzięcia i zamierzenia ideowo-polityczne i taktyczno-operacyjne wynikające z konkretnej sytuacji taktyczno-operacyjnej zapewniają wysoki stan moralno-polityczny oraz w formie ustaleń wykonawczych skuteczną realizację zamiaru w osiągnięciu celu walki i operacji.

Podobnie ideowo-polityczne i psychologiczne oddziaływanie na ludność w rejonie działań oraz wojska nieprzyjaciela jest umiejętnie łączone z rzeczywistym taktyczno-operacyjnym działaniem zarówno wojsk własnych, jak i przeciwnika.

Wydaje się, że uzyskane wnioski w tym względzie, zwłaszcza wynikające z licznych ćwiczeń na I, II i III kursie oraz gier wojennych wskazują, że taka metoda przygotowania i prowadzenia pracy partyjno-politycznej jest właściwa i wielce pouczająca. Pozwala ona jednocześnie zdobywać cenne doświadczenia do dalszej dydaktyczno-wychowawczej i naukowo-badawczej pracy.

Godzi się podkreślić, że nie mało wniosków uzyskał autor z prac dyplomowych, w których obok problemów taktyczno-operacyjnych rozważano problemy pracy partyjno-politycznej. Warto przy okazji przypomnieć tezę zweryfikowaną przez autora w praktyce ćwiczebnej, że włączanie problematyki pracy partyjno-politycznej do pracy dowódcy pułku, dywizji i armii podczas gry wojennej i ćwiczeń zmuszało często dowódcę i cały sztab do zasadniczej zmiany uprzednio powziętej decyzji, i uwzględnienia w jej treści realiów zarysowanych w sytuacji politycznej i psychologicznej. Na uwagę zasługuje również i to, że w treściach jednolitych tez operacyjno-

strategicznych i operacyjnych obejmujących wszystkie ćwiczenia prowadzone w naszej uczelni uwzględniona jest problematyka pracy partyjno-politycznej. Bogactwo tła i wydobywanie z niego treści do działalności ideowo-politycznej, psychologicznej oraz wiadomości o terenie i przeciwniku jak również o wartościach bojowych własnych wojsk jest dużym elementem kształcącym. Materiały do ćwiczeń obejmują różne informacje a przede wszystkim:

- szerokie wiadomości o nieprzyjacielu jego wojskach i dowódcach;
- społeczno-polityczną i demograficzną charakterystykę terenu działań;
- ustalone przez wyższego przełożonego zadania do pracy ideowo-wychowawczej;
- charakterystykę wojsk własnych i ich możliwości;
- wiadomości o kierunkach i treści wojny psychologicznej;

W rozwiązywaniu trudnych problemów działania politycznego nie można pozwolić na najmniejsze uproszczenia, szczególnie w procesie dydaktycznym, tym bardziej, że w procesie tym chodzi o to, by wszyscy absolwenci byli przekonani, że aktywność działania wojsk mogą zwiększyć tylko żołnierze. Może się zdarzyć, że najnowocześniejsza technika i organizacja wojskowa nie zostaną zweryfikowane w działaniu praktycznym, jeżeli nie uzyskają wsparcia ze strony czynnika humanistycznego. Żołnierze muszą nie tylko znać nowoczesną technikę i organizację, umieć wykorzystywać ich możliwości, ale także chcieć i móc poznać oraz właściwie wykorzystywać je. W tym "chcieć, umieć i móc" tkwią potężne rezerwy humanistyczne. Trzeba je racjonalnie wykorzystywać, zmierzyć i porównywać z konkretnie osiąganymi wynikami działania wojsk. Gdy kadra nauczy się doceniać rezerwy tkwiące w żołnierzach, gdy będzie je umiejętnie mierzyć i konfrontować z osiągniętymi korzyściami-

wówczas rozumie go głębi potrzebę kształtowania morale żołnierzy. Każdy przełożony a zwłaszcza dowódca i oficer polityczny stoi przed koniecznością dokonania analizy i oceny faktycznych nastrojów żołnierzy jak również warunków społecznych i moralno-politycznych oraz stanu postaw i stosunków międzyludzkich, które rzutują na jakość wykonywania zadań bojowych. Wymaga to uwzględniania wiedzy, zwłaszcza z zakresu dyscyplin zintegrowanych z pracą partyjno-polityczną.

W publikacjach i czasopiśmie wojskowych zwraca się uwagę na to, że wiele dyscyplin szczegółowych zarówno wojskowych jak i społecznych, wywodzących się z nauk systemowych może pełnić rolę pomocniczą w stosunku do teorii pracy partyjno-politycznej, a także wyraża się przekonanie o obustronnych korzyściach, jakie z tych względów mogą wynikać. Przekonanie to oparte jest na przesłance, że rozwój wielu dyscyplin szczegółowych był jednak szybszy niż rozwój teorii pracy partyjno-politycznej. Poszukując powiązań teorii pracy partyjno-politycznej z innymi dyscyplinami wykorzystano niejako naturalne związki psychologii, pedagogiki, socjologii, taktyki, sztuki operacyjnej, teorii dowodzenia, teorii organizacji i kierowania z matematyczną i psychologiczną teorią decyzji, a także z ilościową i jakościową teorią informacji oraz informatyką. Wymienione dyscypliny obejmują bardzo rozległy obszar problemów oraz zasad teoretycznych i praktycznych, wśród których na szczególną uwagę zasługują:

- ogólne zasady skutecznego działania i oddziaływania;
- zasady, formy i metody organizacji systemów działania;
- zasady i metody optymalizacji procesów organizacyjnych działania;
- formy i metody/ jakościowe i ilościowe/ oceny stanu moralno-psychicznego oraz sposoby pobudzania ludzi do działania.

Szczególnie dostrzegalnym miernikiem rozwoju pracy partyjno-politycznej i badań systemowych jest powiązanie tego przedmiotu z naukami wojskowymi, psychologicznymi, socjologicznymi, ekonomicznymi a także teorią organizacji i kierowania.

W naukach wojskowych występują trzy poziomy dyscyplin, które ściśle wiążą się z wojną:

- 1/dyscypliny zajmujące się bezpośrednio i tylko wojną - inaczej mówiąc walką zbrojną /np.taktyka, sztuka operacyjna/;
- 2/dyscypliny wchodzące zarówno w zakres innych nauk jak i zakres szeroko rozumianej nauki wojennej /np.psychologia i socjologia wojsk, ekonomika wojenna/;
- 3/dyscypliny pośrednio związane z przedmiotem nauki wojennej, będące przede wszystkim elementami innych nauk /np.teoria organizacji i zarządzania/.Systematyczna wiedza z zakresu tego rodzaju dyscyplin ma istotne znaczenie dla racjonalnych prognoz i przewidywań.

Przewidywania dotyczące przyszłego pola walki pozwalają na stwierdzenie, że przyszłe działania bojowe charakteryzować się będą jeszcze większą różnorodnością sposobów prowadzenia walki, gwałtownymi zmianami rodzajów i form działań bojowych, rosnącym zespoleniem zaczepnych i obronnych form walki, na lądzie i w powietrzu, a także wzrostem znaczenia siły ogniowej, ruchliwości i manewru wojsk, wyraźnym skracaniem czasu przeznaczanego na planowanie i organizację działań, wzrostem znaczenia lotnictwa i śmigłowców uzbrojonych, obrony przeciwlotniczej, walki radioelektronicznej, rozpoznania oraz materiałowo-technicznego zabezpieczenia oraz intensywnością oddziaływania walki psychologicznej. W tym wszystkim występuje człowiek z jego obciążeniami i stresami.

Wszystkie wymienione zjawiska pozwalają na stwierdzenie, że w nauce wojennej niejako "akumulują się" podstawowe osiągnięcia

nauk przyrodniczych i społecznych, technicznych oraz tzw. nauk systemowych. Badania systemowe w naukach wojskowych muszą spełniać pewne wymogi"... problematyka obronna jest tak wielowarstwowa, tak społeczno-politycznie i ekonomiczno-technicznie uwarunkowana, że nie ma właściwie dziedziny nauki, która by w stopniu bezpośrednim lub pośrednim nie miała dla niej istotnego znaczenia, nie byłaby użyteczna w przygotowaniu państwa i jego sił zbrojnych do obrony.^{6/}

W związku z tym należy podkreślić, że każdy współczesny dowódca i oficer sztabu powinien traktować na równi problemy nauczania i doskonalenia rzemiosła wojskowego oraz złożone kwestie wychowania żołnierzy. "Wbrew pozorom - jak stwierdził Minister Obrony Narodowej Genrał W. Jaruzelski - bowiem współczesna technika bojowa, chociaż potęguje skutek wszelkiego działania, to nie wyręcza przez to człowieka lecz na odwrót narzuca ona wyższą odpowiedzialność i ostrzejsze napięcie, egzekwuje większy psychiczny a częstokroć także i fizyczny wysiłek. Współczesna technika bojowa osiągnąć może najwyższą wydajność w rękach doskonale przygotowanego, ale jednocześnie ideowego, politycznie mądrego i świadomego swych zadań człowieka. Takiego człowieka doskonalili nasz partyjny system szkoleniowo-wychowawczy.^{7/}

Zwiększenie się obszaru działań bojowych i rozwój środków walki wymagają kształcenia określonych cech osobowości przyszłych dowódców i oficerów sztabu, takich jak: wyobraźnia, umiejętność racjonalnego przewidywania i działania z uzasadnionym ryzykiem. Tego rodzaju cechy będą w przyszłości rzutowały na efektywność i jakość ich działania i postępowania. Z tych to przesłanek wy-

6/ Zob. W. Jaruzelski - Wkład nauki polskiej do rozwoju obronności kraju. Myśl Wojskowa Nr 1/348/1974 r.

7/ Zob. W. Jaruzelski - Wystąpienie na VIII Zjeździe PZPR.

wynikają wytyczone do kształcenia słuchaczy w zakresie pracy partyjno-politycznej, a zwłaszcza w zakresie rzeczowości, operatywności, zdolności do przewidywania oraz umiejętności podejmowania odpowiednich środków profilaktycznych. Należy dodać, że problem kształtowania motywów ludzkiego działania był zawsze nieodłączną funkcją pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych. Warto podkreślić, że wyobraźnia i to bardzo rozwinięta, jest szczególnie potrzebna dowódcy, oficerowi sztabu - zwłaszcza w czasie podejmowania decyzji^{8/}, organizowania współdziałania, zabezpieczenia działań wojsk oraz planowania walki, jak również przewidywania form i sposobów zachowań ludzi w czasie wykonywania zadania bojowego przez podwładnych. Jan Szczepański podkreśla, że "Wyobraźnia jest zdolnością najbardziej ludzką i nie waham się przypisać jej większą rolę niż intelektowi, tworzącemu naukę i technikę ... Od sprawności siły wyobraźni zależy powodzenie każdego praktyka".^{9/}

Przewidywanie sposobów zachowania się człowieka w sytuacji trudnej oraz wpływanie na jego sposób działania również jest możliwe dzięki wyobraźni. Dzięki wyobraźni dowódca - oficer sztabu może przewidzieć, że wydarzenia nowe, nieznane będą rzutowały w poważnej mierze na sposoby zachowania się ludzi. Dlatego też każdy oficer musi zdawać sobie sprawę z tego, że postawy żołnierzy będą różne i przewidzieć sposób oddziaływania na nie. W procesie studiów w ASG realizowany jest postulat, by absolwent nie tylko posiadał dużą wiedzę taktyczno-operacyjną ale również społeczno-polityczną oraz opanowaną metodologię prowadzenia działalności ideowo-

8/ Kozielecki J. -Psychologiczna teoria decyzji, W-wa 1977,II wyd.

9/ Szczepański J. -Wyobraźnia, okno do innego świata - Polityka Nr 10 1977r.

politycznej i wychowawczej z ludźmi w oparciu o wiedzę psychologiczno-socjologiczną oraz historyczną i ekonomiczną.

Zainteresowania autora niniejszej rozprawy koncentrowały się wokół problemu efektywności systemu pracy partyjno-politycznej prowadzonej podczas działań bojowych oraz zmierzały do uzyskania odpowiedzi na bardzo ogólne sformułowane pytanie: w jaki sposób zasadnicze cechy systemu pracy partyjno-politycznej wpływają na osiąganie zamierzonych celów działania? Wynika stąd konieczność traktowania pracy partyjno-politycznej jako interdyscyplinarnego przedmiotu studiów i efektywnego jej prowadzenia co powinno znaleźć wyraz w skutecznym działaniu ludzi. W procesie studiów w ASG szczególne miejsce zajmuje kształcenie wysoko kwalifikowanych kadr dowódczo-sztabowych odpowiednio przygotowanych do sprawnych działań, a zwłaszcza do szybkiego orientowania się w złożonych warunkach przyszłego pola walki, podejmowania właściwych decyzji i umiejętnego wcielania ich w życie jak również do umiejętnego prowadzenia pracy partyjno-politycznej/i skutecznego oddziaływania na pozytywne ocenianie ludzi/ w każdej sytuacji bojowej. W oparciu o metodologię marksistowsko-leninowską można stwierdzić, że praca partyjno-polityczna to wszechstronne kształtowanie pożądanych postaw i zachowań żołnierzy niezbędnych do wykonania zadań na przyszłym polu walki, czemu może służyć systemowe działanie i oddziaływanie na żołnierzy.

4. Niektóre warunki sprawności funkcjonowania systemu pracy partyjno-politycznej

Realizowany program z pracy partyjno-politycznej w Akademii Sztabu Generalnego Wojska Polskiego sprzyja jak się wydaje rozwijaniu i kształceniu tych umiejętności, które są niezbędne dowódcy i oficerowi sztabu w rozwiązywaniu przyszłych złożonych

problemów w walce zbrojnej. Wychodzi się z założenia i podkreśla w procesie dydaktycznym, że zasadnicza rola w zapewnieniu funkcjonowania systemu pracy partyjno-politycznej przypada dowódcom - organizatorom walki zbrojnej oraz zastępcom do spraw politycznych, którzy są bezpośrednimi organizatorami i realizatorami pracy polityczno-wychowawczej i partyjnej. Z tego też względu uważa się, że od jakości przygotowania absolwentów, stylu ich pracy, umiejętności podejmowania decyzji i szybkiego wcielania jej w życie zależy w dużej mierze system pracy partyjno-politycznej - realizowanej przez nich w działaniach bojowych. System jest sprawny wówczas gdy prawidłowo funkcjonuje w praktycznym działaniu. Sprawność jest funkcją systemu, który pozwala orzekać o przydatności pracy polityczno-wychowawczej.

Przy ocenie skuteczności działania oceniającego interesuje zwykle tylko stopień osiągnięcia celu. "Nie bierzemy wcale pod uwagę ani kosztów działania, przewidywanych ofiar, ani żadnych innych skutków ocenianych negatywnie".^{10/}

Aby system pracy partyjno-politycznej mógł należycie funkcjonować powinny mu przysługiwać takie właściwości jak: niezawodność, elastyczność, operatywność, racjonalność. Niezależność systemu pracy partyjno-politycznej wyraża się w takim oddziaływaniu na żołnierzy, by prawidłowo wykonywali swoje obowiązki w sytuacjach trudnych i krytycznych. Warunkiem niezawodności tego systemu jest ciągłość pracy partyjno-politycznej, czyli zapewnienie możliwości sprawnego jej prowadzenia i intensyfikowania nawet w najtrudniejszych warunkach. Chodzi bowiem o to, by utrzymać inicjatywę

10/ Tamże str.224.

w oddziaływaniu i pobudzaniu ludzi do działań, wyzwalać ich wewnętrzne predyspozycje i utrzymywać aktywnie zaangażowane postawy żołnierzy.

Elastyczność pracy partyjno-politycznej polega na umiejętności dowódców, aparatu partyjno-politycznego i aktywu w zakresie stosowania takich form i metod oddziaływania na żołnierzy które wpływają na utrzymanie wysokiego stanu moralno-politycznego i odporności psychicznej wojsk oraz dostosowanie treści pracy polityczno-wychowawczej do zmieniających się zadań bojowych. Charakterystyczną cechą przyszłych działań bojowych jest ich ciągłość i krańcowe napięcia sił fizycznych oraz psychicznych. Stąd nasuwa się wniosek, by umieć " tak zużytkować rozporządzalną energię, aby starczyło energii na wszystko."^{11/}

Dlatego też dobór oraz elastyczne stosowanie odpowiednich form i metod w działalności polityczno-wychowawczej powinno być podporządkowane zasadom sprawnego działania, których przestrzeganie ułatwia wykonanie zadań bojowych.

Operatywność polega na odpowiednio szybkim dostosowaniu treści pracy polityczno-wychowawczej do stawianych zadań oraz umiejętnym uruchamianiu sił i środków niezbędnych do ich realizacji i aktywnym działaniu wszystkich szczebli dowodzenia poprzez samodzielne i twórcze rozwiązywanie powstających problemów. Cecha ta jest uzależniona zarazem od prawidłowego doboru sposobów działania, przy jednoczesnym minimalizowaniu czasu m.in. poprzez modyfikację i wykorzystanie odpowiednich metod działania. Wymaga to ciągłego śledzenia rozwoju kierunków i treści pracy partyjno-politycznej

11/ T.Kotrabiński - Traktat o dobrej robocie. W-wa 1975 r.
Ossolineum. s. 387.

oraz ich niezwłocznego wykorzystania.

Racjonalność w pracy partyjno-politycznej oznacza postępowanie i działanie oparte o wiedzę i umiejętności metodologiczne, wytrwałość i zaradność w zakresie treści i form oddziaływania na ludzi. W praktyce wyraża się to w realizacji planowanych przedsięwzięć szczegółowych przy minimalizacji czasu a jednocześnie w ścisłym egzekwowaniu zaplanowanych treści.

Nasylenie prawdopodobnych obszarów, rejonów i kierunków działań ludzmi i techniką bojową wraz z warunkami środowiskowymi, społecznymi i demograficznymi należy traktować jako komponenty stanowiące podstawę do podejmowania decyzji i planowania walki. Powstałe warunki na danym obszarze działań mogą być mniej lub bardziej wiarygodne / dane pewne i pełne lub nie pełne i nie pewne/. Nasuwa się pytanie - jak powinni działać dowódcy, sztaby i aparat partyjno-polityczny aby obraz danego obszaru działań był pełny, jak uzupełniać informację i ich wiarygodność, by racjonalnie spełniały one podstawowe funkcje. Jest to istotne ponieważ prawidłowe planowanie i realizacja przedsięwzięć uzależnione są od umiejętności organizowania sposobów zdobywania informacji oraz właściwego wykorzystania posiadanej wiedzy o danym obszarze działań wojsk własnych i przeciwnika oraz wpływie terenu działań na przebieg walki. Tej wiedzy uczy się kadra LWP w okresie pokojowego szkolenia na poligonach oraz w szkołach i uczelniach, w tym również i w ASG.

W praktyce zachodzi bezwzględna konieczność kojarzenia zdobytych informacji z posiadaną wiedzą i wyobraźnią, która w tym przypadku stanowi uzupełnienie informacji. Prawidłowe i przemyślane prowadzenie pracy partyjno-politycznej w przyszłych działaniach bojowych wymaga więc kształcenia wśród słuchaczy wyobraźni i zdol-

ności przewidywania rozwoju sytuacji i sposobów zachowania się walczących wojsk. W procesie szkolenia akademickiego dowódców i oficerów sztabu z zakresu pracy partyjno-politycznej zwraca się uwagę na kształcenie umiejętności zbierania i gromadzenia oraz wykorzystywania informacji niezbędnych do planowania pracy wychowawczej. Nagromadzone treści stanowią tworzywo do działalności ideowo-wychowawczej dowódców do organizowania i prowadzenia szeroko pojętej pracy partyjno-politycznej w określonych etapach walki zbrojnej.

W działalności polityczno-wychowawczej udział biorą wszyscy, co stanowi system oddziaływania odpowiedniego na podwładnych prowadzonego przez dowódców, oficerów politycznych i sztaby oraz aktyw partyjno-młodzieżowy.

Takie ujęcie pozwala stwierdzić, że system pracy partyjno-politycznej to skoordynowany wewnętrznie i posiadający określoną strukturę, układ treści, metod /sposobów/ działania i wykonywania złożonych czynności, jak również całokształt zasad organizacyjnych oraz ogół norm i reguł obowiązujących /stosowanych/ w dziedzinie wychowania wojskowego. To całościowy i uporządkowany zespół zadań powiązanych ze sobą określonymi stosunkami - warunkujący wzajemną zależność między wszystkimi elementami działania realizowanego przez dowódców, oficerów sztabu, aparatu partyjno-politycznego, organizacji partyjnych i młodzieżowych oraz aktywu i wszystkich żołnierzy danej jednostki wojskowej.

Praca partyjno-polityczna w strukturze kierowania i dowodzenia dotyczy tych czynności które wpływają na jakość działań a jej celem jest przygotowanie żołnierzy do pełnej i świadomej realizacji podjętej decyzji bojowej. W tym kontekście działanie polityczno-wychowawcze jest podporządkowane zasadniczej uprawie

tj. prawdziwemu i dokładnemu wykonaniu zadania bojowego.

W systemie pracy partyjno-politycznej, prowadzonej w toku działań decyzje organizacyjne, propagandowo-agitacyjne dotyczą głównie planowania oraz koordynacji działań ideowo-wychowawczych wśród stanów osobowych prowadzonych przez dowódców, aparat partyjno-polityczny oraz aktyw partyjno-młodzieżowy - w różnych sytuacjach przyszłego pola walki. Praca partyjno-polityczna należy do rodzajów działalności, mających bezpośredni wpływ na kształtowanie postaw i zachowań żołnierzy, sprzyjających wykonaniu zadania bojowego. Umożliwia ona również sterowanie posiadanym przez dowództwo zachowanie m.in. postępowaniu żołnierzy i całych kolektywów żołnierskich w określonych sytuacjach przyszłego pola walki. Dlatego też organa zobligowane do prowadzenia pracy partyjno-politycznej powinny dążyć do zapewnienia jej wysokiego stopnia skuteczności. Praca ta jest skuteczna wówczas, gdy wszystkie jej elementy systemowo ujmowane będą zmierzały do realizacji wspólnego celu, jakim jest sprawne działanie ludzi skierowane na wykonanie zadania bojowego. Zarazem istotne jest zapewnienie zgodności działania ludzi "społecznymi wzorami współżycia i współdziałania, dotyczącymi: stopnia organiczności danego zespołu, podporządkowania w jego ramach jednych ludzi innym ludziom, godzenia dobra partykularnego z dobrem ogólnym, struktury rozwoju zespołu, wzajemnych stosunków między nimi oraz innymi zespołami. 12/

12/ Przydatność prakseologicznej aparatury pojęciowej dla poszczególnych dyscyplin naukowych. Warszawa 1964 rok, PAN s.75.

Wiemy, że każda działalność zespołowa jest warunkowana określonym celem. "Aby zespół był organiczny, trzeba by przyświecał całości jego działań jakiś cel, a tym bardziej jest zespół organiczny pod tym względem, im mniej zawiera działań z tym celem czy to rzeczowo, czy to internacjonalnie niezgodnych, a pośród zgodnych z nim, im mniej zawiera działań ze względu na ten cel czy to rzeczowo, czy to intencjonalnie obojętnych... A pośród zespołów zjednoczonych subiektywnie lub obiektywnie wspólnym celem - bywają zespoły lepiej lub gorzej zgrane i takie, których członkowie intensywniej lub wyłączeniżej albo też mniej wyłączeniżej przyczyniają się do takiego celu.^{13/}

Dlatego też należy zapewnić warunki umożliwiające indentyfikowanie celu podmiotu z celem organizacji. To wymaga znajomości podstawowych potrzeb każdej jednostki ludzkiej w zakresie motywów jej działania, ponieważ obok pobudzania do działania opartego na formalnej mocy władzy stanowi ważny składnik wyzwalańa pozytywnej motywacji zachowań podwładnych. W działaniach bojowych potrzeby ludzkie zredukowane są do minimum, mimo to ich zaspokojenie wpływa na jakość działań. Stąd konieczność ich uwzględniania. Potrzeby kształtujące się pod wpływem życia wojskowego w warunkach wojny i odpowiednio zaspokojone mogą być umiejętnie wykorzystywane w celu powodowania działań pozytywnie ocenianych. Chodzi tu m.in. o potrzeby bezpieczeństwa, asocjacje. Potrzeba bezpieczeństwa uaktywnia się bardziej od innych w warunkach zagrożenia. Rozbudzanie potrzeb, wywołujący ciągły wzrost emocjonalnego zaangażowania w działaniach ludzi może być nieograniczone.

13/ T.Kotarbiński -Traktat o dobrej robocie. s. 96.

Istotne zadanie do spełnienia ma w tym zakresie praca partyjno-polityczna, jeżeli stanowić będzie "działanie zmierzające do spowodowania działania innych ludzi zgodnego z celem tego, kto nim kieruje".^{14/} F.Engels podkreślał, że "żadna działalność wspólna nie jest możliwa bez narzucania komuś walki ideowej z zewnątrz, tj. bez autorytetu władzy"^{15/}. Źródłem wszelkiego sukcesu w działaniu zespołowym jest dobrowolne podporządkowanie się ludzi kierownikowi zależnie od autorytetu rzeczywistego, który wynika z pozytywnych cech charakterologicznych, wiedzy, doświadczenia oraz racjonalnego działania zmierzającego do osiągnięcia celu, np. przez dowódcę, pracowników aparatu politycznego i kierowanych przez nich podwładnych.

W warunkach walki zbrojnej ludzie działają pod wpływem ciągłego zagrożenia ich życia i dlatego są oni zarówno podmiotem jak i przedmiotem działalności ideowo-wychowawczej. Stąd też działania bojowe i kierowanie nimi powinno zmierzać do celu w sposób zorganizowany a nie przypadkowy. Dotyczy to również aktywnie prowadzonej działalności ideowo-politycznej i partyjnej. Wobec tego dobór treści pracy partyjno-politycznej powinien być zamierzeniem wiążącym i spajającym działanie.

Z tych względów w systemie pracy partyjno-politycznej powinien być przestrzegany cykl zorganizowanego działania obejmujący:

- ustalenie celu działania czyli uświadomienie sobie i podwładnym treści otrzymanego zadania;
- planowanie działania polityczno-wychowawczego, czyli dobór takich środków i metod, by zadanie realizować w sposób racjonalny;

14/ J.Zieleniewski -Organizacja i zarządzanie, Warszawa 1969r. PWN s.451.

15/ F.Engels.-Ozasadzie autorytetu -Dzieła wybrane.W-wa 1949. KtW s.599.

- pozyskanie ludzi i środków niezbędnych do możliwie sprawnego wykonywania zadań zgodnie z planem i podjętą decyzją;
- realizowanie ustalonych przedsięwzięć, w tym również zadań trudnych i skomplikowanych;
- kontrola prawidłowego wykonywania czynności i zadań zaprogramowanych.

Z powyższych założeń wynika, że najsłabszą rolę będzie niewątpliwie odgrywała funkcja motywacyjna i pobudzanie ludzi do działania - mieszczące się w systemie pracy partyjno-politycznej i dowodzenia.

Z A K O Ń C Z E N I E

Siły Zbrojne PRL są ważnym ogniwem socjalistycznego państwa, jednym z głównych czynników umacniania jego pozycji i autorytetu w świecie. Z doświadczeń przeszłości wynieśliśmy niezłomne przed-
wiadczenie, że o pokój trzeba stale i uporczywie walczyć oraz skutecznie go zabezpieczać. Dewizą państw socjalistycznych jest następująca teza - " Jeśli chcesz pokoju - prowadź politykę pokojową
1/
walcz o tą politykę"

Z punktu widzenia wojskowego zapewnienie bezpieczeństwa kraju wymaga posiadania silnej armii i dobrze przygotowanej kadry dowódczo-sztabowej gwarantującej pokojową pracę narodu. Wierna i konsekwentna realizacja linii partii w siłach zbrojnych, uzależniona jest od jakości działania dowódców, oficerów sztabu, aparatu partyjno-politycznego, organizacji partyjnych i młodzieżowych wojska. Wychodzimy z założenia, że odpowiedzialność dowódców i oficerów sztabu, ich hart ideowy i dojrzałość, pryncypialność i głębokie zaangażowanie w pracy szkoleniowo-wychowawczej ma istotny wpływ na wykonanie zadań stawianych przez kierownictwo partyjno-państwowe i wojskowe przed jednostkami wojskowymi. Z treści zadań stawianych przed siłami zbrojnymi wynikają określone cele i zadania jakie ma również do spełnienia ASG. Jej głównym zadaniem jako uczelni dowódczo-sztabowej jest doskonalenie kunsztu wojskowego słuchaczy, nabycie przez nich wiedzy społeczno-politycznej oraz kształtowanie głęboko zaangażowanych postaw. W statucie ASG WP zatwierdzonym przez Ministra Obrony Narodowej - zawarte jest następujące sfor-

1/ L. Breżniew - Przemówienie na uroczystym posiedzeniu sejmu PRL. Trybuna Ludu z 22 lipca 1974 roku.

mułowanie:

"Akademia jest w Siłach Zbrojnych PRL najwyższą szkołą dowódczo-sztabową i spełnia w tym zakresie rolę wiodącą w systemie wyższego szkolnictwa wojskowego.^{2/}

Stwierdzenie powyższe jest wyznacznikiem ogólnego celu działalności uczelni, którego treścią jest współdziałanie w umacnianiu obronności kraju zarówno poprzez przygotowanie wysoko kwalifikowanych kadr dowódczo-sztabowych odpowiedniego szczebla /pułk, dywizja/ oraz rozwijanie nauki wojennej. Statut mocno podkreśla rolę akademii, uzasadnia też z czego ta rola wynika. Wynika ona " z uprawiania sztuki wojennej jako dziedziny profilującej w całokształcie nauki wojennej i przyczynia się przez to do integrowania poszczególnych jej działów oraz do ujednoczenia poglądów w tej dziedzinie w siłach zbrojnych PRL a zwłaszcza w szkolnictwie wojskowym.^{3/} Dalej konstatuje się, że owa rola wynika " z eksponowania w działalności dydaktycznej i naukowej teorii i praktyki dowodzenia w różnych uwarunkowaniach i aspektach, a także z coraz bardziej rozwijającej i pogłębianej dążności do stworzenia naukowego wzorca i modelu pracy dowódcy i sztabu.^{4/} Wysiłki podejmowane w tym zakresie wzbogaciły główny cel studiów w Akademii Sztabu Generalnego WP a mianowicie:

- 1/ wychowanie aktywnych budowniczych socjalizmu, oddanych partii i władzy ludowej obywateli, patriotów i internacjonalistów, ściśle związanych z postępowymi i rewolucyjnymi tradycjami narodu i oręzą polskiego oraz w duchu braterstwa broni z Armią Radziecką i innymi armiami państw członków Układu Warszawskiego;

2/ Statut ASG WP.

3/ Tamże

4/ Tamże

2/ przygotowanie i kształcenie słuchaczy do pełnienia funkcji dowódczych i sztabowych, twórczo i umiejętnie wykonujących zadania wynikające ze współczesnych potrzeb walki i dowodzenia w okresie pokoju.

Na przestrzeni ostatnich lat rozpoczęto w uczelni realizację szeregu zadań szczegółowych, zarówno tych które wynikają z celu podstawowego jak i tych, które podyktowane są aktualnymi potrzebami wojska. W procesie dydaktycznym przestrzegana jest zasada jedności wychowania, nauczania i badań naukowych oraz zgodności teorii z praktyką. Realizacja zadań, głównie aktualnych rozwijanych i wzbogacanych w nowe treści wynika z celów jak również nakazów, znajdujących się przede wszystkim w dyrektywie i rozkazach szkoleniowych Ministra Obrony Narodowej. Tak np. rozkaz szkoleniowy na 1981 rok. Dyrektywa MON nakazuje ściśle realizowanie na gruncie wojska uchwał partii, a zwłaszcza wychowywanie żołnierzy w poczuciu ideowej więzi, zaufania i poparcia dla linii partii, nakreślonego przez nią programi rozwoju socjalistycznego społeczeństwa. Rozkazy Ministra Obrony Narodowej nakazują umacnianie wartości moralno-bojowej i więzi wojska ze społeczeństwem, stałe pogłębianie świadomości politycznej oraz kształtowanie patriotycznych internacjonalistycznych i anty-imperialistycznych postaw słuchaczy, jak również kształtowanie wzorów osobowych w oparciu o zasady etyki zawodowej żołnierza Polski Ludowej i obyczaje żołnierzy zawodowych.

Wychowanie Ludowego Wojska Polskiego i kształcenie kadry zawodowej /oficerów/ o pożądanych walorach ideowo-moralnych i zawodowych wymaga systematycznego dokonywania szeregu zmian w działalności dydaktyczno-wychowawczej, naukowo-badawczej oraz w systemie organizacyjno-metodycznym działalności ASG. Zarówno przekazywanie treści jak i stawiane metody muszą być permanentnie doskonalone i dostosowy-

wane do aktualnych wymagań.

W perspektywicznych planach rozwoju ASG uwzględnia się potrzebę dokonania szeregu przeobrażeń odpowiednio do reformy jaką objęte zostało całe wyższe szkolnictwo wojskowe. Wykształcenie absolwentów ASG jako sprawnych organizatorów i realizatorów walki na szczeblu pułku, dywizji oraz armii jest ściśle sprzężone z wykonywanymi funkcjami dowódczymi i sztabowymi w okresie pokojowego szkolenia wojsk. Działalność w tym zakresie podporządkowana jest głównemu celowi którego osiągnięciu sprzyjają następujące przedsięwzięcia:

a/ systematyczne umacnianie postaw ideowo-moralnych oraz pogłębiania wiedzy polityczno-wojskowej a w szczególności odpowiednie pogłębianie erudycji słuchaczy w zakresie wiedzy marksistowsko-leninowskiej, opanowanie przez nich metodologii, marksizmu-leninizmu, praw rządzących rozwojem społeczeństw, wojen i walki zbrojnej, rozumienie istoty walki klasowej między kapitalizmem i socjalizmem oraz walki o pokój i pokojowe współistnienie;

b/ wpajanie słuchaczom zamiłowania do systematycznego studiowania problemów socjalistycznej nauki wojennej w tym zapewnienie nabycia przez każdego absolwenta wytrwałej znajomości, jak również umiejętności zaangażowanej interpretacji naszych narodowych i koalicyjnych zadań obronnych, zwłaszcza na tle konkretnych procesów rozwoju sytuacji polityczno-militarnej w Europie i na świecie oraz w kontekście przeciwbieżności między reprezentowanym przez państwa socjalistyczne nurtem odprężenia i ograniczenia zbrojeń, a utrzymywany przez imperializm kursem zagrożenia i wyścigu zbrojeń.^{5/}

5/ Ramowy plan studiów ASG WP. Wyd. ASG WP rok 1977 s.4,5,6.

Systematyczne podwyższanie poziomu kształcenia słuchaczy dokonuje się ze szczególnym uwzględnieniem:

- a/ opanowanie wiedzy taktyczno-operacyjnej opartej na systemowo potraktowanym gruncie sztuki wojennej, a także metodologii kultury, estetyki marksistowskiej, pracy partyjno-politycznej, informatyki, niektórych specjalistycznych rozwojowych działów techniki wojennej oraz zagadnień rozważanych na tle współczesnego rozwoju sił zbrojnych i obronności kraju;^{6/}
- b/ koncentrowania uwagi na bojowym autentyzmie głównie w czasie ćwiczeń pozwalających aplikować wszelkie skomplikowane i trudne sytuacje terenowo-bojowe wymagające najwyższej psychiczno-fizycznej odporności. Sytuacje te powinny wpływać na kształcenie absolwentów którzy czują smak taktyki, lubią ostre sytuacje, są technicznie biegli oraz wszechstronnie sprawni;
- c/ przyswajania przez słuchaczy w pierwszym rzędzie obowiązującej wiedzy podstawowej, opanowania przez nich warsztatu dowódczo-sztabowego na gruncie regulaminów i instrukcji /m.in. przepisowego podejmowania, formułowania i sztabowego opracowania decyzji, a także wysokiej umiejętności jej uzasadniania / oraz rygorystycznego pedantycznego wdrażania słuchaczom kultury pracy sztabowej, zwłaszcza w zakresie umiejętności organizowania współdziałania i opracowywania dokumentów bojowych;
- d/ dążenie do biegłej znajomości normatywnych zasad działania, rozwijania zdolności dowódczo-sztabowych wyższego rzędu, poprzez ćwiczenie w samodzielnym, oryginalnym rozwiązywaniu różnych złożonych zadań, stawianych w coraz to nowych odmiennych w tym także perspektywicznych warunkach.

1/ Ramowy plan studiów ASG WP. Wyd.ASG WP 1977 s.4-5-6.

e/ aplikowania takiej szkoły intelektu, która zmusza za każdym razem do wykorzystywania nabytego uprzednio, wzrastającego zasobu wiedzy i doświadczenia, daje pole do racjonalnej twórczej inwencji, kształtuje ambicje i satysfakcje słuchaczy jako przyszłych dowódców i sztabowców o dużej zawodowej erudycji.

W toku studiów dużą uwagę zwraca się na doskonalenie mistrzostwa taktycznego oficerów. Niezawodne władanie głęboką wiedzą taktyczną jest jednym z ważniejszych zadań, jakie stawia się dowódcom wszystkich szczebli. Głęboka znajomość teorii taktyki jest istotną przesłanką twórczego jej stosowania w praktyce - podczas organizacji walki i dowodzenia wojskami. Przystawianie sobie zachodzących zmian, wykorzystywanie osiągnięć rewolucji naukowo-technicznej, między innymi w dziedzinie wojskowości, idzie w parze z pewnym zrozumieniem potrzeby przemian w psychice ludzkiej a głównie przygotowaniu moralno-politycznym i psychicznym żołnierzy do działań na przyszłym polu walki.

Metodologiczne założenia procesu kształcenia w ASG opierają się o zasadę integracji treści nauczania i interdyscyplinarnego rozpatrywania problemów dydaktycznych odnoszących się do nauczania taktyki i sztuki operacyjnej jako sztuki walki oraz kierowania ludźmi w tej walce.

W praktyce dydaktycznej ASG program kształcenia tak jest skonstruowany aby nie pomijać w poszczególnych przedmiotach taktyczno-operacyjnych i ćwiczeniach **aspektu** politycznego, ekonomicznego i moralno-psychicznego. W toku zajęć a głównie ćwiczeń taktyczno-operacyjnych problemy taktyczne i pracy partyjno-politycznej są rozwiązywane i rozpatrywane całościowo z różnych punktów widzenia. Uwzględnia się również aspekt historyczny, aktualny i perspektywiczny/prognostyczny/.

Proces nauczania w ASG posiada wkomponowane zagadnienie rozwijania umiejętności i doświadczeń słuchaczy w kierowaniu pracą wychowawczą i organizatorską naceLOWaną na kształcenie zdrowych stosunków międzyludzkich oraz umacnianie dyscypliny wojskowej^{7/}. Praktyka dydaktyczna dowiodła, że założone zadania w procesie kształcenia i wychowania, w zakresie dostarczania rzetelnej wiedzy fachowej oraz umiejętnego jej spożytkowania przy rozwiązywaniu problemów stwarzają szerokie zapotrzebowanie na problematykę pracy partyjno-politycznej.

Stąd też na przygotowanie dowódców i oficerów sztabu do prowadzenia walki ma poważny wpływ teoria i praktyka pracy partyjno-politycznej, która w procesie studiów akademickich jest szeroko prowadzona.

Wychodzi się z założenia, że na przyszłym polu walki czynnik moralno-polityczny i psychologiczny odgrywać będzie coraz większą rolę, z tego też względu musi on być wkalkulowany w decyzje dowódcy. Podejmowanie decyzji stanowi wyjątkowo odpowiedzialny i twórczy proces, gdyż w niej zamyka się cała idea, kunszt i sztuka skutecznego wykorzystania siły żywej i sprzętu którym dowódca dysponuje.

Z tego względu podjęcie decyzji to również głębokie wniknięcie w sytuację polityczną, moralno-psychiczną, militarną, ekonomiczną oraz z wyjątkowo złożone procesy psychologiczne wojsk własnych i przeciwnika. Podejmowanie decyzji wymaga głębokiej wiedzy fachowej, wysokiej świadomości politycznej, poczucia wielkiej odpowiedzialności, wysokiego morale ludzi - dowódców którzy tę decyzję podejmują. Takich dowódców szkoli i wychowuje ASG WP.

7/ Ramowy plan studiów ASG WP od 1977 r., s.6.

Z tych względów programy studiów preferują wiedzę systemową w zakresie sztuki wojennej, wiedzę ogólnowojskową i polityczną oraz żywotne historyczne i terażniejsze doświadczenia.

Analiza dokumentów określających obowiązki dowódców i oficerów sztabu pozwala na usystematyzowanie warunków, w których występują problemy pracy partyjno-politycznej rozwiązywane przez nich.

Po pierwsze - obserwacja i badania potwierdziły, że rozwiązywane problemy różnicują się ze względu na stopień napięć polityczno-militarnych, a to dlatego, że strony traktują siły zbrojne jako narzędzie polityki nie tylko w okresie wojny, ale także pokoju.

Po drugie - aby spełnić swoją rolę jako dowódcy i oficerów sztabu absolwenci ASG muszą się charakteryzować - wiedzą, umiejętnościami oraz wymaganymi cechami osobowymi pozwalającymi im prowadzić intensywną pracę partyjno-polityczną,

Po trzecie - problemy, które rozwiązują na stanowiskach dowódczych i sztabowych są ściśle związane z działaniem jednostek w warunkach ćwiczeń w polu i rzeczywistych warunkach pola walki.

Po czwarte - praca partyjno-polityczna jest nieodłącznym elementem dowodzenia wojskami, lecz nie wyodrębnia się jako część składowa dowodzenia lecz przenika swymi treściami wszystkie elementy dowodzenia. Stanowi funkcje motywacyjno-interpretacyjną systemu dowodzenia oraz pobudza stany osobowe do aktywnych działań.

Po piąte - wyposażenie w procesie dydaktycznym dowódców i oficerów sztabu w umiejętności prowadzenia pracy partyjno-politycznej zarówno w okresie pokojowego szkolenia wojsk jak również w czasie działań bojowych.

W okresie pokojowego szkolenia po to by cele polityczne realizowane poprzez potencjalizację czyli rzeczywistą gotowość do działań ludzi, jak również w warunkach konfliktu zbrojnego przez spożytkowanie tej gotowości.

...Po szóste - obowiązki jakie będą wykonywać absolwenci ASG WP po ukończeniu studiów wymagają gruntownego ich przygotowywania w zakresie prowadzenia pracy partyjno-politycznej w rzeczywistych warunkach pola walki.

Rejestr obowiązków obejmuje problemy, które można podzielić na przedmiot i sposoby działania. W zakresie przedmiotu działania istotną rolę tworzą problemy będące źródłem informacji, na które nie wystarczy oczekiwać, lecz które trzeba zdobywać. Aby miał być spełniony ostatni warunek, głównym zadaniem jest tworzenie zbioru informacji, służącego jako wzorzec ilości informacji /np. o przeciwniku, o wojskach własnych, o sąsiadach, o terenie głównie od strony czynnika ludzkiego/.

W zakresie sposobu działania - problemy, wynikające z obowiązków, odnoszą się do sposobów i metod oddziaływania na ludzi, które w konsekwencji stają się paraśrodkiem siły sprawczej w przywracaniu narzuconej równowagi wojsk oraz podtrzymywaniem wysokiego stanu moralno-politycznego i psychicznego żołnierzy bez względu na rodzaje i warunki działań bojowych.

Po siódme - problemy mające zaistnieć w warunkach rzeczywistego pola walki stanowią podstawę do tworzenia sytuacji problemowych w warunkach ćwiczeń prowadzonych przez akademię w ramach realizacji programu szkolenia.

Po ósme - obowiązki w zakresie spełnianych funkcji ideowo-wychowawczych są wykonywane równolegle z wykonywaniem zadań dowódczo-sztabowych.

Po dziewiąte - spełnianie obowiązków z zakresu prowadzenia pracy partyjno-politycznej wymaga zarówno znajomości wiedzy teoretycznej jak i umiejętności pedagogicznych w które są wyposażeni słuchacze w toku studiów, a głównie przy realizacji programu z zakresu pracy partyjno-politycznej.

Po dziesiąte - formułowanie celów dydaktycznych z przedmiotu pracy partyjno-politycznej ma ścisły związek z problemami, które wynikają z obowiązków dowódcy i oficera sztabu.

Po jedenaste - jeżeli z kompleksowego zestawu obowiązków dowódczo-sztabowych wynikają cele kształcenia, to narzucają one metody dydaktyczne, które w sprzężeniu zwrotnym prowadzą do osiągnięcia celów.

Po dwunaste - stosowane metody realizacji programu pracy partyjno-politycznej zapewniają orientowanie się w problemach, wynikających z obowiązków /dowódczo-sztabowych z zakresu pracy partyjno-politycznej / i ich rozwiązywanie, a więc w wiedzę i umiejętności.

Po trzynaste - stosowane i doskonalone metody kształcenia zapewniają realizację celu, którym jest dostarczanie niezbędnej wiedzy oraz doskonalenie umiejętności z zakresu pracy partyjno-politycznej. Założenia wzorowego przygotowania nowoczesnego dowódcy polega na wyposażeniu go w wiedzę taktyczno-operacyjną oraz zgłębianie sztuki dowodzenia na podstawie wiedzy psychologicznej, socjologicznej i społeczno-politycznej skumulowanej w programie i założeniach przedmiotu pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych. Absolwent ASG WP powinien być adwokatem wiedzy wojskowej i wiedzy z zakresu pracy partyjno-politycznej, która ułatwia mu realizację funkcji motywacyjno-integracyjnej dowodzonego przez niego organizmu wojskowego. Doskonalenie efektywności pracy ideowo-wychowawczej, klasowa ocena zjawisk polityczno-militarnych

oraz umiejętność wyciągania wniosków do działalności dowódczej jest na współczesnym etapie niezbędną cechą współczesnego dowódcy i oficera sztabu.

Po czternaste - w doskonaleniu procesu dydaktycznego w zakresie pracy partyjno-politycznej podjęto szereg przedsięwzięć do których można zaliczyć: problematyka pracy partyjno-politycznej jest uwzględniona w:

a/ bieżące wdrażanie w zajęciach teoretycznych /wykładach, seminariach/ ćwiczeniach /głównych i specjalistycznych/ oraz pracach dyplomowych;

b/ działalności słuchaczy włączanych coraz szerzej i częściej do ćwiczeń w roli zastępcy dowódcy d/s politycznych lub oficera wydziału /sekcji/ i praktycznie ćwiczącego na tych stanowiskach;

c/ w trakcie opracowywania i wykorzystywania w praktyce dydaktycznej wspólnego /jednolitego/ tła taktyczno-operacyjnego dla większości ćwiczeń oraz oceny terenu na którym odbywają się ćwiczenia;

d/ w przypadku wprowadzenia do programów studiów nowych tematów związanych z działaniami bojowymi pułku, dywizji i armii stosownie do specyfiki tej pracy w różnych warunkach i sytuacjach przyszłego pola walki;

e/ organizowanych olimpiadach wiedzy taktycznej, które objęły swym zasięgiem całe siły zbrojne;

f/ włączenie problematyki pracy partyjno-politycznej do programu poddyplomowego studium operacyjno-strategicznego oraz kursu taktyczno-operacyjnego;

g/ w ćwiczeniach dowódczo-sztabowych z udziałem słuchaczy Wojskowej Akademii Politycznej, którzy ćwiczyli /wraz ze słuchaczami ASG/ na jednolitych założeniach w ramach sekcji politycznej i wydziału politycznego;

h/ w pracach dyplomowych słuchaczy;

i/ organiczne sprzężenie wybranych ćwiczeń taktycznych w czasie polowych podróży wojskowo-historycznych organicznie sprzężonych z wybranymi ćwiczeniami taktycznymi;

j/ systematycznie doskonalonych materiałach opracowywanych do ćwiczeń, które służą jako tworzywo do działalności i pracy dowódców oraz oficerów sztabu biorących udział w ćwiczeniach. Po piętnaste - harmonijne i planowe wiązanie procesu dydaktycznego z wychowawczym poprzez ideowo-polityczne oddziaływanie na wszystkie sfery osobowości słuchacza zarówno w zajęciach programowych jak również zespole działań pozaprogramowych.

Jedną z charakterystycznych właściwości działalności ASG było i jest nadal nieustanne poszukiwanie i doskonalenie form i metod organizacji i kierowania procesem dydaktycznym i wychowawczym z myślą o realizacji podstawowego zadania - kształcenia kadr dowódczo-sztabowych odpowiednio do bieżących i perspektywicznych potrzeb wojska.

BIBLIOGRAFIA

1. Abadżijew K. O perspektywach usprawnienia dowodzenia, "Myśl Wojskowa " 1967 Nr 3.
2. Aktualne problemy walki ideologicznej "Zeszyty naukowe" WAP 1973r Nr 73.
3. Apanowicz A. - Dowodzenie, MON, Warszawa 1961.
4. Apanowicz A. - Współdziałanie, MON, Warszawa 1970r.
5. Arbatow G. - Propaganda na zachodzie. Doktryny, metody, organizacja, KiW, Warszawa 1972 r.
6. Archiwum biblioteki tajnej ASG WP Nr teczek: 01351, 0761, 01349, 028840, 024013, 026075, 026069, 0266186, 028334, 022522, 029960, 033736, 033818, 035699.
7. Archiwum biblioteki tajnej ASG WP Nr Pf 37821.
8. Baryła J. - Stosunki międzyludzkie - sposoby ich kształtowania "Wojsko Ludowe" 1977 Nr 8.
9. Beczkiewicz Z - Ekonomia obrony narodowej MON Warszawa 1961r.
10. Bierzekin P - Rola i miejsce taktyki we współczesnej wojnie "Krasnaja Zwiezda" 1978 Nr 286.
11. Biblioteka archiwum ASG WP teczka nr 03, 013, 017, 0, 18, 015, 0, 95, 02607, 02609, 02606, 02473, 02474, 02446, 05233, 050046, 011005, 05015, 012387, 021719, 021720, 022163, 023646, 024442, 03430.
12. Bień M - XVI lat w służbie Ojczyzny - "Żołnierz Wolności" 1962 Nr 292.
13. Bogusz J. - Dydaktyka wojskowa MON Warszawa 1969.
14. Bogusz J. Karwat T - Poradnik dydaktyczny oficera MON W-wa 1973r
15. Breżniew L - Mała ziemia, KiW, Warszawa 1978r.
17. Breżniew L - przemówienie na posiedzeniu sejmu PRL - Trybuna Ludu 1974 22 lipiec.
18. Budzyński J. - Siły zbrojne otrzymały nową kadrę wszechstronnie przygotowanych dowódców i oficerów sztabów - Promocja w ASG WP Żołnierz Wolności 1969 Nr 171.

18. Cendrowski J - Moralno-psychologiczne przygotowanie żołnierzy do działania w warunkach wojny współczesnej. "Zeszyty Naukowe" WAP 1976 Nr 88.
19. Cendrowski J - Psychologiczne problemy dowodzenia wojskami. TWWO Warszawa 1973 r.
20. Cendrowski J Swebocki S - Psychologia walki i dowodzenia MON Warszawa 1973r
21. Chocha B. - Obrona terytorialna kraju, MON, Warszawa 1974r.
22. Centralne archiwum wojskowe sygn. -1394/68/63 K-54, sygn.-1394/68/63 K-3, sygn.-465/57/1667 K-2, sygn.-1676/465 K-92, sygn.-1354/68/7 K-141, Sygn.1354/68/940 K-4, sygn.-524/583/ K-2-18, sygn.-1394/68/465 K-6, sygn.1394/68/33 K-1, sygn.-1394/68/33 K-53,57, sygn. 1394/68/63 K-4-7.
23. Ciechanowicz M.-Niektóre aspekty dowodzenia wojskami, "Myśl Wojskowa" 1973 Nr 5.
24. Clausewitz C - O wojnie, MON Warszawa 1958 r.
25. Cytowski J. - Rozwój aparatu partyjno-politycznego i podstawowe kierunki pracy ideowo-wychowawczej w ludowym wojsku polskim /1942-1975/ "Zeszyty Naukowe" WAP 1976 r. Nr 88.
26. Dajek J. - Praca partyjno-polityczna w działaniach bojowych. Głodowski K. Skrypt ASG WP 1976r.
27. Eisenhower D.D.-Krucjata w Europie MON Warszawa 1959r.
28. Elementy teorii organizacji i zarządzania, pod redakcją J.Kurnala SGPiS Warszawa 1967r.
29. Engels.F. - O zasadzie autorytetu, Dzieła Wybrane KiW Warszawa 1949r.
30. Engels F. - Dialektyka przyrody KiW Warszawa 1953 r.
31. Frunze M. - Dzieła Wybrane, MON, Warszawa 1953 r.
32. Gilas.J. - Pokojowe współistnienie a w alka ideologiczna i prawa człowieka, Ideologia i polityka 1977r Nr 5/6.
33. Gliński M. - Kierowanie, dowodzenie i zarządzanie, "Myśl Wojskowa" 1970 Nr 1.

34. Góra W. - Polska Rzeczpospolita Ludowa 1944-1947 W-wa 1974r.
35. Grot L. - Działanie Ludowego Wojska Polskiego przeciwko zbrojnemu podziemi 1944-1947, "Wojskowy przegląd Historyczny" 1977 Nr 3.
36. Gulczyński M.- Ewolucja form walki /strategia polityczna kapitalizmu/ "Wojsko Ludowe" 1976 Nr 11.
37. Gołąb Z. - Współczesne dowodzenie wojskami. MON W-wa 1974 r.
38. Głodowski K.- Materiały z sympozjum nt: Metodologiczne problemy prowadzenia pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych na szczeblu taktycznym ASG WP. 1977 pf 457.
39. Higiena psychiczna w wojsku, MON, Warszawa 1977r.
40. Hruszwicki A.- psychologiczne przygotowanie żołnierzy do walki "Przegląd Wojsk Lądowych i Wojsk OPK" 1977 Nr 8.
41. Instrukcja "Zasady organizacji i prowadzenia pracy partyjno-politycznej na szczeblu taktycznym w warunkach bojowych" GZP WP, Warszawa 1976 r.
42. Instrukcja-O zadaniach, kompetencjach, strukturze organów partyjno-politycznych aparatu politycznego i instancji partyjnych Sił Zbrojnych PRL, GZP WP Warszawa 1975
43. Iwanow D.A-Sawieljew WP, Szemański PW- Zasady dowodzenia wojskami, MON, Warszawa 1972 r.
44. Jaruzelski W.-Wkład nauki polskiej do rozwoju obronności kraju "Myśl Wojskowa" 1974 Nr 1.
45. Jaruzelski^{W.}-Przemówienie na sympozjum "Zadania i wnioski do działalności ideowo-wychowawczej w wojsku w świetle toczących się rokowań rozbrojeniowych" MON-Warszawa 1977r.
46. Jaruzelski W.-Wystąpienie na VIII Zjeździe PZPR -"Nowe Drogi"
47. Jegorow T.- Psychologia, MON, Warszawa 1957r.
48. Jępiszew A.- Walka ideologiczna w dziedzinie wojskowości, MON Warszawa 1975r.
49. Jępiszew A.-Praca partyjno-polityczna w Siłach Zbrojnych ZSRR 1918-1937, Zarys historii, MON, Warszawa 1961r.
50. Jurek M.- Wojsko ery atomowej-Biuletyn Informacyjny 4/248/, GZP WP, Warszawa 1963 r.

51. Kaczmarek J. - Uderzenie i ogień, MON, Warszawa 1978r.
52. Karowkin U K - O kaliczestwiennej ocenie moralno-psychologicznego faktora "Wojenna Myśl", 1976 r. Nr 4.
53. Keller J. - Cel a wartość moralna czynu "Studia filozoficzne" 1959 r. Nr 2.
54. Kieźun A. - Podstawy organizacji i zarządzania, KTW W-wa 1977r.
55. Kieźun A. - Elementy socjalistycznej nauki w organizacji i zarządzaniu KIW Warszawa 1978r.
56. Kieźun A. - Automatyzacja jednostek organizacyjnych. Z patologii organizacji -PWE Warszawa 1971 r.
57. Kotarbiński T.-O Zasadzie dobrej roboty "Problemy" 1968 Nr 5/3.
58. Kotarbiński T.-Sprawność i błąd, PZWS, Warszawa 1970r.
59. Kotarbiński T.-Traktat o dobrej robocie wyd.IV, Ossolineum, Wrocław, Warszawa, Kraków 1969r.
60. Kotarbiński T.-Elementy teorii poznania logiki formalnej i metodologii nauki Wyd.II PWN Warszawa 1961r.
61. Kosyż Z. - Żołnierz-kolektyw-środowisko "Zeszyty Naukowe" WAP Warszawa 1978r.
62. Kosyż Z. - Osobowość oficera-wychowawcy, WAP, Warszawa 1972 r.
63. Konieczny S.- Panika wojenna, MON, Warszawa 1965 r.
64. Konieczny S. - Strach i odwaga w działaniach bojowych, MON Warszawa 1964 r.
65. Konieczny S. - Cybernetyka walki, PWN-Warszawa 1970.
66. Koniew J. - Czterdziesty piąty, MON Warszawa 1968r.
67. Kołodziejczyk B.-Co będzie jutro, MON, Warszawa 1970r.
68. Kowalewski S - Przełożony-podwładny w świetle teorii organizacji Wyd.III PWE, Warszawa 1975r.
69. Koziński J- Psychologiczna teoria decyzji, Warszawa 1977r.
70. Kronika ASG WP - Tom I i II.
71. Krajewski Z- Stan moralno-polityczny i nastroje / w aspekcie gotowości bojowej/ Wojsko Ludowe 1977 Nr 2.
72. Krzeziński Cz.-Niektóre wnioski z wojen lokalnych prowadzonych przez państwa imperialistyczne "Myśl Wojskowa" 1976 Nr 2.
73. Kwiatkowski S- Psychika żołnierzy w działaniach bojowych "Wojsko Ludowe" 1977 Nr 7.

74. Kucharczyk Z - ^{podczas} Podjęmowanie decyzji (ćwiczeń). Praca partyjno-polityczna "Żołnierz Wolności" 1977 Nr 40.
75. Kucharczyk Z - Metody działania partyjno-politycznego "Przegląd Wojsk Ludowych" 1978 Nr 5.
76. Kucharczyk Z - Niektóre problemy pracy partyjno-politycznej w procesie szkolenia bojowego wojsk "Przegląd Wojsk Lądowych" 1975 Nr 4.
77. Kulik K.- Militarne aspekty walki ideologicznej w okresie budowy rozwiniętego społeczeństwa socjalistycznego. "Zagadnienia i metriały" GZP WP6 Warszawa 1976 r. Nr 11.
78. Kuleszyński I.- Dowodzenie wojskami a cybernetyka, MON, Warszawa 1967 r.
79. Kupisiewicz Cz.- Podstawy dydaktyki ogólnej, PWN Warszawa 1970r
80. Lasoń J. - O klasyfikacji i strukturze nauki wojennej "Myśl Wojskowa" 1977 Nr 4.
81. Lenart T - Cel i funkcje systemu zaopatrywania Sił Zbrojnych "Myśl Wojskowa" 1978 r. Nr 6.
82. Lenin - Materializm i empiriokrytycyzm Dzieła t.14 KIW 1954 r.
83. Lenin - przemówienia T-30 i 31, KIW Warszawa 1954r.
84. Łypacewicz S- Psychospołeczne warunki dobrej roboty, CRZZ Warszawa 1975 r.
85. Materiały i dokumenty ASG WP zesp. I cz. I-III ASG WP 1976r.
86. Marecki S.- Stan moralno-polityczny narodu i sił zbrojnych w aspekcie systemu obronnego państwa "Myśl Wojskowa", 1978r. Nr 2.
87. Mazur M - Cybernetyka a charakter, PiW-Warszawa 1976r.
88. Mazur M. - Cybernetyczna teoria układów samodzielnych MON, Warszawa 1966r.
89. Michalik M.- Moralność a wojna, MON, Warszawa 1972 r.
90. Michalik M.- Armia, zawód, moralność, MON, Warszawa 1968r.
91. Michalski M.- Pierwsze 100 godzin wojny nuklearnej, MON Warszawa 1967r.
92. MON -Regulamin walki Sił Zbrojnych PRL /dywizja, pułk/ 1964r.
93. Moszin J - Lenin o wychowaniu wojskowym MON-1964 r.
94. Nowak K. - Armia w strukturze władzy USA, MON W-wa 1976r.

95. Nożko K. - Zagadnienia współczesnej sztuki wojennej, MON
W-wa 1973 r.
96. Nożko K. - O wyobraźni taktyczno-operacyjnej, Myśl Wojskowa
1974 Nr 7.
97. Ochocki K. - Doktryna wojenna i światopogląd, "Wojsko Ludowe"
1978r. Nr 4.
98. Ochocki K. - Filozofia a nauka wojenna, " Myśl Wojskowa" 1978r.
99. Okoń W. - Elementy dydaktyki Szkoły Wyższej PWN, Warszawa
1971 r.
100. Okoń W. - Proces nauczania, PZWS, Warszawa 1966r.
101. Orzechowski J. - Dowodzenie i sztaby, MON, Warszawa 1974 r.
102. Pacuk J. - Rola i miejsce radia w amerykańskiej wojnie
psychologicznej, RSW Prasa, Warszawa 1972 r.
103. Pieter J. - Psychologia uczenia się i nauczania, " Śląsk "
Katowice 1970 r.
104. Pieter J. - Ogólna metodologia pracy naukowej, Wrocław -
Warszawa - Kraków 1967 r.
105. Pietrasiński Z. - Twórcze kierownictwo, Warszawa 1975 r.
106. Pietrasiński Z. - Myślenie twórcze, PZWS Warszawa 1969 r.
107. Plan działania ASG WP w latach 1970 - 1980, ASG WP
108. Podstawy pracy partyjno - politycznej w Ludowym Wojsku
Polskim / zarys podręcznika /, WAP Warszawa 1977r.
109. Program tematyczny pracy partyjno - politycznej , ASG WP
1972 r. pf. 1228 .
110. Przewłocki P. - Czynniki wpływające na zachowanie się żoł -
nierzy w warunkach maksymalnego zagrożenia ,
Biuletyn Informacyjny GZP WP 1972 r. Nr 6.
111. Przewłocki P. - Psychika ludzka, a broń masowego rażenia
WAP Warszawa 1969 r.
112. Pszczołowski T. - Zasady sprawnego działania, WP Warszawa 1967r.
113. Ramowy plan studiów ASG WP - 1977 r.
114. Reykowski J. - Funkcjonowanie osobowości w warunkach stresu
psychicznego, K i W - Warszawa 1966 r.
115. Rola-Żymierski - Przemówienie wygłoszone z okazji otwarcia ASG
" Bellona " 1948 r. Nr 1.
116. Rokosowski K. - Żołnierski obowiązek , MON, Warszawa 1973 r.
117. Runiewicz A. - O przygotowaniu kadr dowódczo - sztabowych
w ASG WP, " Myśl Wojskowa " 1972 r. Nr 1.

118. Rydzyński Z. - Zdrowie psychiczne w Siłach Zbrojnych ,
MON, Warszawa 1975 r.
119. Sieleźnikow J.-Wojna a walka ideologiczna,MON,Warszawa 1967r.
120. Sokołowski S.J.- Logika i dowodzenie wojskami,MON,Warszawa 1972
121. Sokołowski S.J.- Decyzja a działanie,MON,Warszawa 1975 r.
122. Sokołowski S.J.- Problemy efektywności badań naukowych WAP
Warszawa 1971 r.
123. Sokołowski S.J. -Analiza logiczna pragmatycznego pojęcia
efektywności , WAP Warszawa 1967 r.
124. Sokół J. - Wojskowe aspekty wojny psychologicznej
" Wojsko Ludowe" 1972 r. Nr 7.
125. Statut ASG WP - Wyd. ASG WP
126. Suchodolski B. - Współczesna wojna a człowiek cz.II W-wa 1968r.
127. Szaciło T. - Przekonania, KiW, Warszawa 1967r.
128. Szaciło T - Społeczno-polityczne przygotowanie człowieka
do walki "Wojsko Ludowe" 1969 r.Nr 3 i 4.
129. Szczerba W. - Eksperyment pedagogiczny w wojsku MON,
Warszawa 1966r.
130. Szewczyk W. - Psychologia I-II i III PZWS,Warszawa 1962
i 1966r.
131. Szczepański J. - Elementarne pojęcie socjologii, PWN
Warszawa 1963 r.
132. Szczepański J.- Wyobrażenia,okno do innego świata "Polityka"
1977 r.Nr 10.
133. Szczerbowski Z - Strategiczny dialog rozbrojeniowy SALT
/ 1969-1979/,MON Warszawa 1979r.
134. Sztemięko S. - Sztab generalny w latach wojny, MON,
Warszawa 1969r.
135. Teoria organizacji i zarządzania /pod redakcją J.Kurnala/
PWE, Warszawa 1979r.
136. Tomaszewski T. - Wstęp do psychologii wyd.III, PWN Warszawa 196
137. Witwicki W. - Sprężyny działania ludzkiego,Warszawa 1948r.
138. Wojna Ocean człowiek - o moralno-politycznym i psycholo-
gicznym przygotowaniu marynarzy, MON, Warszawa 1976r.
139. Współczesne pole walki a wychowanie , GZPWP Warszawa 1966r.
140. Współczesne doktryny antykomunistyczne w świecie, PWN,
Warszawa 1973 r.

141. Wybrane zagadnienia ideologii i polityki PZPR I KiW,
Warszawa 1973 .r.
142. Zakrzewski J. - System przygotowania nowoczesnego dowódcy
i oficera sztabu "Myśl Wojskowa" 1974 Nr 2.
143. Czynniki moralno-polityczne w wojnie współczesnej, MON,
Warszawa 1973 r.
144. XXV lat ASG, krótki zarys historii, ASG WP 1972 r.
145. Zbiór dokumentów pod redakcją J.Malczewskiego, Warszawa. 1947 r.
Nr 3.
146. Zieleniewski J. - Organizacja zespołów ludzkich. Wstęp do
teorii organizacji i kierowania. PWN
Warszawa 1965 r.
147. Zieleniewski J. - Organizacja i zarządzanie, PWN, Warszawa
1975 rok.
148. Zieleniewski J. - Organizacja badań naukowych PWN Warszawa 1975.
149. Żełtów A.S. - Żołnierz i wojna, MON, Warszawa 1973 r.
150. Żukow G. - Wspomnienia i refleksje, MON, Warszawa 1973 r.

Załącznik Nr. 1

Słuchacze ASG WP w roku szkolnym 1947/1948 w/g
służby wojskowej

Gdzie rozpoczął służbę wojskową	Ilość
W Armii Czerwonej lub 1 i 2 armii Wojska Polskiego.	21
W odrodzonym Wojsku Polskim	26
Oficer armii polskiej przed 1.09.1939 r.	3
Oficer rezerwy armii polskiej przed 1.09.1939 r.	1
R A Z E M:	51

Załącznik Nr. 2

Wykształcenie słuchaczy I roku studiów 1947/1948

Wykształcenie	Ilość
Szkoła powszechna	6
Średnie niepełne	28
Średnie	12
Wyższe niepełne	3
Wyższe	2
R a z e m:	51

Załącznik Nr 3

Program przedmiotów społeczno-politycznych

I Kurs 1949-1950

1. Zasady marksizmu - leninizmu	- 92 godz.
2. Historia polski	- 78 "
3. Geografia polski	- 34 "

	-204 "

II Kurs 1949-1950

1. Zasady marksizmu - leninizmu	- 88 godz.
2. Historia polski	- 74 "
3. Geografia polski	- 56 "

	-218 "

III Kurs 1949-1950

1. Podstawy Leninizmu	- 54 godz.
2. Marksizm-Leninizm o Wojnie i Wojsku	- 36 "
3. Ekonomia wojenna ZSRR	- 12 "
4. Zagadnienia demokracji ludowej	- 36 "
5. Zagadnienia międzynarodowe	- 26 "
6. Praca partyjno-polityczna	- 30 "

	-200 "

pot. 17 - Biblioteka archiwum ASG WP - Nr. 0,17

pot. 18 - Biblioteka archiwum ASG WP - Nr. 0.18

pot. 17 - Biblioteka archiwum ASG WP - Nr. 0.15

Załącznik Nr. 4

Program z pracy partyjno-politycznej /18/

. Blok tematyczny - Aparat polityczny i organizacje partyjne w wojsku - 14 godzin.

tematyka

- . Struktura i zadania aparatu politycznego w wojsku. Aparat polityczny i dowództwo, - 2 godz.wykł.
- . Struktura i zadania organizacji partyjnych w wojsku. Aparat polityczny a organizacja partyjna w wojsku. - 2 godz.wykł.
- . Praca wewnątrzpartyjna organizacji partyjnych w wojsku - 2 godz.wykł.
- . Komisja partyjna i jej zadania. - 2 godz.wykł.
- . Rola i zadania ZMP w wojsku. Struktura organizacji ZMP-owskich - 2 godz.wykł.
- . Seminarium - podsumowujące cały blok wykładów - 4 godz.sem.

I. Blok tematyczny - praca partyjno-polityczna w wojsku obejmuje - 16 godz.

- . Zadania pracy partyjno-politycznej w wojsku polskim - 2 godz.wykł.
- . Marksistowsko-leninowskie wychowanie oficerów. Formy i metody wyszkolenia i wychowania marksistowsko-leninowskiego w wojsku - 2 godz.wykł.
- . Praca polityczno-wychowawcza z szeregowcami i podoficerami. Rola i zadania agitatorów - 4 godz.wykł.
- . Troska dowódcy, aparatu partyjno-politycznego i organizacji partyjnych o warunki bytowe żołnierzy - 2 godz.wykł.
- . Praca partyjno-polityczna z nowowcielonym rocznikiem - 2 godz.wykł.
- . Seminarium - podsumowujące cały blok tematyczny - 4 godz.sem.

- 22 godz. wykł. i 8 seminarium

Razem 30 godz.

Załącznik Nr. 5

Program przedmiotów społeczno-politycznych
w latach 1951/1952

I Kurs

1. Podstawy marksizmu-leninizmu	- 84 godz.
2. Historia Polski	- 64 godz.
3. Geografia gospodarcza polski	- 30 "
4. Geografia gospodarcza świata	- 30 "
<hr/>	
Razem:	-228 godz./1/

II Kurs

1. Podstawy marksizmu-leninizmu	- 76 godz.
2. Ekonomia polityczna	- 52 "
3. Historia Polski	- 40 "
4. Geografia gospodarcza i polityczna świata	- 56 "
<hr/>	
Razem:	-224 " /2/

III Kurs

1. Podstawy marksizmu-leninizmu	- 52 godz.
2. Zagadnienia demokracji ludowej	- 24 "
3. Ekonomia polityczna	- 36 godz.
4. Geografia gospodarcza i polityczna świata	- 50 "
5. Praca partyjno-polityczna	- 20 "
<hr/>	
Razem:	-192 " /3/

1/ por. Archiwum biblioteki ASG WP Nr.01351

2/ por. Archiwum biblioteki ASG WP Nr.0761

3/ por. Archiwum biblioteki ASG WP Nr.01349

Załącznik Nr. 6

Program przedmiotów społeczno-politycznych 1952/53

I Rok

1. Podstawy marksizmu-leninizmu	- 84 godz.
2. Historia Polski	- 64 godz.
3. Geografia świata	- 86 godz.

Razem: -234 godz./1/

II Rok

1. Podstawy marksizmu-leninizmu	-120 godz.
2. Historia Polski i polskiego ruchu robotnicz.	- 56 godz.
3. Ekonomia polityczna kapitalizmu	- 54 godz.
6. Geografia gospodarcza i polityczna	- 50 godz.

Razem: 270 godz./2/

III Rok

1. Podstawy marksizmu-leninizmu	- 62 godz.
2. Historia Polski	- 28 godz.
3. Praca partyjno-polityczna	- 12 godz.
4. Zagadnienia międzynarodowe	- 10 godz.
5. Ekonomia polityczna socjalizmu	- 44 godz.
6. Geografia	- 42 godz.

Razem: -198 " /3/

-
- 1/ por. Biblioteka archiwum ASG WP - Nr. 02606
2/ por. Biblioteka archiwum ASG WP - Nr. 02607
3/ por. Biblioteka archiwum ASG WP - Nr. 02609

Program przedmiotów społeczno-politycznych
w latach 1953/54

I Rok

1. Marksizm-leninizm -	- 62 godz.
2. Historia Polski	- 52 "
3. Geografia	- 80 "

	194 godz. /1/

II Rok

1. Podstawy marksizmu-leninizmu	- 90 godz.
2. Historia Polski	- 48 "
3. Ekonomia polityczna	- 52 "
4. Geografia	- 50 "

	240 godz. /2/

III Rok

1. Podstawy marksizmu-leninizmu	- 24 godz.
2. Historia Polski	- 30 "
3. Ekonomia polityczna	- 44 "

	- 98 godz. /3/

1. por Biblioteka archiwum ASG WP -	Nr. 02473
2. por. " " "	Nr. 02474
3. por. " " "	Nr. 02446

Załącznik Nr. 8

Program przedmiotów społeczno-politycznych w
latach 1954/55

I Rok

1. Ekonomia polityczna - 132 godz./1/

II Rok

1. Podstawy marksizmu-leninizmu - 90 godz.
2. Historia Polski 50 "
3. Ekonomia polityczna 60 "
4. Praca partyjno-polityczna 40 "

240 " /2/

III Rok

1. Podstawy marksizmu-leninizmu 40 godz.
2. Historia Polski 30 "
3. Ekonomia polityczna 60 "
4. Zagadnienia pracy politycznej i wychowa-
nia wojskowego 30 "

160 " /3/

- 1. pot. Biblioteka archiwum ASG WP Nr. 05233
2. pot. Biblioteka archiwum ASG WP Nr. 05045
3. pot. Biblioteka archiwum ASG WP Nr. 05046

Tematyka pracy partyjno-politycznej w latach studiów
1951/52

1. Struktura i zadania organów politycznych w Wojsku Polskim
- 2 godz.wykł.
2. Struktura i zadania organizacji partyjnych w Wojsku Polskim -
- 2 godz. wykł.
3. Struktura i zadania organów politycznych i organizacji
partyjnych w Wojsku Polskim - 4 godz.sem.
4. Struktura i zadania organizacji ZMP w Wojsku Polskim
- 2 godz.wykł.
5. Zadania, organizacja i metody wychowania marksistowsko-leninow-
wskiego oficerów w Wojsku Polskim - 2 godz.wykł.
6. Zadania organizacji i metody szkolenia politycznego szeregowców
i podoficerów w Wojsku Polskim - 2 godz.wykł.
7. Zadania, organizacja i metody wychowania marksistowsko-leninow-
skiego oficerów i szkolenia politycznego szeregowców i podoficerów
w Wojsku Polskim - 2 godz.sem.
8. Organizacja pracy nad politycznym zabezpieczeniem wyszkolenia
bojowego i dyscypliny - 2 godz.wykł.
9. Organizacja pracy nad politycznym zabezpieczeniem wyszkolenia
bojowego i dyscypliny - 2 godz.sem.

12 godz.wykł.

8 godz.sem.

Razem: 20 godz.

Załącznik Nr. 10

Program pracy partyjno-politycznej na lata studiów
1952/53

1. Struktura i zadania organów politycznych w Wojsku Polskim
- 2 godz.wykl.
2. Struktura i zadania organizacji partyjnych w Wojsku
- 2 godz.wykl.
3. Struktura i zadania organizacji ZMP w Wojsku Polskim
- 2 godz.wykl.
4. Zadania, organizacja i metody wychowania i szkolenia marksistowsko-leninowskiego oficerów w Wojsku Polskim
- 2 godz.wykl.
5. Zadania, organizacja i metody szkolenia politycznego szeregowców i podoficerów w Wojsku Polskim.
- 2 godz.wykl.
6. Treść dowódcy, aparatu partyjno-politycznego i organizacji partyjnych o warunki bytowe żołnierzy - 2 godz.wykl.

Razem -12 godz.wykl.

Załącznik Nr. 11

Program pracy partyjno-politycznej na lata 1954/1955

- I. Marksizm-leninizm o partii nowego typu.
 1. PZPR organizatorem i kierowniczą siłą narodu polskiego w walce o zbudowanie socjalizmu - 2 godz.wykł.
 2. Statut PZPR wcieleniem zasad organizacyjnych partii nowego typu - 2 godz.wykł.
- 4 godz.sem.
 3. Podstawowe zagadnienia organizacyjne kierownictwa PZPR - 2 godz.wykł.
- II Kierownicza rola PZPR w organizacji Ludowego Wojska Polskiego
 1. PZPR - organizator i kierownik Ludowego Wojska Polskiego - 4 godz. wykł.
 2. Zasada jednoosobowego dowodzenia w Wojsku Polskim - 2 godz.wykł.
 3. Rola kadr dowódczych w Wojsku Polskim. Dowódca kierownikiem i wychowawcą swych podwładnych - 2 godz.wykł.
- 2 godz.sem.
 4. Struktura i zadania aparatu partyjno-politycznego w wojsku - 2 godz.wykł.
 5. Organizacja partyjna w Wojsku Polskim. Praca podstawowych i oddziałowych organizacji partyjnych - 2 godz.wykł.
- 4 godz.sem.
 6. Organizacja ZMP w Wojsku Polskim. Podstawowe zadania i praca koła ZMP oraz zarządu pułkowego w wojsku. - 2 godz.wykł.
- III Ideowo-polityczne wychowanie oficerów i żołnierzy w wojsku.
 1. Zajęcia polityczne podstawową formą wychowania politycznego żołnierzy - 2 godz.wykł.
 2. Marksistowsko-leninowskie szkolenie oficerów - 2 godz.wykł.
 3. Praca masowo-agitacyjna i propagandowa w Wojsku Polskim - 2 godz.wykł.
 4. Ideowo-polityczne wychowanie oficerów i żołnierzy w wojsku - 4 godz.sem.

26 godz.wykł.

14 godz.sem.

Razem: 40 godz.

Załącznik Nr 12

Program tematyczny z pracy partyjno-politycznej realizowany na
III rok studiów w roku 1954/55

- I. Przysięga i regulaminy prawem życia i podstawą działalności Ludowego Wojska Polskiego.
- 1/ Przysięga i regulaminy prawem życia i podstawą działalności żołnierzy Ludowego Wojska Polskiego - 2 godz. wykł.
 - 2/ Wychowanie żołnierzy na zasadach świadomej dyscypliny wojskowej - 2 godz. wykł.
 - 3/ Wyrabianie u żołnierzy czci i honoru żołnierskiego, odwagi i inicjatywy i woli zwycięstwa - 2 godz. wykł.
 - 4/ Wychowanie żołnierzy w duchu wysokiej czujności i przestrzegania tajemnicy wojskowej i koleżeństwa - 2 godz. wykł.
 - 5/ Wychowanie żołnierzy na bojowych tradycjach Ludowego Wojska Polskiego i w duchu braterstwa broni i idei z armią Radziecką - 2 godz. wykł.
- II. Praca partyjno-polityczna nad zabezpieczeniem bojowym działań w okresie walk I i II armii Wojska Polskiego.
- 1/ Praca partyjno-polityczna w okresie natarcia - 2 godz. wykł.
 - 2/ Praca partyjno-polityczna w warunkach obrony - 2 godz. wykł.
- III. Praca partyjno-polityczna nad zabezpieczeniem wyszkolenia liniowego.
- 1/ Zadania oficerów w dziedzinie wyszkolenia i wychowania żołnierzy w procesie zajęć liniowych - 2 godz. wykł.
 - 2/ Praca partyjno-polityczna nad wyrabianiem u żołnierzy zamierzania do broni i pielęgnacji bojowej techniki - 2 godz. wykł.
 - 3/ Praca partyjno-polityczna nad zabezpieczeniem wysokiego poziomu wyszkolenia strzeleckiego - 2 godz. wykł.
 - 4/ Praca partyjno-polityczna nad zabezpieczeniem zajęć taktycznych - 2 godz. wykł.
 - 5/ Praca partyjno-polityczna nad zabezpieczeniem służby wewnętrznej, wartowniczej i garnizonowej - 2 godz. wykł.
 - 6/ Praca partyjno-polityczna nad zabezpieczeniem ćwiczeń i zajęć z wyszkolenia liniowego - 4 godz. semin.
 - 7/ Ideologiczne urabianie żołnierzy stosowane w armii USA i agiel-
skiej - 2 godz. wykł.

Razem: 26 godz. wykł.

4 godz. sem.

Ogółem: 30 godz.

Załącznik Nr. 13

Program przedmiotów społeczno-politycznym na lata studiów
1955/58

plan tematyczny

Przedmiot	I.	II	III	Razem
Historia KPZR	90	90	-	180
Materiałizm historyczny i dialektyczny	-	-	70	70
Praca partyjno-polityczna	-	-	50	50
Ekonomia polityczna	-	64	56	120
Historia Polski	64	42	-	106
Razem:	154	196	176	526

/1/

Załącznik Nr. 14

Program przedmiotów społeczno-politycznych
program tematyczny na lata 1956/57

Lp.	Przedmiot	Lata studiów			Razem
		I	II	III	
1.	Podstawy marksizmu-leninizmu	90	74	60	224
2.	Ekonomia polityczna	-	70	50	120
3.	Praca partyjno-polityczna	-	-	50	50
4.	Historia Polski	40	56	-	96
	Razem:	130	200	160	490

/1/

Załącznik Nr. 15

Tematyka programu pracy partyjno-politycznej realizowana w
latach 1955/56

1. PZPR kierowniczą siłą narodu polskiego w walce o zbudowanie socjalizmu
- 2 godz.wykł.
2. PZPR organizator i wychowawca Ludowego Wojska Polskiego
- 2 godz.wykł.
3. Zasady jednoosobowego kierownictwa w Ludowym Wojsku Polskim.
Dowódca kierownik i wychowawca swoich podwładnych
- 4 godz.wykł.
4. Dyscyplina wojskowa i walka o jej umacnienie we współczesnych warunkach
- 2 godz.wykł.
5. O jednoosobowym kierownictwie w Ludowym Wojsku Polskim
- 4 godz.sem.
6. Organy polityczne i aparat polityczny w Ludowym Wojsku Polskim i ich zadania
- 4 godz.wykł.
7. Organizacje partyjne w wojsku polskim. Praca POP - 2 godz.wykł.
8. Organizacja ZMP w wojsku polskim. Partyjne kierownictwo organizacją ZM-owską
- 2 godz.wykł.
9. Aparat polityczny, organizacje partyjne i ZMP-owskie a praca dowódcy
- 4 godz.sem.
10. Ideowo-polityczne wychowanie żołnierzy Ludowego Wojska Polskiego
- 4 godz.wykł.
11. Treść, formy i metody wojskowego wychowania żołnierzy
- 4 godz.wykł.
12. Wychowanie polityczne i wojskowe składu osobowego sił zbrojnych PRL
- 4 godz.sem.
13. ~~Wychowanie polityczne i wojskowe składu osobowego sił zbrojnych~~
Praca partyjno-polityczna w warunkach bojowych /w natarciu obronie i specjalnych warunkach walki/
- 4 godz.wykł.
14. Praca partyjno-polityczna nad zabezpieczeniem wyszkolenia
- 4 godz.wykł.

Razem 38 godz.wykł. 12 godz.sem.

Załącznik Nr. 16

Program przedmiotów społeczno-politycznych na lata 1956/59

Lp.	Przedmiot	Lata studiów			Razem
		I	II	III	
1.	Historia KPZR	102	62	-	164
2.	Materializm dialektywny i historyczny	-	-	90	90
3.	Praca partyjno-polityczna	-	-	30	30
4.	Ekonomia polityczna	-	68	56	124
5.	Historia polski	52	66	-	118
Razem:		154	196	176	526

/1/

Programy przedmiotów społeczno-politycznych na poszczególne lata studiów 1959/60

Przedmiot	Lata studiów			Razem
	I	II	III	
Wybrane zagadnienia z historii stosunków międzynarodowych i prawa międzynarodowego	100	-	-	100
Ekonomia polityczna i ekonomika wojenna	50	50	44	144
Filozofia i logika	20	52	44	126
Technologia pracy umysłowej oraz niektóre problemy pedagogiki i psychologii wojskowej	12	-	40	52
	192	102	128	422
1960/61				/1/
Przedmiot	Lata studiów			Razem
	I	II	III	
Wybrane zagadnienia stosunków międzynarodowych	80	-	-	80
Ekonomia polityczna	-	50	-	50
Filozofia i logika	30	52	48	130
Wybrane zagadnienia z psychologii pedagogiki wojskowej	60	-	30	90
Metodyka pracy umysłowej	12	-	-	-
	182	102	78	362
1960/63				/2/
Przedmiot	Lata studiów			Razem
	I	II	III	
Wybrane zagadnienia z historii stosunków międzynarodowych	80	-	-	80
Ekonomia polityczna	-	70	-	70
Filozofia i logika	30	52	44	126
Pedagogika i psychologia	50	-	-	60
Metodyka pracy umysłowej	12	-	-	12
	182	122	44	348
				/3/

1961/64

Przedmiot	Lata studiów			Razem
	I	II	III	
Wybrane zagadnienia stosunków międzynarodowych	76	-	-	76
Ekonomia polityczna	-	76	-	76
Filozofia i logika	30	52	48	130
WYBRANE ZAGADNIENIA z pedagogiki i psychologii	60	-	-	60
METODYKA PRACY UMYSŁOWEJ	12			
Ekonomia wojenna	-	-	64	64
Razem:	178	128	112	418

/4/

Biblioteka archiwum ASG WP Nr. 021719
" " " 021720
" " " 021720
" " " 022163

Załącznik Nr. 18

Program przedmiotów społeczno-politycznych na lata
1964/67

Przedmiot	Lata studiów			Razem	%
	I	II	III		
Filozofia i socjologia	50	66	-	116	2,93
Ekonomia polityczna	34	38	-	72	1,82
Ekonomia wojenna	-	-	22	22	0,56
Ścisły Doktryny wojskowo-polit.	-	-	32	32	0,81
Psychologia i pedagogika	56	-	-	56	1,42
Wydaktyka wojskowa	-	20	-	20	0,51
Praca partyjno-polityczna	-	10	12	22	0,56
Propaganda specjalna	-	-	12	12	0,30
Prawo międzynarodowe	-	-	10	10	0,26
Razem:	140	134	88	362	9,17

/1/

Załącznik Nr. 19

Tytuły naukowe wśród pracowników ASG WP

Tytuły naukowe	Lata			
	1958	1960	1962	1964
Profesorów	1	12	12	10
Dr. nauk wojskowych	-	1	17	31
Razem:	1	13	29	41

Tematyka pracy partyjno-politycznej na lata studiów 1964/65

II rok studiów

Moralno-polityczne i psychologiczne aspekty współczesnego pola walki
- wykł. 2 godz.

Miejsce, rola i ukierunkowanie pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych
- wykł. 2 godz.

Propaganda specjalna jako broń wsparcia - wykł. 2 godz.

Organizacja i zadania aparatu wojny psychologicznej głównych państw NATO.

Moralno-polityczne i psychologiczne aspekty współczesnej wojny i wynikające stąd zadania dla działania politycznego w warunkach bojowych
- sem. 4 godz.

Organizacja i prowadzenie pracy partyjno-politycznej w natarciu dywizji
- wykł. 2 godz.

Ćwiczenie główne Nr. 201 - Organizacja i przegrupowanie DZ na dużą odległość w ramach operacji rozwinięcia wojsk -

a/ Zajęcia grupowe - 2 godz. nt.

- Opracowanie planu pracy partyjno-politycznej w związku z przegrupowaniem wojsk

Ćwiczenie główne Nr. 203 "Natarcie DZ w pierwszej operacji zaczepnej armii"

a/ Zajęcia grupowe - 2 godz. nt.

- "Przygotowanie danych i wniosków przez Wydział Polityczny do decyzji dowódcy"

b/ Zajęcia grupowe - 2 godz. nt.

- "Organizacja i prowadzenie pracy partyjno-politycznej w toku walki dywizji"

III Kurs

1. Miejsce, rola i ukierunkowanie pracy partyjno-politycznej w operacji zaczepnej armii - wykł. - 2 godz.
2. Propaganda specjalna jako broń wsparcia - wykł. - 2 godz.
3. Struktura organizacyjna, zakres oraz podstawowe zasady organizacji Zarządu Politycznego armii w działaniach bojowych - wykł. 2 godz.

wykł. - 16 godz.

sem. - 4 godz.

ćwicz. - 6 godz.

Razem: - 26 godz. /1/

Program przedmiotów społeczno-politycznych w latach
w latach 1964 - do 1972

Przedmiot	1964-1967				1966-69				1967-70				1969-72			
	I	II	III	Ra- zem	I	II	III	Ra- zem	I	II	III	Ra- zem	I	II	III	Ra- zem
Filozofia i	50	66	-	116	60	40	-	100	40	60	-	100	48	52	-	100
Ekonomia	34	38	-	72	-	60	-	60	-	60	-	60	-	82	-	82
Ekonomika wojenna	-	-	22	22	-	-	46	46	-	-	46	46	-	-	36	36
Psychologia i pedagogika	56	20	-	56	60	-	-	60	60	-	-	60	-	-	-	-
Biaaktyka wojskowa	-	10	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Praca part- yjno-polit.	-	10	12	22	-	16	18	34	-	24	16	34	-	26	10	36
Propaganda specjalna	-	-	12	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Doktryny wojskowo- polityczne	-	-	32	32	-	-	50	50	-	-	50	50	-	-	-	-
Prawo mię- dzynarodowe	-	-	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Technologia pracy nauk.	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-	12	-	-	12	12
Problemy polityczne i ideologiczne świata współ- doktry.-woj. polit.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	72	72
Psychologia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36	-	-	36
Pedagogika	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-	-	16
Informacje polit.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
RAZEM:	-	-	-	362	-	-	-	350	-	-	-	362	-	-	-	370

1. Archiwum biblioteki tajnej Nr. 026186
2. " " " " 028334
3. " " " " 022522
4. " " " " 029960

Załącznik Nr. 22

Tematyka programu pracy partyjno-politycznej w latach 1964-1972

1. Praca partyjno-polityczna w działaniach bojowych. Rola dowódcy w kierowaniu pracą partyjno-polityczną. Podstawowe kierunki i metody działania politycznego w okresie planowania, organizacji w prowadzenia działań bojowych.
 - a/ na szczeblu pułku,
 - b/ na szczeblu dywizji,
 - c/ na szczeblu armii.
2. Moralno-polityczne aspekty współczesnego pola walki. Rola i znaczenie wyniku moralno-politycznego we współczesnych działaniach bojowych. Problemy kształtowania odparcia moralnej i psychicznej wojsk i ludności cywilnej.
3. Kierunki i podstawowe założenia infoktrynacji w armiach /USA i RFN/
4. Rola wojny psychologicznej w strategii politycznej imperializmu. Istota, aktualne kierunki i środki wojny psychologicznej USA i RFN przeciwko psychologicznej w armii USA i RFN.
5. Propaganda specjalna jako broń wsparcia. Przeznaczenie, wykorzystanie, rodzaje i formy stosowania propagandy specjalnej na szczeblu taktycznym i operacyjnym.
6. Praca dowódcy i sztabu w kształtowaniu stanu moralno-politycznego i dyscypliny wojsk.
7. Istota i funkcje działania propagandowo-agitacyjnej w wojsku.
8. Rola pracy kulturalno-oświatowej w wychowaniu kadry i żołnierzy służby zasadniczej. Funkcje wojska w wychowaniu młodzieży.
9. Struktura zadania k kompetencji instancji i ogniw partyjno-politycznych. Drogi zapewnienia kierowniczej roli partii w Siłach Zbrojnych. Usytuowanie aparatu partyjno-politycznego w strukturze organizacyjnej wojska z uwzględnieniem procesu dowodzenia i kierowania. Zasady działania organizacji partyjnych w wojsku.
10. Dowódca instancje kolegialne o charakterze służbowym i społeczno-służbowym.
11. Uprawnienia oraz funkcje wychowawcze dowódcy w świetle prawa karnego.
12. Zasady współpracy wojsk z terenowymi władzami.
13. Aktualne problemy i kierunki pracy partyjno-politycznej w Siłach Zbrojnych PRL

Program tematyczny z pracy partyjno-politycznej

I ROK

1. Czynniki moralno-polityczne na współczesnym polu walki - 2 godz.wykł.
2. Zasady poznawania oraz kształtowania stanu moralno-politycznego i nastrojów żołnierzy. - 2 godz.wykł.
3. Stosunki wewnętrzne w wojsku jako czynnik kształtujący morale żołnierzy - 2 godz.wykł.
4. Moralno-polityczne aspekty współczesnego pola walki oraz wynikające stąd zadania pracy partyjno-politycznej - 4 godz.sem.
5. Kierunki organizacji i prowadzenie pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych na szczeblu taktycznym - 4 godz.wykł.
6. Ćwiczenia główne "Natarcie pułku zmechanizowanego"
 - a/ Zajęcia grupowe - wnioski i propozycje zastępcy dowódcy pułku d/s politycznych o moralno-politycznych aspektach działań bojowych pułku - 2 godz.ćwicz.
 - b/ Postawienie zadań przez dowódcę do pracy partyjno-politycznej na okres działań pułku - 2 godz.ćwicz.
 - c/ Opracowanie i uzasadnienie przedsięwzięć do pracy partyjno-politycznej na okres działań bojowych pułku. - 2 godz.ćwicz.
7. Funkcje działalności propagandowej w wojsku - 2 godz.wykł.
8. Zadania pracy kulturalno-oświatowej w wychowaniu żołnierzy - 2 godz.wykł.
9. Funkcje i zadania wojska w wychowaniu młodzieży - 2 godz.wykł.
10. Zadania pracy partyjno-politycznej w ideowym i społecznym wychowaniu żołnierzy - 4 godz.sem.

Razem: 16 godz.wykł.

8 godz.sem.

6 godz.ćwicz.

1. Zasady i treść indoktrynacji w armii USA i Bundeswehrze
- 2 godz.wykł.
2. Problemy indoktrynacji w głównych armiach NATO /USA i RFN/
- 4 godz.sem.
3. Kierunki, metody i treść wojny psychologicznej. Struktura i zadania aparatu wojny psychologicznej głównych państw NATO
- 4 godz.sem.
4. Organizacja i prowadzenie propagandy specjalnej wśród wojsk i ludności cywilnej nieprzyjaciela
- 2 godz.wykł.
5. Przeznaczenie, wykorzystanie i dane taktyczno-techniczne sprzętu propagandy specjalnej szczebla taktycznego i operacyjnego /wraz z pokazem sprzętu/
- 2 godz.wykł.
6. Działania zaczepne dywizji- działanie DZ z marszu, z rejonu wyjściowego położonego w głębi, na głównym kierunku uderzenia armii w warunkach obustronnego stosowania broni masowego rażenia:
 - a/Wnioski i propozycje Szefa Wydziału Politycznego DZ o moralno-politycznych aspektach działań bojowych dywizji
- 4 godz.ćwicz.
 - b/Pośtawienie zadań przez dowódcę do pracy partyjno-politycznej na okres działań
- 2 godz.ćwicz.
 - c/Opracowanie i uzasadnienie planu przedsięwzięć wydziału politycznego na okres działań bojowych DZ
- 2 godz.ćwicz.
7. Kierownicza rola PZPR w Siłach Zbrojnych. Struktura, zadania i kompetencje instancji i organów partyjno-politycznych - 2 godz.wykł.
8. Dowódca a instrukcje kolegialne o charakterze służbowym i społeczno-służbowym
- 2 godz.wykł.
9. Zasady współpracy wojsk z terenowymi władzami
- 2 godz.wykł.
10. Wybrane problemy kierowania przez dowódców działalnością partyjno-polityczną
- 4 godz.sem.
11. Aktualne problemy szkolenia i partyjno-polityczne OW i rodzajów wojsk
- 2 godz.wykł.

Razem: 36 godz.wykł.
12 godz.sem.
8 godz.ćwicz.

1. Wybrane problemy pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych na szczeblu operacyjnym - 2 godz.wykł.
2. Operacja zaczepna armii po przegrupowaniu wojsk na dużą odległość
 - a/ Wnioski i propozycje Szefa Zarządu Politycznego armii o moralno-politycznych i psychologicznych aspektach działań bojowych na szczeblu operacyjnym. - 4 godz.ćwicz.
 - b/ Postawienie zadań przez dowódcę do pracy partyjno-politycznej w armii na okres operacji. - 2 godz.ćwicz.
 - c/ Opracowanie i uzasadnienie planu przedsięwzięć Zarządu Politycznego armii na okres operacji - 2 godz.ćwicz.
3. Uprawnienia oraz funkcje wychowawcze dowódcy w świetle prawa karnego - 2 godz.wykł.
4. Zasady prowadzenia eksperymentów szkoleniowo-wychowawczych w wojsku - 2 godz.wykł.
5. Praca partyjno-polityczna w zakresie osiągania wyższych stanów gotowości bojowej i mobilizacyjnego rozwinięcia jednostki wojskowej - 2 godz.wykł.
6. Zasady i organizacja szkolenia ideologicznego, współzawodnictwa i przodownictwa, podnoszenia kwalifikacji i zdobywania drugich specjalności - 2 godz.wykł.
7. Aktualne kierunki pracy partyjno-politycznej w Siłach Zbrojnych - 2 godz.wykł.

Razem 20 godz. z tego 12 wykł. i 8 sem. /1/

1/ por - Program tematyczny pracy partyjno-politycznej pt. 1228

Plan tematyczny programu pracy partyjno-politycznej na lata
studiów po 1977 roku

I ROK

CYKL WPROWADZAJĄCY

1. Metodologiczne problemy poznawania wojny - 1 godz.wykł.
2. Polityka wojskowa w programie PPR i PZPR - Braterstwo broni armii socjalistycznych - układ warszawski - 2 godz.wykł.
3. Struktura, zadania i kompetencje organów partyjno-politycznych Sił Zbrojnych PRL - 2 godz.sem.
4. Rola czynnika moralnego i politycznego w obronie wojny i pokoju - 1 godz.wykł.
5. Praca partyjno-polityczna w Siłach Zbrojnych - 1 godz.wykł.
6. Kadra Sił Zbrojnych, morale, osobowość, wymagania, zasady działania i postępowania - 1 godz.wykł.
7. Założenia doktrynalne w polityce amerykańskiej globalizm i antykomunizm w polityce imperializmu amerykańskiego - 2 godz.wykł.
8. Aktualne doktryny polityczne głównych państw NATO - 2 godz.wykł.
9. Rozwój doktryn militarno-politycznych głównych państw NATO - 2 godz.sem.
10. Ćwiczenia informacyjno-pokazowe - operacja zaczepna armii.
 - a/ Ocena obszaru przyszłych działań armii z punktu widzenia politycznego, jego zasobów ekonomicznych i możliwości ich wykorzystania przez nieprzyjaciela i wojska własne - 1 godz.ćwicz.
 - b/ Organizacja i prowadzenie pracy partyjno-politycznej w armii i jej wpływ na formy i metody i sposoby pracy partyjno-politycznej w dywizjach i pułkach pierwszego i drugiego rzutu - 2 godz.ćwicz.
11. Moralno-polityczne i psychologiczne przygotowanie żołnierzy do działań na współczesnym polu walki - 1 godz.wykł.
12. Rola dowódcy w ukształtowaniu czynnika moralno-politycznego i psychologicznego żołnierzy w świetle wymagań współczesnego pola walki - 2 godz.sem.

13. Zasady i treści indoktrynacji w armii USA i Bundeswehrze
- 2 godz.wykł.
14. Problemy dywizji ideologicznej i wojny psychologicznej imperia-
lizmu przeciw państwom wspólnoty socjalistycznej
- 2 godz.wykł.
15. Kierunki, metody i treści dywersji ideologicznej i wojny psycho-
logicznej
- 2 godz.sem.
16. Organizacja i prowadzenie pracy partyjno-politycznej w działa-
niach bojowych pułku.
- 2 godz.wykł.
17. Broń masowego rażenia o treść i metody pracy dowódców i aparatu
politycznego
- 2 godz.wykł.
18. Właściwości pracy partyjno-politycznej w natarciu i obronie oraz
innych rodzajów działań bojowych oddziału
- 3 godz.sem.
19. Ćwiczenie główne Nr. 102/G
"Natarcie pz z rejonu położonego w głębi i przełamanie silnej
obrony nieprzyjaciela".
a/Opracowanie i wykorzystanie wniosków i propozycji zastępcy
DOWÓDCY pułku d/s politycznych przy wypracowaniu decyzji przez
dowódcę pułku
- 2 godz.ćwicz.
b/Postawienie zadań przez dowódcę pułku do pracy ideowo-polity-
cznej na okres działań bojowych pułku oraz współpraca sekcji
politycznej z sztabem i rodzajami wojsk i służb.
- 2 godz.ćwicz.
20. Zasady organizacji i prowadzenia pracy partyjno-politycznej w
okresie osiągania wyższych stanów gotowości bojowej
- 2 godz.wykł.
21. Obrona pa - ćwiczenie główne Nr. 104/G
a/ Właściwości pracy partyjno-politycznej w czasie obrony pułku
oraz współpraca ze sztabem i rodzajem wojsk i służb.
- 3 godz.ćwicz.
22. Ćwiczenie główne Nr. 103/G - natarcie pz z forsowaniem przeszkody
wodnej przez pułk
a/ Właściwości pracy partyjno-politycznej w czasie forsowania
przeszkody wodnej przez pułk - 2 godz.ćwicz.

Ćwiczenie doskonalące Nr. 106/D - natarcie pz na miasto

- a/ Właściwości pracy partyjno-politycznej w czasie natarcia
pułku na miasto - 2 godz.ćwicz.

K U L T U R A

1. Główne kierunki oraz aktualne zadania w dziedzinie rozwoju kultury w świetle uchwał partii - 2 godz.wykł.
2. Rola i miejsce kultury oraz działalności kulturalno-wychowawczej w systemie dydaktyczno-wychowawczym LWP w świetle "Programu rozwoju kultury w Siłach Zbrojnych PRL w latach 1976-1990" - 2 godz.wykł.
3. Kultura twórcza rolą wojska w inspirowaniu środowisk twórczych do podejmowania problematyki patriotyczno-obronnej - 2 godz.wykł.
4. Założenia, metody i formy wdrażania programu rozwoju kultury w Siłach Zbrojnych i w ASG WP - 2 godz.sem.
5. Kultura twórcza rolą wojska w inspirowaniu środowisk twórczych do podejmowania problematyki patriotyczno-obronnej - 2 godz.sem.
6. Kultura moralna - rola i znaczenie etyki i obyczajów wojskowych w wychowaniu żołnierzy - 2 godz.wykł.
7. Rola i znaczenie etyki i obyczajów wojskowych w wychowaniu żołnierzy - 4 godz.sem.
8. Ceremoniał wojskowy i jego wykorzystanie w kształtowaniu cech patriotycznych żołnierzy - 2 godz.wykł.
- 2 godz.sem.

Wykł. - 30 godz.

sem. - 22 godz.

ćwicz. - 14 godz.

Razem: - 66 godz.

II ROK

1. Jednoosobowe dowodzenie w świetle regulaminów i instrukcji wojskowych. - 2 godz.wykł.
2. Kształtowanie, analiza i ocena przez dowódcę stanu moralno-politycznego /nastroje/ żołnierzy - 2 godz.wykł.
3. Stan moralno-polityczny /nastroje/ właściwym czynnikiem gotowości bojowej wojsk - 4 godz.wem.
4. Cele, kierunki i treści pracy partyjno-politycznej w działaniach naczepnych dywizji - 2 godz.wykł.
5. Analiza i ocena sytuacji militarno-politycznej i ekonomicznej oraz demograficznej w pasie działań ZT - 2 godz.wykł.
6. Świczenie główne Nr. 202/G - natarcie DZ
 - a/ Wykorzystanie wniosków Szefa Wydziału Politycznego do opracowania decyzji dowódcy dywizji - 4 godz.ćwicz.
 - b/ Postawienie zadań przez dowódcę dywizji do pracy polityczno-wychowawczej na okres działań bojowych - 2 godz.ćwicz.
 - c/ Przedsięwzięcie dowódców, sztabów oraz aparatu partyjno-politycznego w zakresie likwidacji psychicznych skutków uderzeń broni masowego rażenia - 2 godz.ćwicz.
7. Funkcje wychowawcze dowódców w świetle prawa karnego - 2 godz.wykł.
8. Kształtowanie analiza i ocena dyscypliny żołnierzy - 2 godz.sem.
9. Przodownictwo i współzawodnictwo żołnierzy w szkoleniu i służbie. - 2 godz.sem.
10. Rola organizacji partyjnej i młodzieżowej w kształtowaniu kolektywu żołnierskiego - 2 godz.sem.
11. Doświadczenia Armii Radzieckiej i armii państw Układu Warszawskiego oraz nowatorstwo szkoleniowo-wychowawcze w WP - 2 godz.wykł.

K U L T U R A

1. Udział dowódców, organizacji partyjnej i młodzieżowej oraz społecznego aktywu kulturalnego w inspirowaniu i organizowaniu życia kulturalnego - 2 godz.wykł.
2. Temat jak wyżej - 2 godz.sem.
3. Organizacja i wykorzystanie czasu wolnego kadry zawodowej i żołnierzy zasadniczej służby wojskowej - 2 godz.wykł.

4. Postulowany model osobowości dowódcy w dziełach literackich i filmowych - 2 godz.wykł.
5. Metody i formy upowszechnienia w wojsku kultury teatralnej i filmowej, plastycznej i muzycznej - 2 godz.sem.
6. Kultura moralna. Rola kultury w kształtowaniu stosunków międzyludzkich w wojsku 2 godz.wykł.
7. Kultura w życiu rodzin żołnierzy zawodowych - 2 godz.sem.
8. Kultura intelektualna dowódcy i jej wpływ na dowodzenie - 2 godz.wykł.
9. Kształtowanie kultury w dowodzeniu i pracy służbowej - 2 godz.wykł.
10. Kształtowanie kultury w dowodzeniu i pracy służbowej - 2 godz.sem.

Wykł. - 22 godz.

sem. - 20 godz.

ćwicz. - 8 godz.

Razem: - 50 godz.

III KURS

1. System szkolenia ideowo-politycznego w wojsku, częścią składową systemu wychowania i dowodzenia w jednostce wojskowej
- 2 godz.wykł.
2. Wykorzystanie masowych środków przekazu w działalności propagandowo-agitacyjnej przez dowódcę jednostki - 2 godz.sem.
3. Propaganda imperialistyczna instrumentem walki ideologicznej i polityczno-militarnej. Rola dowódcy jako eksport w sprawach militarno-politycznych. Rola dowódcy w kształtowaniu państw ideowych i przeciwdziałanie wrogiej propagandzie
- 3 godz.ósem.
4. Pozycja i rola społeczna dowódcy w organach kolegialnych /rada wojskowa/ oraz naradach partyjno-służbowych - 2 godz.wykł.
5. Zasady i tryb współpracy dowództwa i sztabu jednostki wojskowej z terenowymi organizacjami partyjnymi, młodzieżowymi, administracyjnymi, społecznymi i kombatantami - 2 godz.wykł.
6. Temat jak wyżej - - 4 godz.sem.
7. Wybrane zagadnienia pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych na szczeblu operacyjnym /propaganda specjalna/
- 4 godz.wykł.
8. Ćwiczenie - operacja zaczepna armii
 - a/ Wykorzystanie wniosków Szefa ZP armii do decyzji dowódcy armii
- 2 godz.ćwicz.
 - b/ Wypracowanie i postawienie zadań przez dowódcę armii
- 4 godz.ćwicz.

Wykł.	- 10 godz.
sem.	- 9 godz.
ćwicz.	- 6 godz.

Razem: - 25 godz.

Ogółem na 3 latach studiów 140 godz.programu.

Wydrukowano w 12 egz.
Egz. nr 1-12 - Bibl.Nauk.OZS
Wyk. płk Głodowski
Druk ASG WP nr pf-153/WW

